

L'OBRA DE FRANCESC VICENT GARCIA I L'ACADÈMIA DE BONES LLETRES

DISCURS LLEGIT EL DIA 10 DE FEBRER DE 2022
EN L'ACTE DE RECEPCIÓ PÚBLICA DE L'ACADÈMIC ELECTE

DR. ALBERT ROSSICH ESTRAGÓ

a la

REIAL ACADÈMIA DE BONES LLETRES
DE BARCELONA

i contestació de l'acadèmic numerari
DR. MANUEL JORBA

Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona
Barcelona
2022

© Albert Rossich Estragó, 2022

© del discurs de contestació: Manuel Jorba, 2022

© d'aquesta edició: Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona - Universitat de Girona

Maquetació: Laia Regincós i Escura

Primera edició: febrer de 2022

ISBN: 978 84 8458 612 8

DL B 2934-2022

Imprès a la Impremta Pagès (Anglès, La Selva)

Aquest llibre s'integra dins el projecte de recerca *Francesc Vicent Garcia (1579-1623) en el contexto barroco: edición, interpretación y recepción de su obra literaria* PID2020-118588GB-I00.

Excel·lentíssim senyor president,
il·lustres senyors acadèmics,
benvolguts col·legues i amics,
senyores i senyors:

Les meves primeres paraules, aquí, han de ser dirigides als membres d'aquesta corporació, per agrair-los l'honor que m'han fet de poder estar en la seva companyia, i d'una manera especial als qui van tenir la deferença de proposar-me, Eulàlia Duran, Josep Massot i José Enrique Ruiz Domènec, i a Manuel Jorba, que ha acceptat redactar el discurs de contes-tació a aquest. No oblidó tampoc Alberto Blecua, que en un primer moment era qui l'havia de fer: «Va a ser el primer texto que haré en catalán» –em deia. Ser avui en aquest lloc és un goig que s'afegeix als vincles que m'uneixen des de fa molts anys a aquesta casa. Aquí vaig entrar per primer cop l'any 1972, per assistir a les classes de Martí de Riquer sobre els trobadors; aquí vaig seguir els cursos de doctorat que hi impartia Joaquim Molas, el 1977 i el 1978; hi vaig retornar sovint a consultar llibres i papers acadèmics per estudiar la cultura catalana del segle XVIII i XIX; l'any 2000 hi vaig ser escollit membre corresponent per Girona, i al seu *Butlletí* centenari he publicat uns quants articles. Un bon nombre d'integrants de l'Acadèmia han estat mestres meus (n'he comptat fins a deu, encara que

molts ja no hi són);¹ d'altres són estudiosos admirats, col·legues i amics. A tots, en fi, moltes gràcies.

La meva dedicació a la història em fa ben present la nòmina d'acadèmics il·lustres que m'han precedit, i poder afegir el meu nom a aquesta llista impressionant és un motiu d'orgull no sé si merescut. Quan el president Segimon Comas, en la primera sessió de l'acadèmia restaurada després de la Guerra de Successió, el 3 de maig de 1729, proclamava la continuïtat d'aquesta corporació amb la *Sobregaya Companhia dels Set trobadors de Tolosa*, fundada el 1323 «pels nostres avantpassats provençals» (*maiores nostros Prouensales*; Rossich 2007: 456) i expressava la voluntat de suplir l'antiga Universitat de Barcelona abolida per Felip V, se sentia la baula última d'una cadena consagrada a la literatura i a l'estudi. Uns anys després, el primer director de la Real Academia de la Historia de Madrid, Agustín de Montiano, en una oració gratulatòria dirigida a aquesta casa, recordava un graó intermedi: el Consistori de la Gaia Ciència barceloní de 1395, instituït a imitació del de Tolosa (Montiano 1756: 75). No és simplement el pas de la història, sinó el pes de la història el que es manifesta aquí. Permeteu-me, doncs, que avui expressi jo també, modestament, una mateixa vivència, el mateix sentiment de continuïtat, de pervivència.

RECORD DE JOAN VERNET I GINÈS

En aquesta tradició d'il·lustres acadèmics hi ha un nom que ara reclama especialment la meva atenció, que és el de l'estudiós que em va precedir en la medalla XIII i del qual agafo el testimoni de continuació, Joan Vernet i Ginès.

No vaig tenir l'oportunitat de conèixer personalment el professor Joan Vernet. He conegut, això sí, deixebles directes seus, que m'han parlat del seu caràcter, de l'estima que professava als seus deixebles o la preocupació

¹ Em complau recordar en aquest moment que han estat professors meus els acadèmics (per ordre d'ingrés) Martí de Riquer, Antoni Maria Badia i Margarit, Josep Maria Font Rius, Joan Vilà Valentí, Carlos Seco Serrano, Miquel Coll i Alentorn, Joaquim Molas, Josep Massot i Muntaner, Pere Lluís Font i Antoni Comas (electe el 1974).

que mostrava amb motiu dels seus problemes o els contratemps que els succeïen —d'aquí ve que alguns col·legues l'anomenessin afectuosament *la llevadora*. Mentor de tota una generació d'arabistes i d'estudiosos de la història de la ciència, el Doctor Vernet era un savi i una bona persona, un mestre amb tota la noblesa amb què es pot revestir aquest títol.

Va néixer el 1923 a Barcelona, on també va morir, l'any 2011. Catedràtic de Llengua i Literatura Àrabs a la Universitat de Barcelona (1954-1987) i director de l'Institut Milà i Fontanals del CSIC entre 1980 i 1985, va ser també membre de la Secció Històrico-arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de l'Acadèmia de Ciències de Barcelona, de l'Acadèmia de la Història de Madrid i de l'Acadèmia Internacional d'Història de les Ciències de París, entre d'altres. Va rebre nombrosos premis, entre els quals la Creu de Sant Jordi (2002), la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic de la Generalitat de Catalunya (1985), la Medalla Sarton (EUA, 1991), el premi Menéndez Pidal (1993), la Medalla Koyré (París, 1995), el premi de la Fundació Catalana per a la Recerca (1999) i el premi Sharjah de Cultura Àrab (2004).

La seva activitat principal va ser la història de la ciència, camp en el qual era una autoritat mundial. També va fer edicions de textos, com el *Tractat d'astrologia* de Bartomeu de Tresbens (1957-1958). Al costat de molts articles monogràfics sobre un tema específic, va abordar grans obres de síntesi, com *Historia de Marruecos* (1957) o la *Historia de la ciencia española* (1976). Un dels llibres amb més projecció internacional va ser *La cultura hispanoàrabe en Oriente y Occidente* (1978), traduïda al francès i l'alemany. Astronomia, medicina, matemàtiques, enginyeria, física, cartografia, nàutica i geografia van ser objecte dels seus articles, publicats al més sovint en revistes sàvies i actes de congressos, que també va organitzar. Permeteu-me que em serveixi del seu exemple per fer una protesta contra la propensió actual a menystenir la transcendència d'aquestes revistes i reunions científiques, i per manifestar-me a favor dels simposis en l'àmbit de les humanitats, ara que sembla que la febre per les revistes indexades, els quartils i els índexs d'impacte vol condemnar a la desaparició unes publicacions tan dignes com les actes de congressos, i que tan útils havien estat sempre per al progrés dels estudis històrics i humanístics.

Va escriure també sobre qüestions teològiques de la tradició musulmana, i sobre escriptors antics del món àrab. La seva biografia de *Mahoma (Muhammad)* (1987) va ser justament celebrada. L'any 1953 va traduir l'*Alcorà* al castellà, una versió que aviat va tenir un gran reconeixement. Ell explicava que no es tractava d'una traducció, sinó d'un comentari, i ho deia així com a mostra de respecte cap als musulmans, que el consideren un text sagrat, i com a tal, perfecte i intraduïble. El tema l'apassionava de tal manera que deu anys més tard, el 1963, el va tornar a versionar. Com a dada destacable, insistia sovint que s'havia de traduir el nom d'Al·là per Déu, perquè tant els cristians com els musulmans i els jueus són monoteïstes i comparteixen el mateix Ésser Suprem.

Una altra traducció important va ser la que va fer de *Les mil i una nits*, precisament l'obra que va glossar en el seu discurs d'ingrés en aquesta Acadèmia. El títol del discurs era *Las mil y una noches y su influencia en la novelística medieval española* (1959), i va ser contestat pel seu mestre, Josep Maria Millàs i Vallicrosa. A Martí de Riquer li agradava explicar que mentre Joan Vernet traduïa aquesta obra per a l'Editorial Planeta, la seva esposa Leonor Martínez Martín, arabista també, la traduïa per a l'Editorial Vergara, i que per no contaminar les dues versions, ells dos no es consultaven mai els problemes que els sorgien. I que si ho afirmaven ells és que era veritat, perquè el matrimoni Vernet no deia mai mentides.

Entre 1960 i 1963 va ser director de la revista *Índice histórico español*, fundada per Jaume Vicens Vives, amb ressenyes i informació sobre estudis històrics. Els seus treballs bibliogràfics publicats en revistes són abundants. Com a dada curiosa, en una data tan primerenca com l'any 1970 va publicar un article, precisament al *Butlletí* d'aquesta institució, sobre la catalogació de biblioteques per mitjà d'ordinadors. L'article se centra en problemes d'indexació per imprimir fitxes perforades, i evidentment ara ja és obsolet, però és indicatiu de la inquietud intel·lectual del professor Vernet.

El 1974 va fundar un Institut d'història de la ciència, integrat en el si d'aquesta Acadèmia, amb l'objectiu de reunir-hi una biblioteca especialitzada.² Joan Vernet també era afeccionat a la toponímia i l'antroponímia.

² Pere Molas Ribalta, «La seu de l'Acadèmia», dins Sergio Vila-Sanjuán (ed.), *El palau de l'humanisme*, Barcelona: Comanegra / Ajuntament de Barcelona / Reial Acadèmia de Bones Lletres, 2017, 41-61 (p. 59).

I a l'excursionisme, però això no és objecte d'aquesta semblança, centrada en la seva activitat científica; encara que per a ell totes tres estaven interrelacionades. De fet, el seu discurs d'ingrés a la Real Academia de la Historia, el va titular *Historia, astronomía y montañismo*, i començava amb aquesta confessió: «Éstas tres palabras resumen en sí lo que han sido las máximas aficiones de mi vida».³ En català ens n'ha quedat una obra monumental, *La ciència en la història dels Països Catalans*, en tres gruixuts volums (2004-2009), un esforç col·lectiu dirigit per ell i per Ramon Parés. És d'aquelles obres que dignifiquen un país i la seva cultura.

Tot això és només un petit tast sobre la seva obra. Es va dedicar a la seva figura un número especial de la revista *Anthropos* (núm. 117, del febrer de 1991), amb estudis sobre les seves recerques, breus extrets dels seus treballs i una autobiografia. El 1996 es va publicar una miscel·lània d'homenatge sota el títol *De Bagdad a Barcelona*. Últimament, Dolors Bramon n'ha editat una semblança biogràfica.⁴ De la seva persona em quedo amb una frase de Juli Samsó que penso que defineix bé el seu tarannà professional: Joan Vernet va ser sempre fidel als seus deixebles tant com ho va ser dels seus mestres.⁵

L'OBRA DE FRANCESC VICENT GARCIA I L'ACADÈMIA

Si he escollit tractar de l'obra de Francesc Vicent Garcia per formalitzar el meu discurs d'ingrés com a membre numerari de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona ha estat per dues raons principals, dues raons que es complementen. La primera, més personal, perquè l'estudi de l'obra de Vicent Garcia m'ha acompanyat sempre al llarg de la vida docent i investigadora, fins al punt que no sols ha estat l'objecte de classes a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universitat de Girona, i el tema de la meua tesi doctoral, sinó moltes més coses: el punt de partida del meu aprenentatge com a filòleg i editor de textos, una justificació per vindicar el barroc cata-

3 Juan Vernet Ginés, *Historia, astronomía y montañismo*. Discurso leído en el acto de su recepción pública por el Excmo. Sr. D. ..., Madrid, Real Academia de la Historia, 1981, 11.

4 Dolors Bramon, *Joan Vernet i Ginés: semblança biogràfica*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2019.

5 Julio Samsó, «Juan Vernet (n. 1923), ante todo un historiador», *Anuario de Estudios Medievales*, 22 (1992), 883-910.

là, el detonant per criticar el concepte de “decadència de la literatura catalana”, un motiu per posar en valor la literatura burlesca i l’instrument per redescobrir la plèthora d’autors que integren dues generacions d’escriptors del segle XVII, la generació de Vicent Garcia i la de Francesc Fontanella.

Però hi ha una segona raó, més important. Vicent Garcia ha estat, des de la fundació de l’Acadèmia dels Desconfiats –germen d’aquesta Reial Acadèmia de Bones Lletres–, un tema clau que ha motivat algunes de les seves actuacions més importants, i que han servit tant per justificar la seva activitat com per ponderar els mèrits literaris del poeta barroc. No és cap exageració dir que aquest organisme ha estat associat secularment a la figura de Vicent Garcia, que presideix aquesta sessió amb el retrat que li va fer Francesc Masriera, el 1882, per incorporar-lo a la *Galeria de catalans il·lustres* que avui adorna les sales d’aquesta casa (veg. Alsina 2021: 112-114). Mireu el seu posat, estenant la mà dreta en actitud de *captatio benevolentiae*, ben oposada a la imatge múrria i descarada que pervivia en l’ànima popular. El quadre era l’enèsima operació per rescatar el nom de Garcia de la fama excessiva que tenia com a poeta burlesc i desfadat. Per la meua part, amb aquesta comunicació no aspiro sinó a posar-me modestament a la cua de totes les accions d’aquesta noble casa que han significat una fita o una baula en el coneixement de la persona i l’obra de Francesc Vicent Garcia, més conegut a l’època amb el sobrenom de Benet, o de Garceni, i després generalment com el Rector de Vallfogona. I tot això amb la voluntat que sigui, alhora, un record del poeta i un homenatge a l’Acadèmia de Bones Lletres, els dos eixos que han centrat la meua recerca per fer aquesta dissertació.

Els motius pels quals Garcia amagava el seu nom amb pseudònims diversos és un dels molts misteris que envolten la seva persona. Un altre és el del seu naixement. Va venir al món a Saragossa el 22 de gener de 1579, dia de sant Vicent màrtir (la partida de bateig és del 23), i ja llavors apareix envoltat de personalitats molt rellevants que li fan de padrins (Rossich 2020: 250). Però aquest episodi biogràfic queda pràcticament esborrat quan el seu pare mor, l’any 1583, i la família retorna a Tortosa, la ciutat d’on provenien. La mare es va tornar a casar en terceres núpcies (ja ho havia estat un cop, abans de fer-ho amb el pare de Vicent Garcia) amb un llibreter, Pere Bono, i va tenir cinc fills més. Que sapiguem, en cap document ni testimoni promogut

Francesc Vicent Garcia. Quadre de Francesc Masriera (1882), de la Galeria de Catalans Il·lustres (Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona)

o propiciat pel nostre escriptor no hi surt cap al·lusió a Saragossa, i sempre que parla d'ell fa constar la seva condició de tortosí (*dertusensis*). Va estudiar a Barcelona, i és en aquesta ciutat que accedeix als ordes menors, el 1601. En canvi, els ordes majors i el sacerdoci li són conferits a Vic, el 1605. I és també a Vic que obté la rectoria de Vallfogona, el 1606. El bisbe Francesc Robuster va voler afegir un elogi a la fredor burocràtica del document de resolució: «En virtut de la ciència literària, claretat d'enteniment, honestat de vida i costums, i de moltes altres qualitats ab què Déu Senyor nostre tan pia i misericordiosament ha enriquit a la persona del reverend Francesc Vicenç Garcia, prevere de Tortosa, [...] i volent nós premiar sos serveis [...], venim en nombrar-lo rector de la cura i escrivania de la parròquia de Santa Maria de Vallfogona».⁶ (traducció de Corbella 1898: 155). I així, com a Rector de Vallfogona, Garcia va ser conegut, i com a Rector de Vallfogona va morir, el 2 de setembre de 1623, aviat farà quatre-cents anys.

L'Acadèmia Desconfiada i l'edició princeps de Vicent Garcia

Parlava fa un moment del paper central d'aquesta corporació en la salvaguarda de la memòria de Garcia des del començament. L'Acadèmia es va fundar, amb el nom d'Acadèmia Desconfiada o dels Desconfiats, el 10 de juny de 1700.⁷ Kenneth Brown (1989: 269) va donar notícia d'unes poesies presentades en una «Dozena semi-academia, día 8 de setiembre 1699»,⁸ que provarien l'existència d'una acadèmia barcelonina anterior al 1700: no en sabem res més. Quant a l'Acadèmia Desconfiada, podem seguir una mica la seva activitat entre 1700 i 1703 gràcies a les actes conservades de set sessions acadèmiques: sis del 1700 i una del 1703.⁹ A més de les sessions ordinàries, l'Acadèmia va celebrar també sessions solemnes de caràcter extraordinari, com la del 15 de gener del 1701 amb motiu de la mort de Carles II, en què es van llegir les composicions recollides després a la corona fúnebre *Nenias reales*:

6 Traducció de Corbella (1898: 155); el document original, en llatí, no es conserva.

7 Sobre l'Acadèmia dels Desconfiats veg. Moliné 1921, Carreras 1922, García 1970, Brown 1991, Germán 1993, Rossich 2002: 215-220 i Campabadal 2007.

8 Es troben al ms. A-88 del Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, f. 111-131.

9 Ms. B-98 de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona. Veg. Carreras 1922.

Nenias reales, y lagrimas obsequiosas, que a la immortal memoria del gran Carlos Segundo Rey de las Españas, y Emperador de la America; en credito de su mas imponderable dolor, y desempeño de su mayor fineza, Dedicada y Consagra la Academia de los Desconfiados de Barcelona, Barcelona, Rafael Figuerò, 1701.

O la sessió extraordinària celebrada el 18 de novembre de 1701 per commemorar les noces entre Felip V i Maria Lluïsa de Savoia, que havien tingut lloc a Figueres.¹⁰

Però, a part de les digressions històriques i la creació literària en castellà, llatí i català feta pels seus integrants (veg. Campabadal 2007), els acadèmics de la Desconfiada es van sentir impel·lits a protegir la tradició poètica catalana. L'exemple més patent d'això és el patrocini de l'edició *princeps* de les obres de Vicent Garcia, publicada el 1703 «per dos Ingenis de la molt illustre Academia dels Desconfiats», com declara la portada del llibre.¹¹ És a dir que no havien passat ni tres anys de la creació de l'Acadèmia que ja publicava un volum dedicat al més gran poeta català modern; un volum que no tenia res de precipitat o d'improvisat. Apareixia dedicat «a la mateixa Acadèmia», amb un extens pròleg laudatori de Joan Bonaventura de Gualbes, que signava Rector de Bellesguart, i que era un elogi tant de Catalunya com de l'Acadèmia:

La Armonia del Parnàs, mes numerosa en las poesias varias del Atlant del cel poetic, lo Dr. Vicent Garcia, Rector de la Parroquial de Santa Maria de Vallfogona. Recopiladas, y emendadas per dos Ingenis de la molt illustre Academia dels Desconfiats, erigida en la excellentissima ciutat de Barcelona. Se dedica

¹⁰ Veg. Moliné 1921: 7, qui transcriu un passatge de la *Relación succincta del feliz arribo de los serenissimos Don Felipe de Borbón y doña María Luisa Gabriela de Saboya* (Barcelona, 1702). Hi ha també una altra *Relación succincta del feliz viaje a Barcelona de los serenissimos Don Felipe de Borbón...*, Barcelona, Rafael Figuerò, 1701, i especialment Campabadal 2007: 226-229.

¹¹ Antoni Palau (1953: 68-69) assenyalava dues edicions dins el mateix any 1703: la núm. 98218 i la 98219, i conclou: "Como se ve, existen dos ediciones bajo la fecha de 1703, prueba evidente del éxito que obtuvo esta obra". Es tracta d'un error. En la que considera la primera, assenyalava un full solt després dels 34 fs. primers, que deu ser un full en blanc inclòs en un exemplar mutilat del qual va treure fitxa; hi registra, després de l'any, en la portada, la frase "Se ven en Casa Joan Veguer", detall que simplement oblida en l'exemplar descrit a continuació, amb la foliació i paginació correctes, i que ha de ser l'única edició de 1703. També devia desorientar Palau l'error de transcripció en què cau en la pretesa segona edició (escriu "aumentadas" en comptes d'"emendadas").

a la mateixa Acadèmia, per medi dels rasgos de la ploma del Rector de Bellesguart. Barcelona: Per Rafel Figuerò, Any 1703. Se ven en Casa Joan Veguer, à la Plaça Nova.¹²

L'Acadèmia Desconfiada va mostrar de bon principi una activitat destacada en la publicació de llibres. No sols va fer imprimir les *Nenias reales* de 1701 i l'edició de Garcia, sinó que també va assumir la publicació de les obres de Francisco de Quevedo, en cinc volums (1701-1703), edició que va coincidir amb la de l'obra de Garcia, de 1703. Heus aquí els volums de Quevedo:

Obras de Don Francisco de Quevedo Villegas [...]. Parte primera, Barcelona, Jayme Surià, 1702.

Parte segunda de las Obras en prosa de Don Francisco de Quevedo y Villegas [...], Barcelona, Joseph Llopis, 1702.

Politica de Dios, y Gobierno de Christo Nuestro Señor [...]. Por Don Francisco de Quevedo Villegas, Barcelona, Jayme Surià, 1702.

El Parnaso español, y Musas castellanias de Don Francisco de Quevedo Villegas, Barcelona, Rafael Figueró, 1703.

Las tres musas ultimas castellanias. Segunda cumbre del Parnaso español de D. Francisco de Quevedo y Villegas, Barcelona, Joseph Llopis, 1702.

La circumstància que es publiquessin les obres de Quevedo conjuntament amb les de Garcia no em sembla pas una coincidència que hagi de passar desapercebuda. Eren, cadascú d'ells, els màxims representants de la poesia burlesca i sentenciosa en la literatura castellana i en la catalana. No oblidem que a l'època del barroc els poetes burlescos no solament eren valorats per l'eficàcia del seu humor, per la comicitat, sinó per la lliçó filosòfica i moral que la sàtira descobria. Però, així com aquestes edicions de Quevedo reproduïen sense canvis altres edicions anteriors, la preparació de les obres de Garcia va suposar un esforç formidable, una tasca que justificava plenament que els que van intervenir en l'edició figuressin identificats

12 Volum en quart, 34 f. + 314 p. + 4 f. La llicència del comte de Palma a favor de Rafael Figueró per estampar «por diez años las Poesias escritas en idioma catalán por el Doctor Vicente García», datada el 23 de maig de 1703, va ser donada a conèixer per Madurell (1965: 225, núm. 483). L'obra ja es distribuïa l'agost de 1703, segons mostra un anunci al fullotó *Varias noticias últimamente venidas a Barcelona por el correo de España, viernes a 3 de agosto de 1703*, editat a Barcelona per Francesc Guasch (Camprubí 2018: Annexos, p. 678).

al llibre amb uns pseudònims rectorals que eren, també, un homenatge al Rector de Vallfogona: el Rector de Pitalluga (o sigui, Manuel de Vega i de Rovira), el Rector dels Banys (Joaquim Vives i Ximénez) i el Rector de Bellesguard (Joan Bonaventura de Gualbes),¹³ l'únic que no era membre de l'Acadèmia, i que es va encarregar de fer la dedicatòria a la institució (no hauria estat pertinent que l'hagués escrita algun dels seus membres). El fet que es fes constar a la portada que els curadors del volum eren acadèmics, i que l'obra es dediqués expressament a la mateixa Acadèmia, són manifestacions ben clares del patrocini d'aquesta institució. Afegim-hi el fet que la publicació era el resultat d'un treball minuciós i perllongat. Tot això no s'explicaria sense una iniciativa concreta de l'Acadèmia impulsant l'aparició del volum. Al llibre s'inclouen poemes liminars d'elogi a Garcia i a l'Acadèmia escrits per aquells «Rectors» i per altres poetes que adopten pseudònims similars: el Rector de Guialmons, el Rector d'Alcanar i el Rector de Valldeïllonses.¹⁴

En ben poc temps, doncs, van aparèixer una sèrie de gruixuts volums que revelen l'empenta extraordinària del grup de nobles i lletraferits que la componien. Amb raó escrivien els tres impressors dels volums de Quevedo, a la dedicatòria que signen al primer llibre, que els mèrits indiscutibles de l'Acadèmia Desconfiada destacaven més per la rapidesa amb què aquesta va donar els primers fruits que per la notable quantitat d'aquests fruits. «Dar una planta a su tiempo sazonados frutos no es maravilla, porque son hechos de su pródiga naturaleza; pero acabar de plantarse y al mismo tiempo florecer y fructificar es llegar a la última raya de los pasmos», escriuen.¹⁵

No sabem quan van cessar les activitats regulars de l'Acadèmia Desconfiada. Formalment, no va desaparèixer mai. El 1704 era plenament activa, perquè l'edició del llibre de Francesc Garau *El Olimpo del sabio instruido de la Naturaleza* publicat per Rafael Figueró el 1704 anava dedicat a Manuel

13 Per a Manuel de Vega veg. Carreras 1922: 184-186; per a Joaquim Vives, Carreras 1922: 192-194; per a Joan de Gualbes, Brown i Melchor 1995.

14 Garcia 1703: f. b-b2v, d2v, [d7]v-[d9]v i p. 315-316. Aquestes últimes pàgines són sense numerar, i en alguns exemplars estan relligades entre els f. b2 i b3.

15 Jayme Surià, Jayme Batlle, Juan Piferrer, «A la muy ilustre Academia de los Desconfiados de la Excelentissima Ciudad de Barcelona», dins *Obras de Don Francisco de Quevedo Villegas* [...]. Parte primera, Barcelona, Jayme Surià, 1702, f. §3-§[10]v (f. §4).

de Vega i Rovira –de qui parlaré tot seguit– qualificant-lo d'«académico dignísimo en la Academia de Desconfiados».¹⁶ Si a la reedició de 1711 encara es feia constar aquest títol, és que era vigent. Hi havia hagut una guerra pel mig, però d'una manera o altra l'Acadèmia Desconfiada es va mantenir fins que va quedar integrada dins l'Acadèmia de Barcelona, avui de Bones Lletres (cf. Rossich 2002: 218).

Retornem, però, a l'edició de Garcia, la portada de la qual és reproduïda *infra* (p. 16). La preparació del volum va anar a càrrec essencialment de dos acadèmics, el benedictí fra Manuel de Vega (el «Rector de Pitalluga»), el qual es va encarregar d'investigar i redactar la biografia del nostre poeta, com diu la rúbrica del seu poema liminar («coronista de la vida del autor»; Garcia 1703: f. [d9]v), i sobretot de Joaquim Vives i Ximénez (el «Rector dels Banys»), que va ser el responsable d'editar els versos. Encara que tant la biografia de Garcia com el prefaci en què s'expliciten els criteris de l'establiment del text vagin signats conjuntament pel Rector dels Banys i de Pitalluga «Vida del Doctor Vicent Garcia, escrita per los Rectores de Pitalluga y dels Banys»; i «Los Rectores del[s] Banys y de Pitalluga exhòrtan (per ser cosa de importància) que llíjan esta Prefació, als Lectores», el contingut dels dos textos estan redactats en singular, i quan l'un parla de l'altre s'hi refereix en tercera persona.¹⁷ La «Vida» (Garcia 1703: f. b3-d2) és obra fonamentalment de fra Manuel de Vega, ja que el text, parlant en primera persona del singular («Aquestas són, lector, las noticias que he pogut adquirir»; f. d1v), acaba així: «Aquí dono fi; perquè ja oig las veus del Rector dels Banys, mon Charíssim amic, de orde del qual sollicití estas noticias, y aní a Vallfogona» (f. d2). A la «Prefació als lectors» (f. d3v-d4) és Joaquim Vives qui, al seu torn, es refereix a la biografia que «ab tant acert ha compost lo molt reverent Rector de Pitalluga, mon amic y senyor» (f. d4). Al final dels preliminars, els dos curadors van incloure una «Protestació que los Rectores de Pitalluga y dels Banys fan en nom del poeta» on dissimulen

16 Rafael Figueró, «Al illustre señor Don Manuel de Vega y Rovira ...», dins Francisco Garau, *El Olimpo del sabio instruido de la Naturaleza, y Segunda parte de las maximas politicas, y morales*, Barcelona, Fafael [sic] Figueró, 1704, portada i f. §2-§3v.

17 En les transcripcions dels textos regularitzo l'accentuació, la puntuació, la separació de mots i l'ús de majúscules i minúscules, i introdueixo el guionet i el punt volat per indicar la *l* geminada i les elisions que avui no tenen representació gràfica. Desfaig les abreviatures i transcric *ij* i *uv* segons l'ús actual.

el sentit d'algunes metàfores profanes, sens dubte de cara a la censura de la Inquisició, escrit que reapareixerà a totes les edicions completes posteriors:

Si en los poemas se tròban alguns llocs a hont, exaltant-se la bellesa humana, esta sia parangonada a cosas sobrehumanas o celestials, o bé, exagerant-se las penas amorosas, estan sían igualadas a las infernals, se ha de suposar que semblants cosas se han dit per un mer hipèrbole exornatiu, y per a conformar-se ab l'ús dels poetas. Axí mateix las veus *fortuna, fat, destino* y *sort* se deuen entèndrer per las *segonas causas*, obedients a la *Soberana Universal Causa*. Per *paradís* ha volgut significar l'autor *cosa amena, y deliciosa*; per *àngel, idol, deessa*, entengué *donas de bellesa estremada*; per *celestial, sagrat y diví* volgué que se entengués *cosa excelent y digna de reverenciar*; per *adorar* se ha de entèndrer *reverenciar humilment*. Per últim, l'autor, o los sobredits Rectors en son nom, protèstan que totas las veus y totas las sentèncias que apareixen atrevidas o profanas, axí com foren usadas de tots los poetas per a fer més gustosa y espiritosa la poesia, de la mateixa manera en los versos de *GARCIA*, se deuen interpretar ab sentit que no discorde de la catòlica veritat. (Garcia 1703: f. [d10]v)

Tenint en compte el context de l'època, la tasca dels editors d'aquesta obra és molt acurada. Avui no podem estar d'acord amb alguns conceptes despectius exposats per Ramon Corbella en valorar aquesta edició:

A qualsevol que no-s fixi més que en les hermoses paraules i en les frases de simpatia que [Joaquim Vives] al nostre Rector dedica, i en l'interès que en elles manifesta a favor de sa llegítima glòria, li semblarà que-l tal acadèmic volia publicar un tractat d'ascètica o de teologia moral basant-se en les virtuts, costums i austeritat del Doctor Garcia; però si després de fixar-se en les paraules se fixa en les obres, per llusco que sia veurà desseguida que-l senyor Vives li ha donat gat per llebra; que-l volum de poesies per ell al nostre Rector atribuïdes és un teixit d'indecències, capasses en sa major part de desacreditar no solament a l'autor d'elles, mes encara a la llengua en què foren escrites, i sobretot a l'editor que les ha donades a l'estampa. És lo llibrot que més mal ha fet al bon nom del Doctor Garcia [...]. Diu lo senyor Vives [...] que la operació de destriar i discernir les poesies pròpies de Garcia de les agenes fou tot obra seva, prenent per norma l'istil, l'art i l'agudesca que distingien a les unes de les altres; «admirant-se, de passada, al veure aquells brins d'or de inestimable aprecí, entreteixits amb les borres o encenalls del

L A
ARMONIA DEL PARNAS,
MES NVMEROSA
EN LAS POESIAS VARIAS
DEL ATLANT DEL CEL POETIC,
LO D^R. VICENT GARCIA,
RECTOR DE LA PARROQVIAL
DE SANTA MARIA
DE VALLFOGONA.
Recopiladas , y emendadas per dos Ingenis
DE LA MOLT ILLVSTRE
ACADEMIA DELS DESCONFIA TS,
ERIGIDA
EN LA EXCELLENTISSIMA CIVTAT
DE BARCELONA.
SE DEDICA
A LA MATEIXA ACADEMIA,
PER MEDI DELS RASGOS DE LA PLOMA
DEL RECTOR DE BELLESGVART.

En Libreria de Joan Veguer
AB LLICENCIA , Y PRIVILEGI.

BARCELONA : Per RAFEL FIGVERÒ , Any 1703.

Se ven en Casa Joan Veguer Llibrater , à la Plaça Nova.

Garcia 1703

més brut apetit». [...] I que després «entre ell i els seus companys d'ingeni *esmenaren* dites poesies, i les donaren totes a la impremta, menos set o vuit que-n deixaren per verdes». I conclou Corbella: «Però no calia, perquè amb les que hi posaren *esmenades* ja n'hi ha prou per a conèixer que aquells ingenis eren de la mànega ampla. (1921: 60-61)

Els editors de 1703 no es varen equivocar gaire en el destriament d'obres autèntiques i espúries, i els hem d'agrair que deixessin de banda els excessius escrúpols morals que van manifestar bona part dels erudits posteriors. Més encara: els hem de reconèixer bon sentit en l'establiment dels textos i encert en la tria de variants. Pel que he pogut deduir, els seus models sovint són els més acostats a l'apògraf. En vaig fer una prova amb un poema del qual posseïm una versió independent de la tradició derivada de Garcia 1703 i que hem de considerar còpia directa de l'original. Es tracta del poema «A la sombra de l'honor» (núm. 80), amb una versió contemporània de Garcia i una variada transmissió manuscrita. Després de comparar les variants, establir les afinitats entre els testimonis manuscrits i impresos, i descartar els textos descrits (o sigui, les còpies d'altres testimonis que ja es tenen en compte), vaig intentar fer la *restitutio texti* prescindint de la que l'autor havia publicat en vida. El resultat va ser una versió que, compulsada amb la versió contemporània de Garcia, presentava lleus divergències amb aquest testimoni. Doncs bé, totes les lliçons diferents que presentava, en relació amb el text hipotèticament reconstruït, l'edició de 1703 –excloses les merament ortogràfiques– coincidien amb la versió publicada contemporània de l'autor. Això, és clar, no demostrava altra cosa sinó que els editors de 1703 havien menystingut en aquest cas totes les versions manuscrites i havien localitzat la versió autèntica del poema que, recordem-ho, aparegué anònimament. No era cap garantia, doncs, que en les composicions inèdites –quasi totes– la versió impresa de 1703 fos també la millor, però deia molt a favor de l'escrupolositat d'aquells editors.

Si ens fixem com explica Joaquim Vives la seva feina, ens adonarem que aquella escrupolositat és autèntica professionalitat i demostra la màxima aproximació possible, en aquell temps, a allò que avui considerem rigor filològic. Per començar, va sol·licitar «per tots els medis possibles» totes les obres que poguessin ser de Garcia. Vives explica també que els

diversos manuscrits que li van arribar eren «tant diferents, que no sé que llegís nou exemplar sens advertir la gran diferència ab què estàvan escrits sos poemas». D'aquest conjunt, en va separar un gran nombre que per «sa poca perícia, y discreció» no podien ser considerades obres del nostre autor. De les altres –diu– «sols no se han pogut tràurer a llum sis sonetos, una resposta a un rector amic seu en redondillas [sens dubte, el núm. 127] y un romans, per tenir particular rahó, que me apar dissimular-la» (f. d3-d4v).

En la dedicatòria a l'Acadèmia, Joan Bonaventura de Gualbes, el «Rector de Bellesguart», també considera que «deu alabar-se als que han recullit sas obras la expurgació han fet de algunas rimas, glosas, y sonetos» (f. [a7]). La censura només es va aplicar a fragments de caràcter proçac o irreverent, però s'ha d'assenyalar que els editors van deixar espais en blanc en els fragments que van eliminar ocupant exactament el nombre de ratlles que falten en els poemes censurats. I, perquè es vegi fins a quin punt eren rigorosos els editors, quan es tractava de mots eliminats que apareixien aïlladament, «quant se ha pogut posar part de la copla» es van transcriure substituïts per «puntets, que cada un de ells val per una síl·laba, perquè ningú puga culpar-los defectuosos» (f. d4v).¹⁸

Els editors es van haver d'enfrontar a un altre problema important: la impossibilitat de trobar un manuscrit amb el text sencer de la *Comèdia de santa Bàrbara*, que Garcia devia compondre el 1617 amb motiu de la consagració de la capella que havia fet construir a Vallfogona sota aquesta advocació. Així ho explica Joaquim Vives i Ximénez:

La comèdia de Santa Bàrbara [...] tinc per cert que la acabà, puix quan se féu la benedicció de la capella de la santa se representà. Però lo fi de ella, per més que l'haja sollicitat, no me és estat possible encontrar-lo; sí sols ha vingut a mas mans acabada de altre ingeni: y tant altre que me apar se'm pot culpar la advertència que he posat al marge de la pàg. 292 [es refereix a una nota que diu "Fins aquí lo Autor"]; però se li deu alabar lo brio que ha tingut de cotejar sos números ab los del gran Garcia. Y no descrec també que la segona relació que és en pàg. 283 [aquesta pàgina ocupa els versos 2694-2826] és del mateix, que entre los treballs de Garcia volgué col·locar-la per a poder seguir millor lo fil de la història" (Garcia 1703: f.[d 4]v).

¹⁸ Sobre aquesta qüestió podeu veure la següent gravació penjada a la xarxa: <https://www.youtube.com/watch?v=8d-rm4DW-Xo>

Això significa que el rector dels Banys només va aconseguir una sola còpia de l'obra, i que la va rebre amb interpolacions i un final que no corresponia a l'obra original: ¿Com podia saber on començava el fragment afegit, i com podia sospitar que no era del nostre poeta el fragment de la pàgina 285 que tan imprecisament assenyala? Tot fa pensar que sabia molt bé quins eren els fragments espuris, després que Maria-Mercè Miró va exhumar una carta de Pau Miracle, datada el 3 de maig de 1679, adreçada al canonge de Vic Jeroni Riera. Pau Miracle, abat de Santes Creus entre 1681-1684 i 1688-1693 i catedràtic de la Universitat de Tarragona, va ser un poeta valorat al seu temps.¹⁹ El contingut de la carta ens ennova que no es dedicava a la poesia festiva («no me he entregat a aqueix gènere de poesias que lo geni és més jovial que sèrio»), però sobretot ens dona una dada que és la que aquí més ens interessa: que havia completat la *Comèdia de santa Bàrbara* a partir dels fragments que li havien arribat, que l'havia donat a conèixer a Tarragona, on «meresqué algun agrado [...], y que folgaria que vossa mercè la vés per a esmenar sas moltas faltas, que és ma poca habilitat mare de ellas. Encara que lo desigt sempre se ordena al acer[t], però dista molt la composició» (Miró 2008: 75). Miracle va morir el 1713, i és impensable que Joaquim Vives, el Rector dels Banys, en la recerca que va fer del text de la comèdia, no topés amb la versió de Miracle. Alguns detalls de crítica interna demostren que les manipulacions i interpolacions són més abundants del que diuen els editors de 1703; segurament Vives va pensar que era frustrant reconèixer que només hi havia un terç de l'obra, aproximadament, que fos original de Garcia, i ho va deixar en una certa ambigüitat. Fos com fos, aquest és el text que s'ha divulgat després en totes les edicions posteriors.²⁰

Considerant-la globalment, no hi ha dubte que l'edició de Garcia 1703 és millor que qualsevol altre testimoni. Hi ha casos en què no tenim cap

19 És elogiat al romanç anònim *Proesas que las barcelonesas donas han ostentat en lo siti del any 1706*, Barcelona, Barthomeu Giralt estamper, s. d. [1706], al costat de Garcia, Fontanella i Gualbes. Veg. Vall 2015: 154 i Sogues 2017.

20 A partir d'unes fotografies conservades a l'Ajuntament de Vallfogona i que va publicar per primer cop Domènec Corbella (1999), vaig poder identificar un manuscrit perdut de la *Comèdia* diferent de la versió que conservem impresa i que segurament transmetia la versió inicial i completa de l'obra de Garcia. Els esforços per localitzar aquest manuscrit a l'Arxiu del Museu Episcopal de Vic, on es conservava encara cap a 1970, han estat fins ara infructuosos (veg. Rossich 2010a: 228-230).

garantia que les solucions de l'edició *princeps* siguin totalment vàlides, però és fàcil constatar que nombrosos errors en els manuscrits no es fan evidents a l'edició de 1703. S'ha de tenir en compte, és clar, que els editors de Garcia 1703 disposaven de més manuscrits que nosaltres, o almenys de més manuscrits antics. Naturalment, l'edició no és exempta d'errors i ja hem vist, pel títol, que Vives i Vega –a vegades amb encert, a vegades no– van esmenar els textos consultats.

Però el propòsit que guiava els editors anava més lluny de celebrar un escriptor. Anava més enllà d'enaltir la literatura catalana, també. Era una ocasió –un pretext– per afirmar la primacia de la llengua catalana damunt les llengües veïnes i proclamar la seva perfecció, i per aquest motiu Joaquim Vives reproduïx a la seva «Prefació» (Garcia 1703: f. d5–[d7]) un ampli extret en llatí del *Glossarium mediae et infimae Latinitatis*, l'obra magna de Charles Dufresne, més conegut per Du Cange. En aquest llarg fragment s'explica que la llengua catalana (que incloïa o s'acompanyava del provençal) era la primogènita de les llengües llatines, estesa en altre temps pertot arreu: «ea quippe lingua nitida adeo florida, culta ac polita habita est, ut nulla fere extiterit regio in quam non immissa fuerit». (Du Cange 1678 [1840, I, 22]).

Amb l'edició propiciada per l'Acadèmia Desconfiada, Garcia s'havia convertit definitivament en un clàssic. En el clàssic per excel·lència de la poesia catalana moderna. Un clàssic destinat a lectors refinats, com recordava jocosament el Rector de Bellesguart:

Qui mastega tabaco, llavi brut,
qui sembra del sutil golilla y pits,
qui ab la mànega-s moca o nusos dits,
4 qui corbata y sombrero ombra de engrut,
qui negras unglas mostra y nas pelut,
qui no-s muda camisa en suades nits,
qui assoma en punys y colls sos descosits,
8 qui va en sos penestrals sempre intonsut,
qui per estalvi excusa calçotets,
lo qui parla gangós per mal mocat
o retrau la moquilla, inadvertit,
12 no atrevesca llegir quant se ha aquí escrit,

del més baix sia o del més alt estat,
que sols és per curiosos lectors nets.²¹

El caràcter humorístic del poema es presta a moltes especulacions; però no és tan frívol com sembla: pretén conciliar la plagasitat que caracteritza moltes de les composicions de Garcia amb el valor estètic i moral de la seva obra. De fet, la interpretació segons la qual aquest poema de Gualbes censurava els qui veien en Garcia tan sols un autor escatològic o, encara pitjor, un escriptor obscè és incompleta. El sonet és una envestida contra els detractors de la seva poesia, que titllaven de poc neta des del punt de vista moral, sí, però també recull una vella idea, conservada en la terminologia dels certàmens poètics, en què la netedat va associada a la perfecció de les obres: composicions netes de vicis. Gualbes ajunta en aquest sonet liminar totes les connotacions de netedat per exaltar la poesia del Rector. El mateix Gualbes ja havia aplicat abans a Garcia un curiós neologisme, qualificant-lo d'«idiomatista de las catalanas veus» (Garcia 1703: f. [a5]) –els idiomatismes són els trets lingüístics específics o característics d'una llengua.

És remarcable la consideració de Garcia com a exemple de puresa lingüística, una idea persistent al llarg de tota l'edat moderna, quan contemporàniament se l'ha considerat tantes vegades com el responsable de la castellanització del català literari. Més endavant veurem les invectives que li adreça Antoni de Bofarull en aquest sentit (*infra*, p. 71-72), però abans era a l'inrevés. La mitificació de la llengua literària del nostre autor, convertida en paradigma d'excel·lència idiomàtica, ja es troba en una disputa acadèmica del dia 23 de juny de 1700 esdevinguda a la Desconfiada. Felip de Ferran i de Sacirera hi llegia unes quintilles jocosos en català, i un catedràtic de cànons que hi assistia²² «quería persuadir a todos que Filipe en todo era otro Vallfogona. “¡No tanto! –dixeron los examinadores. Séalo

21 Notes de lectura: vers 2 *sembra*: en sentit figurat, 'barreja', *sutil*: sotil, ordinari, de poc valor, *golilla*: «cierto adorno hecho de cartón, aforrado en tafetán u otra tela, que circunda y rodea el cuello [...] sobre el cual se pone una valona de gasa engomada o almidonada. Es moda introducida de cien años a esta parte [...] y oy sólo la conservan los ministros togados, abogados y alguaciles y alguna gente particular» (*Autoridades*); el vers ridiculitza la persona que, volent aparentar distinció, porta roba de mudar amb teixits de poca qualitat; v. 4 *ombra*: aombra, enfosqueix; v. 7 *assoma*: mostra; v. 8 *penetrals*: parts íntimes, *intonsut*: sense rasurar; v. 10 *gangós*: amb veu de nas; v. 11 *retrau la moquilla*: s'empassa el moc, en comptes d'expulsar-lo.

22 Devia ser Josep de Rius i de Falguera; cf. Carreras 1922: 60-64.

en la mitad, y no más; que nos ha venido a corromper al catalán en castellano, y nos confunde el alfabeto, y para lo que nosotros ponemos la *x* él nos pone la *c* y *h*, que no hiziera otro tanto un niño de escuela”». ²³

És veritat que aquí es parlava d’ortografia, i que els acadèmics no podien conèixer exactament quina era l’ortografia de Garcia; precisament per això parlava de mitificació. Ara: les paraules que usava, això sí que ho podien saber, o ho podien saber més. Els editors de 1703 fan un esment explícit del caràcter genuí del seu lèxic: «Totas las veus de què usa són tant pròprias de nostra llengua y tant naturals que no-s veu precisat may a mendicar per sas consonàncias de altra llengua, com alguns que, ab lo títol de pulir-la, la han tant disfraqada que nos la han manifestada més estrangera que pròpria» (Garcia 1703: f. d5). En fi, la mateixa intencionalitat té un text contemporani que, amb l’argument d’autoritat del Rector de Vallfogona, censura l’adjectiu “emendadas” que els acadèmics havien fet aparèixer a la portada:

Obras “emendadas”, diuhen;
quin epíteto tant nou!
Garceni usava vocables
estranyos a la nació?²⁴

Com podem comprovar col·locant-les amb les versions manuscrites, les obres de Garcia van ser esmenades pels acadèmics de 1703 en alguns aspectes externs, sistematitzant-ne l’ortografia i regularitzant algunes qüestions de morfologia, però sense tocar, o tocant ben poc, la sintaxi i el lèxic; en aquest últim cas, censurant algun mot o suprimint-lo substituït per espais en blanc o puntets. Pel que fa a l’ortografia, van optar per uns canvis sistemàtics: l’adopció dels plurals femenins en *-as*²⁵ (que mantenen només en el fragment en valencià del poema 163, versos 593-744; veg. Rossich 2019: 224-233),

²³ *Obras varias en verso y prosa. De los Académicos de la Academia Desconfiada de la Ciudad de Barcelona. Recogidas de orden de la muy illustre Academia por D. Pablo de Dalmasas y Ros su archivero y académico*, ms. B-98 de l’Arxiu Històric de la Ciutat (Barcelona), s. f. Sobre la composició poètica de Felip de Ferran, veg. Carreras 1922, 8-9.

²⁴ Ms. 73 de la Biblioteca de Catalunya, f. 42v.

²⁵ Els ho retreia Marià Aguiló, en un a de les seves fitxes manuscrites: «Plurals en *e* [...]. ¿Tenen prou autoritat catalanista per trencar la tradició los Rectors de Pitaluga, etc., al falsificar l’obra d’en Vicenç Garcia, ja mig castellana?» (2014: 291).

l'eliminació de la *h* en el grup *-ch* de final de mot, l'homogeneïtzació de la varietat de formes dels manuscrits... En canvi, no van acabar de resoldre el problema de les elisions, col·locant l'apòstrof tan aviat darrere el pronom elidit, com al mig, com al davant, o no posant-l'hi (*que m' feya, ques' fa* i després *que's fa, queu's desitja* i al vers següent *queu's vol, veureu's, un tigre l's, quel ayre*, etc.). En el lèxic, per exemple, practiquen la substitució de *jamai* per *jamés*. Naturalment, la intervenció implicava també la tria de quines eren les obres autèntiques, la censura de les que no havien de veure la llum pública per ser massa lliures i l'eliminació dels errors de còpia que detectaven. No es podia demanar més, a l'època. I l'establiment d'una ortografia coherent va ser una fita en un moment en què les acadèmies començaven a dirimir les qüestions d'això que avui anomenem la normativa ortogràfica.

Per aquesta raó l'acadèmic Antoni de Bastero la va adoptar en la transcripció dels textos occitans i catalans de *La Crusca provenzale*: «L'ortografia degli antichi era pessima e confusissima» –escriu–; «onde, per agevolare al lettore l'intelligenza degli esempi e de' passi antichi provenzali, ho procurato di ridurli alla più chiara e distinta ortografia; circa la quale mi sono per lo più conformato con quella che ritennero gli accademici barcellonesi nella impressione delle rime del nostro Garzia» (Bastero 1724: 27). Bastero també va aprofitar les poesies de Garcia per exemplificar formes estròfiques a la part inèdita de la *Crusca provenzale* (cf. Feliu 2000: 138).

Però el Rector de Vallfogona no solament era un model de llengua, sinó també de versificació. Hi ha una preceptiva poètica inacabada que Pep Valsalobre va poder atribuir a Agustí Eura, acadèmic destacat de la de Bones Lletres (Eura 2002: 150-157); es titula *Tractat de la poesia catalana* (ca. 1734). Ens interessa aquí perquè hi ha uns quants versos de Vicent Garcia que serveixen d'exemple a qüestions de mètrica (Eura 2002: 617, 620, 621). Però, com que hi falta tota la part d'estrofisme, no podem saber quin relleu s'hauria donat finalment al nostre poeta.

Prohibició de les obres de Garcia

Durant més d'un segle l'Acadèmia, aviat Acadèmia de Bones Lletres, mantindrà la figura de Garcia com un ideal de perfecció. Pere Serra i Postius, l'esmenta reiteradament en els seus llibres, i l'anomena «el Fénix de la poesia catalana» (1726: 31). Un aspirant a acadèmic, Nuri Josep Mallafre, s'ex-

clama amb aquests versos entre 1739 i 1755 al marquès de Llió, director de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona:

si tingués a est empenyo ma Thalia
la vena y numen del sagrat Garcia...

Mallafre recordava també que un avantpassat de Bernat Antoni de Boxadors, antic president de l'Acadèmia, havia estat mecenes del poeta (Campabadal 2006: 287). A l'últim terç del segle, un altre erudit i acadèmic, Josep de Vega i de Sentmenat, també el tenia ben present: contra l'opinió d'alguns que donaven per morta la literatura culta en català, es va proposar demostrar la seva vitalitat en una *Memoria sobre los antiguos poetas catalanes* –de la qual només es conserva l'exordi, però–, on va escriure que «nuestra poesía [...] no solo no murió en el Val[le]fogona, sino que vivió en otros floreciente, y vive aún en varios que la sostienen y ejercitan con igual destreza que el gran García». ²⁶ Encara, Ignasi Torres Amat, preguntat sobre quins autors podien servir per arranjar l'ortografia catalana, inclou

las obras de nuestro inmortal poeta García Rector de Vallfogona, que imprimió esta Real Academia o su antecesora de los Desconfiados en 1700, y a cuya ortografía se conformó Bastero en la impresión del tomo 1º de *La Crusca Provenzale*. ²⁷

Però abans dels esforços de Vega i Torres Amat, es produeix un fet que requereix que ens hi detinguem una estona, i és l'aparició de la primera reedició de les poesies del Rector de Vallfogona. Es tracta d'un nou volum en quart, amb una lletra de cos més petit que la *princeps*, però amb un peu d'impremta en què figura una data anterior: 1700.

La Armonia del Parnás, mes numerosa en las poesias varias del Atlant del cel poetic, lo D^o. Vicent Garcia, Rector de la Parroquial de Santa Maria de Vallfogona. Recopiladas, y emendadas per dos Ingenis de la molt illustre Academia dels

²⁶ Documentació personal de Marià Aguiló, caps II, de l'Arxiu Municipal d'Història de la Ciutat de Barcelona, f. [Iv-II].

²⁷ Torres 1805: f. [VI].

Desconfiats, erigida en la excelentissima ciutat de Barcelona. Se dedica a la mateixa Academia, per medi dels rasgos de la ploma del Rector de Bellesguart. Ab Llicencia, y Privilegi. Barcelona: Per Rafel Figueró, Any 1700. Se ven en Casa Joan Veguer Llibreter, á la Plaça Nova.²⁸

El llibre reproduceix fidelment el text de 1703, fins al punt que manté en part la fe d'errates del seu model, bé que, certament, canviant el número de les pàgines per les que hi corresponien en la nova impressió. A més, s'hi van afegir, en els preliminars, les noves errates advertides en aquesta edició. El fet només s'explica pensant que també en aquesta ocasió es va començar la tirada no pel pròleg, sinó per per les composicions de Garcia, potser perquè era previst d'incloure al començament nous textos liminars. Els curadors de l'edició es van adonar de l'existència del full d'errates quan la impressió era a mig fer, o sigui que el text només es va poder esmenar parcialment. Alguns dels exemplars conservats no contenen la *Comèdia de Santa Bàrbara*, els goigs ni la taula final, de manera que el llibre s'acaba a la pàgina 148; això fa pensar que hi havia la possibilitat d'acquirir només els plects anteriors, a un preu més econòmic.

Si m'he de referir a aquesta edició amb una mica de detall és per argumentar la seva condició d'impressió furtiva, ja que no hi ha cap evidència que hi participés, ni que fos indirectament, l'Acadèmia de Bones Lletres. El títol copiava la portada de 1703, tan sols canviant la data, que ara era la de 1700. Marià Aguiló ja havia advertit, simplement mirant l'imprès, que la «fecha de esta edición es supuesta; parece de principios del último tercio del siglo pasado [XVIII]. La *princeps* verdadera es de 1703. [Torres] Amat duda de ello porque no comparó ni vió ninguna de las dos ediciones» (1923: 579, núm. 2171). Un altre acadèmic de la casa, el numismàtic Josep Salat, ja explicava que «se han hecho algunas impresiones furtivas, como es la que suena en el año 1701» (Salat 1827: 19), sens dubte un error per 1700.

L'estudiós Ramon Corbella ja havia comprovat que la pretesa edició de 1700 era furtiva (1889: 12 i 1921: 64-65), basant-se en les contradiccions internes del llibre: especialment, que a la «Prefació» de Joaquim Vives sortia la data de «12 de Maig del any 1703» (Garcia 1703: f. d3v), cosa impos-

28 Volum en quart, 28 f. + 204 p.

L A
ARMONIA DEL PARNAS,
MES NVMEROSA
EN LAS POESIAS VARIAS
DEL ATLANT DEL CEL POETIC,
LO D^R. VICENT GARCIA,
RECTOR DE LA PARROQUIAL
DE SANTA MARIA
DE VALLFOGONA.

Recopiladas, y emendadas per dos Ingenis
DE LA MOLT ILLVSTRE
ACADEMIA DELS DESCONFIATS,
ERIGIDA
EN LA EXELENTISSIMA CIVTAT
DE BARCELONA.

SE DEDICA
A LA MATEIXA ACADEMIA,
PER MEDI DELS RASGOS DE LA PLOMA
DEL RECTOR DE BELLESGUART.
AB LLICENCIA, Y PRIVILEGI.

BARCELONA: Per RAFEL FIGVERÓ, Any 1700.
Se ven en Casa Joan Vexner Llibreter, á la Placa Nova.

Garcia 1700 [ca. 1780]

sible si el llibre hagués estat realment de 1700. Tot i això, la data falsa va portar cua: Ernest Moliné i Brasés va sostenir la teoria que la data de 1700 era la del manuscrit original, i que el llibre es va acabar d'estampar en 1703 (1921: 8-10), intentant així justificar l'existència de les dues edicions com si fossin dos estats d'un mateix llibre, i va ser seguit en això per Carreras i Bulbena (1922: 185-186). Però aquesta suposició és insostenible. No solament perquè tenim la llicència d'impressió de l'obra datada el 23 de maig de 1703 (veg. *supra*, nota 12), sinó perquè l'aspecte d'aquesta segona edició no és la dels impresos de 1700.

El bibliògraf Antoni Palau (1953: 69, núm. 98217) la suposava de començament del XIX. En realitat, la tipografia del llibre podria ser del final del segle XVIII o de començament del XIX, però per començar el fet que aparegui al catàleg d'Elies i Rubert²⁹ (1795: f. [VII]v), membre d'aquesta Acadèmia, ja fa que l'hàgim de considerar, almenys, anterior a 1795. Encara, una acurada nota d'adquisició que figura en un exemplar de la Biblioteca Universitària de Barcelona³⁰ assenyala com a *terminus ante quem* l'any 1782 –també hi consta el preu: una lliura i deu sous. Per altra part, Josep M. Pujol va fer notar també que el paper amb què es va estampar el llibre «du la filigrana d'un fabricant (Guardiola, de Cerve-lló) que no va obrir els tallers fins al 1770» (Pujol 1990: 594). Ja tenim, doncs, el *terminus a quo*.

El que és evident és el motiu de falsejar la data d'impremta: evitar la possible prohibició de l'obra per la Inquisició. Endarrerir la data de publicació i situar-la abans de la primera edició, que no havia estat censurada, podia esquivar la condemna del tribunal. Sobre la data concreta en què va aparèixer aquesta reedició, una notícia inexacta introduïa un factor de confusió. Efectivament: a l'*Índice último de los libros prohibidos* (1790: 15) apareixia «*La Armonia del Parnàs més numerosa en las poesias variadas del Atlant del cel poètic, lo Doctor Vizent Garcia Rector de Vallfogona, recopiladas y enmendadas en... Barcelona*. I. tom. en Barcelona en 1770. Edicto de 20 de Diciembre de 1782». Però aquesta data de 1770 en lloc de 1700, que tam-

29 Vaig localitzar aquest discurs acadèmic fa anys a la Llibreria Porter de Barcelona i, després d'adquirir-lo, el vaig poder retornar a l'arxiu d'aquesta corporació, que és el lloc d'on no hauria d'haver sortit.

30 Signatura de l'exemplar: B.57 / 5 / 31.

bé recull Palau (1953: 69), és una errata. El primer imprès que feia pública aquesta prohibició, datat l'11 de gener de 1783, és inequívoc:

Prohibidos in totum. [...] La obra en idioma catalán intitulada *La armonia del Parnàs més numerosa en las poesias vârias del Atlant del cel poètic lo Doctor Vinent Garcia, Rector de la Parroquial de Santa Maria de Vallfogona, recopiladas y enmendadas per dos ingenis de la molt illustre Acadèmia dels Desconfiats, erigida en la excel·lentissima ciutat de Barcelona*, impresa en esta ciudad año de 1700, en un tomo en 4. Se prohibe por estar llena de proposiciones obscenas, *piarum aurium* ofensivas, provocativas a torpeza, con abuso de cosas sagradas.³¹

De manera que és clar que els impressors ja havien optat d'entrada per posar una data falsa. Això explica que Jaume Sala i Guàrdia³² es refereixi en una de les seves notes, a propòsit d'un poema apòcrif, a la «collección de sus obras impresas en el año 1703 [...] que es la única que está permitida, pues la del año 1700 está prohibida con un moderno decreto por el santo Tribunal» (Sala s. d.: I, 93). La nota que apareix en un altre manuscrit poètic, el ms. 1493 de la Biblioteca de Catalunya a propòsit de Garcia («són proivits sos llibres. Añ 1783», f. 74v) respon a la data de l'imprès que hem vist més amunt. Jaume Sala s'equivocava: una prohibició d'un exemplar datat en un any concret afectava totes les edicions i traduccions que hi haguessin del llibre. Les disposicions del tribunal eren ben precises: «No declarándose en este Índice o Expurgatorio otra cosa, o no habiendo para ello expresa licencia nuestra *in scriptis* [...], los libros prohibidos en una impresión quedan prohibidos en otra qualquiera, mientras no constare de la [eventual] corrección» (*Índice* 1790: p. XXIII). També s'equivocaven els inquisidors pensant que el llibre no es llegiria: el nombre d'exemplars que han arribat als nostres dies de l'edició de 1700, relativament alt, demostra que no es va fer gaire cas de la prohibició, o que va arribar quan ja se n'havien venut molts. Hi va haver un intent de reciclar l'edició suposadament de 1700 fent un canvi de portada, amb uns quants errors que indiquen una certa precipitació en la iniciativa:

³¹ *Nos los Inquisidores apostolicos contra la heretica pravedad, y apostasia en este Principado de Cataluña, &c.*, s.l., s.i., 1783, f. A2.

³² Jaume Sala i Guàrdia era oncle de l'acadèmic Vicenç Domènech (veg. *infra*, p. 30-31), a través del qual devia acabar ingressant a la biblioteca de l'Acadèmia la *Coleccion de varias Poesias, publicadas é inéditas, en catalan y castellano* en set volums a la qual m'estic referint (Sala s. d.).

Poesias varias del gran poetich [sic] lo Doctor Vicens Garcia Rector de la parroqual [sic] iglesia de Santa Maria de Vallfogona. Corregidas, y Esmenadas en aquesta segona impresio. Primera, y segona part. Barcelona: En la Estampa de Joseph Forcada. Any 1712.

La nova portada no tenia en compte que Josep Forcada havia mort el 1689 (Camprubí 2011: 215). En fi: no es tractava de cap nova impressió, sinó –versemblantment– d'un nou intent de burlar la prohibició de la Inquisició. Això és el que fa pensar que la manipulació es va fer poc després de 1782, i no «a principios de este siglo [XIX]», com suggereix Aguiló (1923: 580), el qual conclou: «Es una prueba más de ser apócrifa aquella impresión [de 1700]». ³³

Amb tot, aquestes argücies no podien compensar els efectes de la prohibició inquisitorial. La interdicció comprometia de ple la fama de Garcia, el seu prestigi i la funció que tenia com a model literari, com a objecte d'estudi acadèmic, com a símbol de la literatura catalana. Una carta de Joan Antoni Mayans a Carles Andrés (germans, respectivament, dels grans erudits Gregori i Joan) del 8 de febrer de 1783 lamentava el «golpe que se ha dado al Retor de Vallfogona» amb la condemna (Mestre 1970: 362, n. 218).

Centrant-nos en els acadèmics de Bones Lletres, la semblança biogràfica que en va escriure Jaume Caresmar reflectia les reserves que una tal condemna forçosament havia de comportar: «Scripsit poemata varia, sana quaedam, prophana plurima et quae non sine litura vagare possunt» (Caresmar s. d.: f. 66v). També Gabriel Casanova, que va pronunciar el seu discurs d'ingrés a l'Acadèmia sobre la llengua catalana, fa objeccions a la laxitud moral d'alguns poemes de Garcia, però salvant sempre el seu mèrit lingüístico-literari:

Aquel infeliz ingenio, que podría haber empleado mejor el portentoso talento de que le dotó el Cielo [...]; nuestro dulcísimo Anacreonte, el Doctor Vicente García, que una justa censura ha arrancado de manos por la mayor parte libertinas y que solo buscaban el lascivo equívoco entre las riquezas de su numen; el Doctor Vicente García, que ha padecido la desgracia de no haber hallado hasta ahora algún erudito piadoso y amante de la patria que le limpiase de aquellas expresiones obscenas que excitaron el celo del religiosísimo tribunal

33 N'hi ha un exemplar a la Biblioteca Universitària de Barcelona amb la signatura B.57 / 6 / 44.

que le proscribió; el Doctor Vicente García será un argumento irrefragable de que la lengua catalana, aun después de tantos estragos, no reconoce ventajas a alguno de los más cultos y preconizados idiomas.³⁴

La preparació d'una nova edició des de l'Acadèmia de Bones Lletres

Les crítiques que es podien fer a l'obra de Garcia despertava en ells la necessitat de contrarestar-les, i una bona manera de fer-ho era reeditar les seves obres sense les composicions que poguessin ser problemàtiques, aprofitant la circumstància que Cir Valls, que assumia el càrrec de zelador de l'Acadèmia de Bones Lletres, era també secretari del tribunal de la Inquisició (Campabadal 2006: 290).

La primera notícia sobre la voluntat de l'Acadèmia d'imprimir novament les obres de Garcia –un projecte derivat d'un altre d'anterior, de 1793, que preveia publicar una «colección de poesías» llegides en sessions corporatives– és de 1804. A la Junta particular del 18 de maig es decideix que «para revistar, coordinar y, en quanto menester sea, fundir de nuevo las poesías de Vallfogona en términos que puedan darse a luz» es nomenen com a comissionats «a los señores socios Don Ramón [Ignacio] de Sans y Rius, Don Ciró Valls y Padre Provincial fray Ramón Pujadas». A la Junta general del 19 de desembre de 1804 es dona compte de la resposta de l'Inquisidor General a la sol·licitud d'imprimir les poesies del Rector «corregidas de toda impureza». Més tard, a la Junta particular del 23 de juliol de 1805 es forma una nova comissió, aquesta vegada formada pels acadèmics Joaquim Esteve, Cir Valls, Josep de Calassanç Sisó, Miquel Castells i Vicenç Domènech, «y que, para la más breve expedición del primer tomo, dicha junta, cuando lo estime conveniente, avise al señor vicepresidente para convocarse Junta particular». En una altra Junta particular, celebrada el 15 de novembre de 1805,

se hizo presente el oficio del secretario del Tribunal del Santo Oficio de la Inquisición, que incluye el exemplar de la obra compuesta por el Doctor Vicente García, Rector de Vallfogona, para que pueda publicarla la Real Academia

34 Cito segons Modest Prats 1990: 31.

omitiendo lo que está notado y borrado en dicho exemplar, y a continuación expuso el socio señor Don Miguel de Castells que la junta de poesías opinaba que las poesías de Vallfogona que no halla reparo el Santo Tribunal en que se publiquen, se haga en un tomo solo de un tamaño regular, que será el primero de poesías que imprima la Academia, clasificándolas en poesías sagradas, serias, morales y jocosas, y que quando las referidas poesías de Vallfogona no pudiesen ocupar todo el tomo se añadan poesías de otros autores baxo el mismo método.

En la mateixa Junta es va decidir afegir a la comissió l'acadèmic Bru Bret (cf. Rossich 1994). Al cap de cinc dies, Domènech llegia en una sessió acadèmica tres sonets en elogi de Vicent Garcia, Francesc Fontanella i Agustí Eura (aquest, acadèmic de la de Bones Lletres), en una nova mostra de l'interès de l'Acadèmia per rememorar la tradició poètica catalana.³⁵

Més endavant, a la Junta particular del 26 de febrer de 1806 es va acordar «que los señores comisionados para el examen y publicación de poesías catalanas siguiesen los pasos necesarios para el logro de las licencias necesarias para la publicación del tomo 1º que ha de contener las de Vallfogona, y que el socio Don Ciro Valls hizo presente estar ya concluido». La Junta particular del 21 de març va decidir exposar al jutge general d'imprentes la consideració que ja hi havia «el permiso que se había obtenido del Tribunal de la Suprema Inquisición para reimprimir algunas de las poesías de Vallfogona [...], y se suplicase la licencia para imprimirse no solo éstas, sino las demás poesías de varios individuos de este cuerpo literario, como de otros autores catalanes, ya impresas como inéditas». Seguint aquest criteri, a la Junta general del 28 de maig de 1806 es va acordar demanar a diversos impressors que fessin propostes sobre les condicions d'impressió, i es va donar compte de l'autorització «del señor juez subdelegado de Imprentas, Don José de Vega,» per poder imprimir les poesies catalanes. Les condicions que es demanaven eren les següents:

35 Joaquim Miret i Sans incorre en una confusió quan explica que «Vicente Domènech lee sonetos y décimas en catalán en elogio del Rector de Vallfogona, escritos por fray Agustín Eura, Francisco Fontanella y otros» (Miret 1921: 180). La consulta de l'*Índice de poesías de la Acad^a* [poesies de 1805], que es guarda dins el lligall 1-II-1 de l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, demostra que el que en realitat es va llegir són poemes del mateix Domènech en elogi de tots aquests autors.

Que el primer tomo de dicha colección que ha de comprehender las poesías del Dr Vicente García se haga en 8º regular; la letra, de *Cicero xich*; que tendrá unas 350 páginas poco mas o menos; que se tiren dos mil exemplares; que cada soneto deve ocupar una página, y los romances y décimas una columna en cada una de ellas.

Després d'escoltar diverses propostes, la Junta particular del 20 de juny de 1806 va acordar concedir a Joan Francesc Piferrer la impressió del llibre. El compromís de l'impressor era aquest:

Propuesta de Piferrer a lo resuelto por vuestra excelencia sobre la impresión de las poesías catalanas del Doctor Vicente García, vulgo el Vallfogona.

Piferrer imprimirá los dos mil exemplares, aunque comprende ser número exhorvitante, y para que vuestra excelencia vea su buena fe propone que el académico que sirve de secretario, o el que vuestra excelencia señale, rubrique todos los exemplares tras la portada, y así sabrá vuestra excelencia todos los exemplares se hayan vendido.

Piferrer hará la impresión sobre papel medio florete, imprimiendo de 75 a 100 exemplares en papel florete superior para poderlos repartir vuestra excelencia entre sus académicos y entregarlos a la rústica; y se hará la impresion con letra chica, como previene vuestra excelencia, pero es de notar que en letra gorda ocuparía los mismos espacios y el mismísimo número de pliegos, y serían más inteligibles sus planas y todo sería del mismo coste.

Piferrer adelantará todo el coste de la impresión, y ofrece a la Academia la tercera parte de los beneficios que resulten.

Y últimamente ofrece Piferrer hacer la impresión y entregársela toda, ya sean enquadernados todos los exemplares, ya sea parte, como más bien parezca a vuestra excelencia; y esperar para su cobro el espacio de tres años, en tres pagos iguales: el primero dentro tres meses del día de la entrega, y en iguales datos de año y medio los dos restantes.

En la Junta particular del 21 de gener de 1807, a propòsit de l'edició de Vicent Garcia, l'acadèmic Miquel de Castells i de Foxà va dir que li semblava que es podrien obtenir noves notícies sobre el poeta al monestir de Bellpuig de les Avellanes. Després, però, les activitats de l'Acadèmia van passar per un període letàrgic que es va allargar amb motiu de l'ocupació napoleònica. En aquest lapse de temps, l'edició no va aparèixer. Però quan es van reiniciar les activitats de la corporació, es va reprendre la tasca. Una Junta particular del

24 de juliol de 1815 feia constar que el recull de poesies catalanes «para en manos del señor socio Valls», i a la del 26 de gener de 1816 es va decidir «que se junten todos los antecedentes sobre impresión de Vallfogona». La Junta particular del 4 de març va encarregar a la comissió editora que «siga en la expurgación» dels poemes censurats, i la de 15 de novembre va encomanar en exclusiva a Cir Valls «la edición de las poesías catalanas que está acabando de arreglar». En fi: en la Junta particular del 21 de juny de 1816,

quedó finalmente acordado se publicasen las dichas poesías [catalanas] antes que el citado Vallfogona, atendido el gran retardo que sufrirían aquéllas si habían de esperar a éste, que por quedar tan descarnado y ser tan difícil el suplir los versos que se le quitan ha de tardar precisamente a darse al público, no impidiendo, sin embargo, el que en adelante se trate de darlo a luz.³⁶

Mireia Campabadal, que ha resseguit aquestes incidències, ha documentat detalladament l'accidentat desenllaç del projecte (2006: 300-305). Cir Valls va redactar el pròleg del llibre i va reunir les composicions que havien de formar part del primer volum de poesies catalanes, que incloïa les obres autoritzades de Vicent Garcia. Però a l'últim moment, quan tot estava a punt per a la publicació definitiva de l'obra, l'empresa va topar amb l'oposició de dos acadèmics, Josep Pujol i Ramon de Vedruna, que van fer unes quantes objeccions al projecte. El text d'aquests dos censors no ens ha arribat, però sí la rèplica abrindada de Cir Valls en defensa de l'obra, del 16 de maig de 1818, que és també una defensa de la llengua i la literatura catalanes. Val la pena transcriure-la íntegrament per la defensa que fa de la literatura en català, per la justificació de l'obra no perquè es compongui de peces d'acadèmics, sinó de composicions catalanes; i per l'elogi de la llengua catalana com una forma d'expressió culta i com un idioma que l'Acadèmia ha de defensar i difondre:

Permítame vuestra excelencia contestar en la parte que me toca al dictamen que han dado los sabios i eruditos señores don Raymundo Vedruna i don Josef Pujol sobre el primer tomo de la *Colección de poesías catalanas* que vuestra excelencia confió a su censura, pues me veo en la precisión de desvanecer alguna equivocada inteligencia en el particular; a fin de que vuestra excelen-

³⁶ Totes aquestes informacions provenen de la documentació de l'arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, lligalls 1-II-20, 1-III-1, 1-III-2 i 1-III-3.

cia pueda decidir sobre un asunto que le interesa, que corre (i con sobrada lentitud) desde 1804, i que todavía parece hallarse de peor condición que en sus principios, porque a lo menos ha desmayado el tesón con que se había emprendido la impresión de esta obra, presentes las miras de los medios proyectados para su conclusión; i tal vez ha desmerecido la protección común, si no ha ganado una notable resistencia i contradicción. Pero yo me iba apartando sin advertirlo de mi asunto: entro, pues, sin más rodeos al informe i noticia, que considero de la mayor importancia en este ramo.

Si los señores comisionados se hubiesen tomado la pena de pasar los ojos por el discurso preliminar que va a la frente de la colección, habrían aorrado la de formar los reparos que expresan en su censura, pues que todos ellos están allí prevenidos para ocurrir a lo que pudiere bachillerear el público con su descontentadiza, caprichosa i muchas veces mal fundada crítica. De consiguiente, lo que parece debieran haber hecho era atacar i desaprobar con razones sólidas el plan razonado que allí se propone por menor, sin pasar adelante, en el supuesto que su voto censorio debía limitarse al tal objeto, cargando sobre el discurso visto en la junta general académica, puesto que las poesías estaban ya examinadas i aprobadas por la comisión tenida a dicho fin en 1805 i por la misma junta particular, a quien por antiquísima práctica pertenecía i no a la general. (Exceptúo algunas que se han añadido posteriormente para llenar un 8º mayor). I a lo que veo, los nuevos señores comisionados (que no se firman), no obstante que me citan con sobrado honor (a pesar que mi nombre no suena en dicho discurso), se han desentendido del principal escrito para cuya revisión estaban nombrados, i que se acababa de leer, o tácitamente aprueban su contenido, lo que dudo mucho, por no ver en su papel fe de erratas, que no podían faltar.

Mas, si así fuere, ellos mismos cierran la puerta a la censura, la que con todo han hecho, i la más decisiva, lo que no debía esperarse. Yo, por mí, aseguro que no me habría dado por entendido, en vista de mi inutilidad i de la veneración que profeso al talento i elocuencia de ambos señores, pero se me atraviesa de por medio el interés que tomo por la Academia, que deseo ver brillante i celebrada con producciones i fondos capaces de promover su gloria, sin que tenga arbitrio de remediarlo, i que sin embargo contemplo con dolor que se pasan años en propuestas, dudas, reparos, dificultades, embarazos, oposiciones i una constante inacción. De suerte que, justamente, la cuadra el epíteto antiguo de Desconfiados, al paso que la capacidad i mérito de los ilustres individuos que la componen pudieran llenarla de la más bien fundada confianza. Estos señores igualmente lo desean, i el temor que acaso les sobrecoge en vista de esta publicación, recayendo en un cuerpo tan res-

petable, les embarga la benignidad de su fallo. Pero si nada se emprende i egecuta, si las obras no van tras las resoluciones meditadas, si la más mínima obgeción suspende el curso, nada absolutamente se hará; es preciso aventurar algo con tino i pensar que se ha de sacar una obra perfeta i acabada, es pensar en lo escusado. Los principios son disposiciones para los progresos, i los progresos para la perfección que quepa. El cargo de mi empleo justifica al parecer esta disgrección que no se si será impertinente o perteneciente al asunto; lo cierto es que la sinceridad la dicta, la imparcialidad la expone, el zelo la firma.

Voy aora a responder por su orden a los reparos propuestos.

[1] Dicen en primer lugar que, «habiéndose hecho algunas enmiendas en los *Aforismos catalanes* i fray Anselmo Turmeda,³⁷ convendría poner las antiguas expresiones por nota para no defraudar al público amante de la antigüedad».

Si se sacasen a luz estas obras aisladas, pudieran i debieran conservarse sus expresiones i palabras con escrupolosidad, respetando estas antiguas memorias con todos sus puntos i comas, con todos sus primores o faltas a cuestras, como sabiamente lo discurren los eruditos censores. Mas la Academia en esta colección no intenta reimprimir obras poéticas antiguas ni modernas por entero i en cuerpo separadamente, i se toma la libertad de pulirlas, retocarlas, producirlas a manera de pasages agradables a los literatos por su estilo i variedad para los fines indicados en el discurso preliminar, como lo han practicado muchos compiladores en semejantes materias, sin que sea necesaria ni conveniente nota alguna en el cuerpo de la obra, salvando los términos antiguos en lo que buenamente se pueda i limpiándolas de infinitos errores de que están atestados dichos poemas, procedentes ya de los siglos, ya de los poetas, ya de las impresiones, ya de las copias manuscritas. Lo que no es de estrañar, porque reynaba en ciertos tiempos bárbaros, en general, descuydo, una crasísima ignorancia, un estilo incultísimo en la poesía i poquísima corrección, gracia i pulidez en punto del idioma. ¡Brava leyenda para el gusto dominante en nuestra heras! Si la variación recayese en algunas voces, fuera muy bien pensado, i ya queda cumplido a satisfacción de los más rancios antiquarios. Añado, en conformidad al dictamen de los señores censores, no ser imposible el cumplimiento de sus deseos, mas no puedo dejar de decir que fuera un trabajo ímprobo i fastidioso tener que trasladar casi todos los versos enteros de mala colocación, sin consonantes, faltos o

37 Es refereix als 400 *aforismes catalans* de Joan Carles i Amat, i al *Llibre de bons amonestaments* d'Anselm Turmeda.

sobrantes de sílabas; de que no saldría otra ventaja que la de una impresión fea, ingrata, molestísima.

Más expedito fuera en caso muy preciso vaciar el texto original en columnas separadas, pero este expediente sería aun más impropio i ridículo en una obra de esta naturaleza. A más, que en los *Aforismos* se han reducido las parejas que estaban confundidas por lo que toca a la materia en un orden metódico, i quedan coordinadas por capítulos, lo que dificulta más la egecución de la idea de los señores censores. Ya para el gusto i satisfacción de los muy devotos de la antigüedad venerable, que también la estimo yo, ya se dejan algunas voces antiguas, para cuya inteligencia se dispone una explicación, o sea diccionario, al fin de cada tomo, como se advierte en el citado prólogo, en donde están desvanecidos estos i otros reparos que pueden verse allí, i que paso en silencio para evitar repeticiones i no acrecentar el fastidio que ha de causar a vuestra excelencia este papel. A más que igualmente queda prevenido esto en los títulos de estas dos producciones antiguas, cuyas advertencias son bastantes para tapar la boca de la crítica pública más habladora i bachillera i aun de la más sana i severa crítica.

[2] Dicen más los señores comisionados que «desearían que no se huviesen continuado otras poesías compuestas por académicos que las leídas antes en la Academia i aprobadas por la misma, pues parece regular que, siendo continuadas en esta colección, crean los lectores que la Academia ya tenía noticia de ellas. Por lo que, ignorando la comisión las que hallan con dichas circunstancias, se abstiene de manifestar su dictamen acerca de ellas para evitar comprometimientos».

¿Por qué, pues, manifiestan su dictamen en la reproducción de los *Aforismos catalanes* i de la obrita de Turmeda, no sabiendo que sus autores estén registrados en los catálogos antiguos de esta Academia, ni constándoles que se hayan leído sus poesías en junta general académica i, de consiguiente, faltándolas el importante requisito de su aprobación? ¿Por qué en globo manifiestan su dictamen a vista de todas las poesías recopiladas, inclinando a vuestra excelencia que no disponga darlas a la prensa, contra lo que tiene ya determinado auténticamente en sus repetidos acuerdos i con tanta madurez i detención como se dirá después?

Que los que lean los pequeños poemas contenidos en la colección crean o no crean que se hayan leído antes en la Academia importa un bledo. Bastará que las lean, si les diere la gana. Bastará que la recopilación no sea indigna de un cuerpo tan sabio. Bastará que la miren como obra ordenada, dispuesta, dirigida por ella para el logro de los fines expresados en el discurso preliminar. Bastará que entiendan que una obra salida a nombre suyo va con

el sello de su aprobación i que precedieron, como vanguardia suya, las comisiones correspondientes i de estilo, porque el cuerpo no obra de otro modo. Mas, dejando esto aparte, parece que a los señores censores no les ocurrió tomar informe de lo practicado en la idea i plan de esta colección ni de lo que se obró para llevarlo a efecto.

Pero, sea lo que fuere, es constante que la junta particular de esta Academia, en quien reside la facultad de disponerlo (dando después cuenta, si le pareciese conveniente, a la general para su instrucción o deliberación), acordó sacarla a luz pública i componerla no sólo de las obras académicas sino de cualesquiera otras que pudiesen recogerse como [=mientras] fuesen catalanas i de Cataluña sus autores, según también lo indica la misma fachada de este primer tomo i el tantas veces citado discurso preliminar. Que para ello nombró a Don Joaquín Esteve, a Don Miguel de Castells, a Don Josef de Calasanz Sisó, a Don Vicente Domènec i a Don Cyro Valls. Que este último quedó encargado por la comisión de recopilar i poner en limpio las poesías catalanas que pudiese haber, i primero las que se guardaban en el archivo. Que, en virtud de lo dispuesto en junta particular tenida en 23 de julio de 1805 i a solicitud del mismo Valls, se juntaron en 24 siguiente dichos señores comisionados, en cuyo día les entregó a cada uno de ellos una parte de la recopilación hecha, a fin de que se sirviesen examinarlas. I que, habiendo vuelto a juntar en 26 del propio mes, digeron conformes que aprobaban las poesías recogidas, como asimismo el orden i método con que iba coordinado el primer tomo; que este dictamen lo expusiese Valls en la junta particular que había de tenerse a dicho efecto con arreglo a lo resuelto en la del indicado 23 para la aprobación, como i para que diese orden de copiar dichas poesías i dar las demás providencias para la licencia e impresión; que de todo quedó enterada dicha junta i lo acordó en la debida forma. Estas diligencias constarán, sin duda, en dicho archivo con mayor individuación, a que me remito.

Con esto se ve que la recopilación había de formarse de cuantas poesías se hallasen, fuesen o no académicos sus compositores, se hubiesen o no leído en junta general académica, hubiesen sido o no aprobadas por los censores. ¿Y cómo podía conseguirse sin este ensanche, habiendo poquísimas de esta clase en la Academia, sin esperanza de aumentar el número con la brevedad i continuación que exigía la empresa? A más que, con arreglo a la idea que se formó, esta obra se compone no precisamente de piezas académicas, sino catalanas; no de escritos de un cuerpo, sino de una provincia. Consta, asimismo, que estas poesías quedaron aprobadas, i que todo estaba en términos de darse a la imprenta con otro prólogo compuesto por Don Miguel de Castells

cuando se suscitaron algunas dudas sobre si las del Doctor Vicent García habían de preceder a las demás. De consiguiente, se suspendió la egecución, esperando también, en el entretanto, el permiso de levantarse la proibición de dicha obra que se solicitó del excelentísimo señor Inquisidor general; i se consiguió con la circunstancia de que por este Santo Oficio se remitiese a calificación, a fin de cortar lo que no debía permitirse. Me atrevo a añadir, en calidad de zelador i no más, que si, después de determinada una cosa con tan detenidas reflexiones, se ha de variar sin justa i nueva causa, i acaso por un solo voto, nunca adelantará un paso la Academia, ni hará progreso alguno, como lo hace ver bastante la experiencia.

[3] Dicen más los señores comisionados que, «no estando la obra al alcance de todos por estar en un idioma aislado, recela la comisión que con la publicación de la obra no logrará vuestra excelencia todas las ventajas que se ha propuesto».

¿Qué pretenden decir? ¿Que, por estar la obra en un idioma aislado, no está al alcance de todos? Créolo si hablan con respeto [=respeto] a otros idiomas, de quienes, con más o menos extensión, se puede decir lo mismo. El es un idioma de Cataluña, que antes lo era de Corte i de muchos reynos, i aún en el día comprende otras provincias. En este concepto, también será aislado el francés, aunque nacional, para el español; el inglés, para el italiano. I aunque sea aislado así, por esto vamos a exaltarle, i a contribuir a que se extienda i sea estimado, que no es poca ventaja en servicio de la patria. Véase a este fin el discurso preliminar en que se exponen los motivos de esta edición i reflexiónese que variar en este punto es volver a los principios i no hacer cosa de provecho. Por lo demás, el idioma general que corre en las piezas poéticas que encierra la recopilación es un idioma catalán bastante igual i puro, i sólo desigual al paso que lo es el tiempo en que se estiló i a que pertenecen algunas piezas. Es un idioma que usan las gentes cultas del día, si el idioma fuere del día.³⁸ Es un idioma tan claro que creo que está al alcance de todos, como no sean de una clase para quien no se hizo esta obra. Decir lo contrario fuera agraviar a sus autores o académicos, o muy hábiles e instruidos en la lengua i poesía. Porque yo, en toda esta operación, no he tenido más parte que la de enmendar lo que dejo expresado en el prólogo,

38 El sentit d'aquesta frase és una mica confús, però no és lògic interpretar que significa que 'la gent el faria servir si estigués en ús', perquè en tal cas Valls hauria escrit 'usarían', i d'altra banda l'argument es giraria contra la vindicació del català, que és el que toca mantenir. Atenent al propòsit de l'argumentació més aviat hem d'interpretar que 'la gent culta el fa servir si [=quan] el costum ho abona'. Els contextos en què l'ús del català era cosa del dia, el 1818, eren els protocols notariais, els sermons i la literatura piadosa, la documentació privada, els epistolaris, etc.

i aun aclarar lo que me pareció indigesto i obscuro, o variar el texto por la precisión de hallar consonantes, o rectificar varios versos enteros; i no ignoran los que están versados en esta especie de composición lo que cuesta la mudanza de un consonante, i que precisa a veces trastornar toda una estrofa o estancia. Mas, para que no hayan de creerme sobre mi palabra, pueden tomarse el trabajo de confrontar los originales con las copias, que a mi me falta tiempo i humor para este careo. I es cierto que, en lo que fuere cosecha mía (o sea, original, que es muy poca cosa; o sea versión, que és más; o sea corrección, que es muy frecuente i general), desde luego me conformo a la censura que, justamente, quieran darla. En punto de las poesías antiguas he suprimido algunas voces desusadas, de una caduca ancianidad i de difícil inteligencia, i he dejado otras más triviales, cuya explicación, con todo, va por vía de diccionario, como queda referido.

[4] Por fin, echan el fallo en su dictamen a red barredera,³⁹ diciendo que «recelan que con la publicación de la tal obra no logrará vuestra excelencia todas las ventajas que se propone».

Éste es el severo dictamen que se forma por conclusión de la censura, i lo peor es que sin deducirse de las reflexiones hechas. Pero vamos claros i en asunto de esta consideración: ¿Podría yo saber en qué se fundan estos recelos? ¿Qué irregularidad notable se encuentra en los poemas que incluye esta colección? ¿Qué es lo que puede impedir que lleve este libro, i demás que han de seguir, estampado en su frente el nombre de esta sabia Academia? ¿Sería la poca esperanza del despacho?⁴⁰ Verdad es que no se puede contar de fijo en el concepto que conseguiría aunque el idioma fuese español, i que no hay esperanzas más falibles que éstas, por estar tan inciertos los autores de la fortuna que correrán sus obras. ¿Sería la falta de caudales? Estos, por ahora, deben procurarse por los mismos medios que los empleen si hubiese algún despacho. Por fin, si se sigue con todo rigor esta máxima económica, pareceme que no tiene que pensar vuestra excelencia en empresas de este género mientras no tuviere fondos, i puede, desde luego, levantar la mano a sus tareas literarias si lo que se trabaja no sirve sino para leerse i arrimarse a un rincón. Para costear la impresión, no faltarán arbitrios; que, si ordinariamente no faltan a un particular, cuanto menos a un cuerpo compuesto de individuos que se prestarán en calidad de reintegro, a quienes no creo resulte

39 *red barredera*: «Red para pescar cuyas mallas son más estrechas y cerradas que las comunes a fin de que no se escape la pesca pequeña» (*Aut.*, s.v.). Significa l'objecció final que sobrepassa i anul·la totes les altres.

40 La previsió d'obtenir pocs beneficis.

perjuicio notable; o bien por vía de subscripción. Y, por fin, lo que se sacare de utilidad del primer tomo servirá para facilitar la edición del segundo. I si absolutamente no resultare, lo que no puedo creer, nada va a perderse difiriendo la continuación de la obra.

Mas, volviendo a hablar del mérito o demérito de este primer tomo (que es el único objeto de que se trata, i que conviene aclarar con una firme i constante resolución), no puedo dejar de añadir que, si en el decurso de la comisión pendiente hubiesen tenido los señores comisionados la bondad de pulir la dicción o rectificar las poesías o refundirlas, no estuviera la cosa en esta perplexidad, i ellos habrían hecho un particularísimo obsequio a la Academia de Buenas Letras i cooperado a los esfuerzos que haze vuestra excelencia en promover la pureza del idioma patrio i la belleza de su poesia, que tan justamente elogian dichos señores. I estoy certísimo que con esta diligencia quedaba la cosa corriente i remediada, puesto que conocerán las faltas que hay i no han expresado por menor, que es lo que convenía para quedar en el estado que se desea, para cuyo desempeño les sobra habilidad, dexteridad, agudeza i elocuencia.

Mas no habiéndose conseguido, suplico a vuestra excelencia que, tratándose de un asunto ya resuelto, después de tan serias diligencias, meditaciones i pasos se sirva pasar al nombramiento de estilo de otros cinco comisionados que entiendan en esta colección, confirmando al Pr. Don Miguel de Castells i a Don Vicente Domènec si éste estuviere para ello, los cuales sobreviven a los dos que fallecieron, i llamando en su lugar a los señores Don Raymundo Vedruna, Don Josef Pujol i a otro de su agrado, a fin de que, tomando con calor los intereses de vuestra excelencia, den las debidas providencias para que sin demora se proceda a poner el libro corriente; se pidan las correspondientes licencias para la imprección i que ésta se egecute sin más tardar, tomándose las medidas oportunas con el impresor i haciendo las demás gestiones convenientes. En la inteligencia que nunca puedo acceder, como zelador, a que se examinen de nuevo, contra los estatutos, las poesías ya aprobadas; sino que sólo den su dictamen sobre el discurso preliminar, que parece queda intacto, i las poesías añadidas que yo señalaré. Sobre cuyos artículos vuestra excelencia se servirá acordar lo que estime conveniente, que será lo más acertado.⁴¹

⁴¹ Arxiu de la RABLB, lligall 17, núm. 26, UC 483. Dec el coneixement d'aquest text a l'amabilitat de Mireia Campabadal.

Les dues edicions de 1820 i noves prohibicions

Hem vist com des de 1804 fins a 1816, almenys, l'Acadèmia va intentar publicar una nova edició de les obres de Garcia; com, davant les dificultats que hi posava la Inquisició, que obligava a expurgar-les i esmenar-les, els acadèmics van decidir ajornar la impressió i publicar primer un llibre de poesies d'altres autors catalans mentre anaven corregint i canviant els passatges censurats per la Inquisició. I hem vist, finalment, com cap d'aquests projectes no es va dur a terme. Però l'any 1820, amb l'inici del Trienni Liberal, es produí un fet transcendental, un esdeveniment que donava un tomb nou a la qüestió: la Inquisició va ser abolida. Immediatament, un llibreter sagaç, Josep Rubió, ascendent de la nissaga d'erudits Rubió dels quals parlaré després, va treure una nova edició de les poesies del Rector de Vallfogona. La portada reproduïa la de 1700, la mateixa que el 1703, i només variava el peu d'impremta.

La Armonia del Parnas, mes numerosa en las poesias varias del Atlant del cel poetic, lo Doctor Vicent Garcia, Rector de la Parroquial de Santa Maria de Vallfogona. Recopiladas, y emendadas per dos Ingenis de la molt illustre Academia dels Desconfiats, erigida en la excelentissima Ciutat de Barcelona. Se dedica a la mateixa Academia, per medi dels rasgos de la ploma del Rector de Vellesguart. Barcelona: en la Estampa de Joseph Rubió any 1820. Se vent en dita Estampa, y en la Llibreria de Solá carrer de la Bocaria.⁴²

Era una còpia de l'edició datada el 1700, corregint, això sí, les errates d'impremta advertides al f. [g4] del seu model. Els acadèmics, que tan llargament havien treballat per millorar ortogràficament les poesies de Garcia i treure'n els passatges més irreverents o procaços, ara veien com se'ls avançava un llibreter amb el text de sempre, fent inútils tants anys de correccions i d'estira i arronsa amb la Inquisició. I ho feia copiant fins i tot l'antiga dedicatòria a l'Acadèmia dels Desconfiats, encara que aquest nom ja no responia a una realitat existent. ¿Qui hauria pogut imaginar llavors que, una vintena d'anys més tard, un fill d'aquest impressor i llibreter, Joaquim Rubió i Ors, emprendria una nova edició més completa de les obres de Garcia, i que es convertiria en un especialista destacat en la vida i l'obra del rector?

42 Volum en quart, 24 f. + 204 p.

LA ARMONIA DEL PARNAS,
MES NUMEROSA
EN LAS POESIAS VARIAS
DEL ATLANT DEL CEL POETIC,
LO DOCTOR VICENT GARCIA,
RECTOR DE LA PARROQUIAL
DE SANTA MARIA
DE VALLFOGONA.
Recopiladas, y emendadas per dos Ingenis
DE LA MOLT ILLUSTRE
ACADEMIA DELS DESCONFIATS,
ERIGIDA
EN LA EXCELENTISSIMA CIUTAT
DE BARCELONA.
SE DEDICA
A LA MATEIXA ACADEMIA,
PER MEDI DELS RASGOS DE LA PLOMA
DEL RECTOR DE VELLESGUART.

Barcelona: en la Estampa de Joseph Rubió any 1820. Se vent en dita Estampa, y en la Llibreria de Solá carrer de la Bocaria.

Amb la mateixa data de 1820 va aparèixer una nova edició, però aquesta incorporava canvis significatius, començant pel títol:

Poesías jocosas y serias del célebre Dr. Vicens García, Rector de Vallfogona. Nova edició augmentada, corregida, y arreglada a la ortografia moderna. Barcelona: Imprenta Nacional de Josep Torner, Any 1820. Se ven en la expresada imprenta, carrer de capelláns, y en la llibreria de Josep Sellent, plasa del Angel.⁴³

Ferran Soldevila (1963: 1307-1308) ja va fer observar que el prefaç d'aquesta nova edició era «tant com un elogi del poeta un cant a la Constitució de l'any 12», i que el nom de Garcia s'enllaçava així amb el liberalisme:

Restablerta la desitjada, sàbia e inestimable Constitució política de la monarquia española, formada y sancionada en la ciutat de Càdiz per las Corts generals y extraordinàrias de la Nació en lo any 1812, y extingit lo tribunal de la Inquisició, que baig [*sic*] lo títol de contràrias a la fe santa que profesam privaba de la llum a cuantas obras (no pocas vegadas sens relació alguna a cosas de dogma o diciplina eclesiàstica) formàban l'objecte de sos jutges, ja per odi a l'autor, ja per capritxo, ja per rahons d'estat, poden tornar a la pública lectura las deliciosas, agudas y sentenciosas poesias del famós ingeni de Catalunya del sigle xvii lo reverent Doctor Vicens Garcia, rector de la parròquia de Santa Maria de Vallfogona, bisbat de Vich. Ellas, n-obstant de haber-se imprès en esta capital preceint lo privilegi y llicència en lo any de 1700, y de haber librement circulat per tot lo regne, deberen experimentar la força de un decret inquisitorial que las privà y conduí als archius del edifici del terror. Sols esta prohibició faltaba per colmar las desgràcias del gran Garcia, promogudas sempre durant sa vida per las envejas de sos èmols y enemichs, y reproduhidas després de sa mort per los descendents de aquells. (Garcia 1820b: p. XX).

Aquest nou exemplar, publicat amb la mateixa data de 1820 que l'anterior (l'any de l'abolició del Tribunal de la Inquisició), no és una simple còpia. És veritat que el seu model era també l'edició de la data falsa de

43 Volum en quart, XX f. + 204 p.

1700,⁴⁴ però alhora hi ha força canvis. En algun cas van recórrer a algun manuscrit o a l'edició *princeps* per esmenar llacunes o errors evidents (per exemple, a 7,14, on afegixen el mot *sotana* en un lloc que les edicions havien deixat en blanc, o a 164,2014, on corregeixen “prenda” en *prebenda*, tal com es llegia a l'edició *princeps*), però hi ha més coses. En la llengua, per exemple. La majoria dels canvis lingüístics introduïts en el text són ortogràfics: accentuació, puntuació, substitució de la grafia ‘us’ (pronomen feble) per *os*, però també morfològics (especialment, el canvi sistemàtic del possessiu ‘mos’ per *mons*). Com a dada detonant, el nom del poeta passa a ser *Vicens*. També van alterar ocasionalment l'ordre de les composicions. Els editors van omplir alguns passatges que havien estat censurats a les edicions anteriors, com al poema 145, on recuperen vuit versos; a vegades, això sí, dissimulant-ne el sentit (*cf.* les variants de 7,14; en què substitueixen *bragueta* (lliçó dels manuscrits) per *sotana*; o 105,3, on canvien *rector* per *pastor*); però no van pas restituir tots els fragments omesos. Van utilitzar uns models manuscrits desconeguts, cosa que es desprèn no solament de l'existència d'algunes lliçons singulars –això podria ser degut a la iniciativa dels mateixos editors–, sinó del fet que dues composicions incloses entre les de Garcia (núms. 245 i 246) no ens han pervingut a través de cap manuscrit dels que coneixem.

El llibre no diu res sobre qui en va tenir cura. No esmenta tampoc l'Acadèmia dels Desconfiats, com havia estat habitual fins llavors. Ho justifica al pròleg, en un paràgraf que sembla un retret a l'edició que acabava d'aparèixer, la impresa per Josep Rubió. En canvi, sí que precisa que el text ha estat aquí corregit i modernitzat ortogràficament, i –això encara és més significatiu– que les obres de Garcia han estat ampliades respecte de les edicions anteriors. Qui va preparar aquesta edició? L'hauréu de buscar per força entre els cercles erudits de Barcelona, entre els investigadors del nostre passat literari i els apologistes de la llengua catalana. El llibre introdueix uns canvis significatius en relació a les edicions antigues. Comença amb un «Pròlech dels Editors» (Garcia 182ob: f. [III-V]), que dona algunes informacions sobre la intenció que els va guiar i justifica els canvis introduïts en aquesta edició:

⁴⁴ Així es dedueix del «Pròlech dels editors», on l'única edició que s'esmenta és la de 1700 (veg. *infra*, p. 46).

Desitjosos nosaltres de proporcionar a nostres conciutadans y als amichs del idioma català (apreciable sempre als ulls de tots los sabis, que regoneixen en ell totas las dulsuras de un llenguatge consís, armoniós y fill llegítim del llatí) unas obras poètiques que fan honor a la província de Catalunya, emprenem esta nova edició, corregint-la y portant-la a una ortografia moderna cual reclama lo nostre idioma per nivellar-se ab la de los espanyol, fransès e italiá, que per los continuats desvetllaments de las respectivas acadèmias literàrias ha pujat a la perfecció qu-exigeix la illustració d'est sigle.

Suprimim en esta nova edició la dedicatòria que feu a la Acadèmia dels Desconfiats lo Rector de Bellesguart en la del any 1700, perquè [...] resultaria aquí intempestiva no dedicant-se esta edició a aquella Acadèmia. [...]

La vida del nostre poeta qu-escrigueren los zelosos rectors de Pitalluga y dels Banys, [...] inseguint la concisió y estil del dia, la reduïm a sols lo suficient [...]. En honor de la illustració y sabiduria d'estos dos patricis no dexarem de continuar las poesias que dedicaren a García en la vida y prefació qu-escrigueren. Esta prefació la omitim igualment per dirigir-se al objecte de fer entèndrer als lectors que moltes de las poesias que circulàban baix lo nom del rector de Vallfogona no éran ni podían ser suas.

Les referències a la modernització de l'ortografia catalana reapareixen en una «Nota dels Editors», al final del volum (Garcia 1820b: 197), que aporta noves clarícies sobre l'edició:

Si la publicació de estas obras novament impresas ha experimentat algun retard és únicament per lo desitg que nos animaba de procurar-nos novas poesias del autor, de las moltes que estan perdudas o depositadas en mans descuydadas. Cuatre són las pessas que habem pogut anyadir en esta edició; y ara que nos trobam en lo fi de ella, se nos ha avisat la existència de vàrias obras y notícias interessants de la vida del nostre poeta Garcia en diferents punts de esta província [=Catalunya]. Nosaltres oferim emplear tota la eficàcia y treballs necessaris per reunir-las y publicar un segon tomo, si poden tenir compliment los nostres desitgs.

Ab la deguda sinceritat confesam al lector que en esta edició notará alguna falta ortògrafa, resultància inevitable de la falta de diccionaris complerts [...] y de la incertitut de las reglas del nostre idioma, tan olvidat en el dia [...]. Estas y altres semblants faltas reclaman la indulgència del lector, axí com dels sabis los estudis per fixar reglas certas en lo nostre idioma; reglas que no podem nosaltres establir en una sola edició.

POESIAS JOCOSAS Y SERIAS
DEL
CÉLEBRE Dr. VICENS GARCÍA,
RECTOR DE VALLFOGONA.

NOVA EDICIÓ
AUMENTADA, CORREGIDA, Y ARREGLADA A LA ORTOGRAFÍA
MODERNA.

BARCELONA:
IMPRESA NACIONAL DE JOSEP TORNER,
ANY 1820.

*Se ven en la expresada imprenta, carrer de capellans, y en
la libreria de Josep Sellent, plasa del Angel.*

Garcia 1820b

Les disculpes expressades en aquesta nota pel retard en la publicació s'entenen més si pensem que l'altra edició, la impresa per Josep Rubió, va poder sortir immediatament després que s'extingís el tribunal de la Inquisició. En aquesta, les intervencions dels editors requerien un cert temps, un temps que per força s'ha de comptar a partir del març de 1820, moment en què la censura inquisitorial va ser suprimida (Martí 1975: 307-308). Potser el llibre no va aparèixer ben bé el 1820, doncs, sinó uns mesos després. Segurament, les presses els van portar, malgrat tot, a incórrer en una contradicció: a anunciar la inclusió de quatre noves poesies de Garcia en la «Nota» (són els núms. 125, 238, 245 i 246), i a advertir més endavant, en la «Vida» extractada per D. S. G. y J., que la composició 244 «és altre de las excel·lents poesias de Garcia ab què se enriqueix esta nova edició» (Garcia 1820b: p. XX). ¿És que els editors inicialment no preveien aquesta incorporació d'última hora? ¿O és que sabien que aquest poema no es podia atribuir a Garcia, i dubtaven d'incloure'l (veg. *infra*, p. 79)? Aquesta peça va servir per tranquil·litzar moltes consciències sobre la bondat moral del Rector i el seu penediment dels passats errors: es tractava del célebre «Cant últim del millor cisne català».

En tot cas, fixem-nos en les reiterades reflexions que es fan al «Pròlech» sobre l'ortografia; en la vindicació de la llengua catalana; en la reflexió sobre el paper que les acadèmies han fet en la normalització del castellà, el francès i l'italià... Tot això ens porta a considerar que la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona no es podia trobar lluny d'aquest projecte, que coincidia tan exactament amb els seus objectius. Ja se'n va adonar Jordi Rubió i Balaguer (1960: p. XXV), tot i que només ho va insinuar. D'altra banda, ja sabem que l'Acadèmia feia anys que maldava per publicar les obres del Rector de Vallfogona. I reforça aquesta impressió el fet que en la impressió de l'obra hi va intervenir d'alguna manera Joan Sellent (veg. la indicació final de la portada), que administrava la casa Piferrer quan l'Acadèmia li havia confiat inicialment la publicació del volum, l'any 1806 (Burgos i Peña 1987: 188), i que també havia intervingut en un altre llibre editat feia poc per la corporació.⁴⁵

45 Es tracta de les *Costumbres de la ciudad de Barcelona [...] llamadas vulgarmente den Santacilia*, Barcelona, Oficina de Juan Francisco Piferrer [...]. Véndese en su librería administrada por Juan Sellent, [1816]. Cf. també Moliné 1921.

DR. FRANCESCH VICENS GARCIA,
Rector de Vallfogona.

En aquests moments, l'Acadèmia vivia moments de convulsió: l'entrada de joves amb idees liberals i rupturistes va provocar enfrontaments amb els acadèmics de l'etapa anterior (Riquer 1955: 291-293). I el pròleg de l'edició començava amb un cant a la constitució i un atac furibund a la Inquisició que no podia ser pas del gust de tothom. Tot devia ser prou complicat perquè els editors no volguessin fer constar el nom de la Reial Acadèmia, ni els dels acadèmics que van tenir cura de l'edició. Tan sols la «Vida del Cèlebre Doctor Vicens Garcia, Rector de Vallfogona, extractada de la que escrigueren los Rectors dels Banys y Pitalluga» (Garcia 1820b: f. XIII-XX) va aparèixer signada amb les inicials D. S. G. y J., que, malgrat els meus esforços, no he pogut identificar. ¿De qui podien ser, però, el «Pròlech» i la «Nota dels editors» abans esmentats sinó d'alguns dels acadèmics compromesos amb la vindicació de Garcia?

Mireia Campabadal ha exhumat dues cartes de l'acadèmic Josep Salat amb noves dades que enriqueixen una mica més aquest episodi. El 9 d'octubre de 1822 Salat escriu a l'arxiver de Ripoll explicant-li que «se trabaja un tomo 2 de las obras inéditas del Doctor Vicente García» i demanant-li un exemplar de l'edició del Rector de Vallfogona «con algunas noticias del Rector de Pitalluga y del[s] Banys, que aprovecharán». És impossible no relacionar aquesta afirmació amb la «Nota dels editors» reproduïda més amunt, en què es parlava de publicar un segon tomo d'obres inèdites de Garcia (*supra*, p. 46). Però les coincidències no s'acaben aquí. A la resposta d'agraïment, Salat li comenta que hi ha la intenció d'imprimir el retrat del poeta «conforme se describe en su vida», la «Vida» que van escriure els Rectors de Pitalluga i dels Banys, el préstec de la qual va ser el motiu de l'intercanvi epistolar (Campabadal 2006: 295-296).

Salat ingressava a l'Acadèmia al cap de poques setmanes. El segon tom d'obres inèdites no va aparèixer. Però el gravat sí (vegeu-lo reproduït a la pàgina del costat). Va servir per acompanyar un nou estadi de les *Poesias jocosas y serias*, després que l'edició tornés a ser víctima de la Inquisició. L'obra va ser esporgada i se'n van eliminar fulls, però s'hi va afegir el gravat. Tot plegat reforça encara més la hipòtesi de la relació d'aquesta edició de Garcia 1820b amb l'entorn de l'Acadèmia de Bones Lletres.

Efectivament: els contratemps persistien, en l'accidentada història de la transmissió textual de l'obra de Garcia. La reinstauració de la Inquisició,

al 1823, va tornar a col·locar la seva obra sota sospita, i l'edició va ser retirada per sotmetre-la a una expurgació. El resultat d'això va ser l'aparició de diversos estats del mateix llibre, l'últim dels quals porta la data de 1830. El que he descrit correspon a la primera tirada no censurada, que duu un pròleg que comença amb un paràgraf on s'elogia la constitució i es blasma el terror inquisitorial⁴⁶ (veg. *supra*, p. 42). Altres exemplars apareixen amb ratlles fetes a mà que eliminen tot el primer paràgraf del pròleg, i també les al·lusions a la Constitució i a la Inquisició.⁴⁷ Un tercer estadi comporta la desaparició física de tot el pròleg i l'últim full de la biografia (p. III-VI i XIX-XX), i la inclusió d'una calcografia a tota pàgina del Rector que duu la indicació «M[iquel] Torner lo grabó 1823».⁴⁸ El quart estadi és l'edició de 1830:

Poesías jocosas y serias del célebre Dr. Vicens García, Rector de Vallfogona. Nova edició aumentada, corretgida y arreglada á la ortografía moderna. Ab llicencia. Barcelona. Imprenta de Joseph Torner, any 1830.⁴⁹

No es tracta d'un simple canvi de portada de l'estampació precedent, com suposava Palau (1953: 69, núm. 98223), sinó de l'aprofitament de la major part de l'anterior edició, eliminant-ne algunes pàgines i reemplaçant els fulls que contenien passatges censurats per pàgines estampades de nou pel mateix impressor, Josep Torner. En l'exemplar que he consultat, s'hi ha incorporat el gravat de 1823, i una «Aprobación del Doctor D. Cristóbal Marcé Presbítero, censor»,⁵⁰ que diu així:

Después de un detenido y maduro ecsamen de esta colección de poesías del Doctor Vicente García, Rector de Vallfogona, juzgo que, suprimiendo lo que he tildado en el Prólogo de los Editores, y en las páginas 11, 12, 32, 34, 59, 61, 66 y 100, nada habrá en dicha colección que pueda ofender la moral y

46 Són mostres d'aquest estat inicial els exemplars que porten les signatures 10-V-54 i 10-V-56 de la Biblioteca de Catalunya.

47 En tenim un exemple en el volum que porta el núm. de registre 8239 del fons Lambert Mata de la Casa de Cultura de Ripoll.

48 Hi pot haver petites variacions: l'exemplar de la Biblioteca de Catalunya, signatura 83/80/5363, manté encara el f. XIX-XX.

49 Volum en quart, XX f. + 204 p. Gravat de Garcia de Miquel Torner.

50 És a la p. VII, substituint les p. VII-VIII de l'edició anterior; la p. VIII ara és en blanc.

decencia pública; y convendría que así espurgadas saliesen a luz las producciones poéticas del más célebre de los poetas catalanes, mayormente habiéndose aumentado esta colección con el nunca bien ponderado romance, hasta ahora inédito, que compuso el autor en su agonía. Así lo siento, salvo siempre etc.

Barcelona, 15 de enero de 1830.

El resultat d'aquesta esporgació és la desaparició de les pàgines 11-12 i la substitució de les p. I-VIII, XIX-XX, 31-34, 59-62, 65-68 i 99-100 per unes de noves. Els fulls reimpressos apareixen sense els passatges censurats, substituïts per punts (per exemple, els versos 57-64 del poema 232), i fins i tot queda eliminat el 159 tot sencer. De vegades, les correccions han estat causa d'errors, com l'al·lusió de la p. XX als «120 anys de no haber-se imprès» les poesies de Garcia, que era certa al 1820 però no al 1830, i més absurda encara en aquest moment perquè al 1820 n'havien aparegut dues edicions.

Les oscil·lacions en la valoració moral de l'obra de Garcia, l'alternança entre permissivitat i prohibició obligava els comentaristes a fer equilibris en els judicis sobre la poesia del Rector de Vallfogona. Els retòrics i lletraferits es veien impel·lits a exhibir prudència en les seves afirmacions; observem les púdiques reserves que apareixen en una preceptiva poètica castellana escrita, en forma de preguntes i respostes, per l'acadèmic i primer professor de literatura i història de la Universitat de Barcelona Manuel Casamada. En darrer terme, confirma fins a quin punt era impossible obviar la fama del Rector:

Discípulo: «Reparo que usted no me habla de D. Vicente García, cura de Vallfogona, siendo así que he oído elogiar no poco sus poesías».

Maestro: «No te hablaba del cura García porque los más de sus cantos son en lengua catalana, y sería nunca acabar si hubiera de mentarte los poetas que han escrito en vascuence, catalán, valenciano y demás lenguas provinciales. Por lo demás, García es un excelente poeta, respetado de los ingenios de su tiempo y admirado de los sabios por la viveza de su imaginación, por la naturalidad de su estilo y por la finura del gracejo. Con todo, sus obras no deben estar en manos de todos por las razones que no se ocultan a los eruditos». (Casamada 1828: 28-29)

POESÍAS
JOCOSAS Y SERIAS
DEL
CÉLEBRE DR. VICENS GARCÍA,
RECTOR DE VALLFOGONA.

NOVA EDICIÓ
AUMENTADA, CORRETGIDA Y ARREGLADA Á LA ORTOGRAFÍA
MODERNA.

AB LLICENCIA.

BARCELONA.
IMPRESA DE JOSEPH TORNER,
ANY 1830.

Garcia 1830

L'edició de Josep Maria de Grau i Joaquim Rubió i Ors

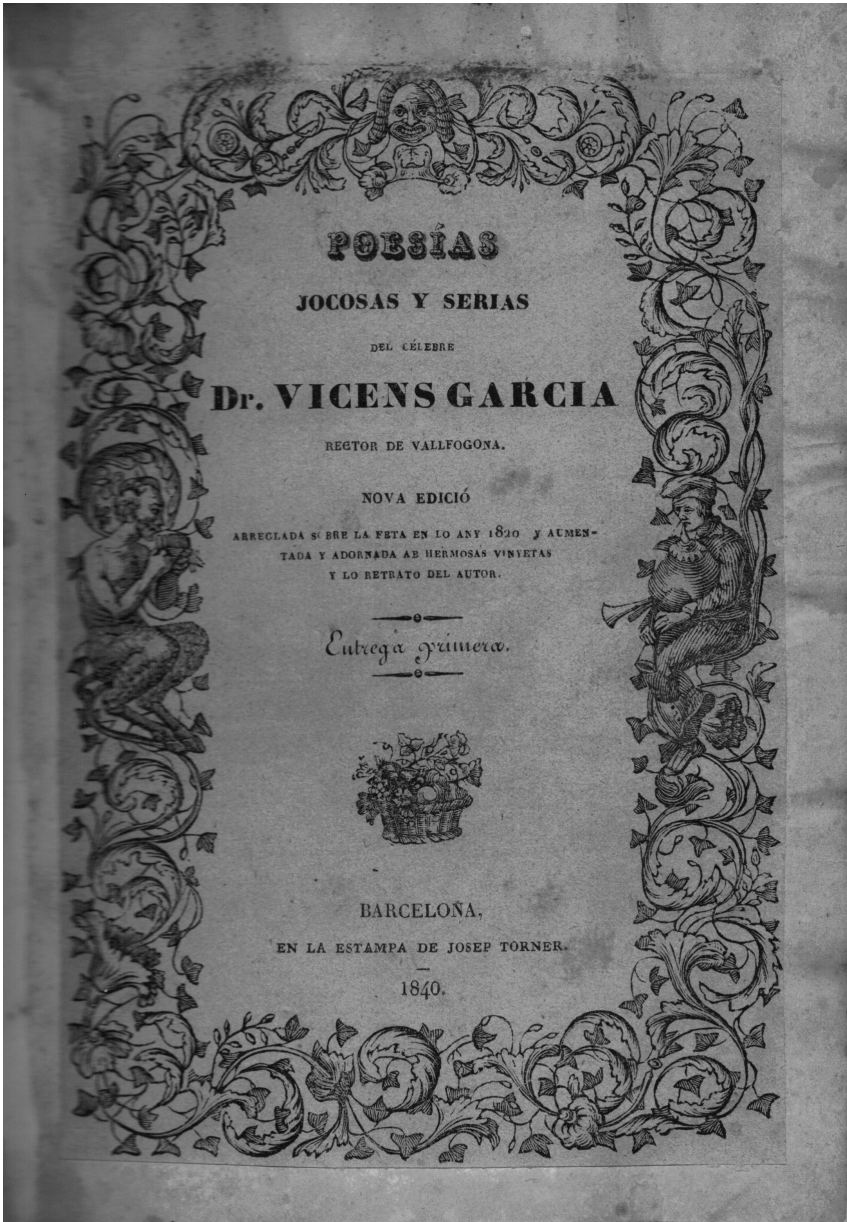
El 15 de juliol del 1834 –Ferran VII havia mort el 1833–, la Inquisició va ser abolida definitivament. Pocs anys després va aparèixer una nova edició de les obres de Vicent Garcia, completada més tard amb un *Suplement*:

Poesías jocosas y serias del célebre Dr. Vicens Garcia, Rector de Vallfogona. Nova Edició arreglada sobre la feta en lo any 1820, y aumentada y adornada ab hermosas vinyetas y lo retrato del autor. Barcelona, en la Estampa de Joseph Torner. 1840.⁵¹

És aquesta l'edició més completa de totes les que han aparegut. Enlloc no diu qui en va tenir cura, però és sabut que van ser Josep Maria de Grau i Joaquim Rubió i Ors: en l'«Advertència» dels editors (Garcia 1840: f. II bis) s'anuncia, com a continuació de les obres de Vicent Garcia, el projecte d'una «Col·lecció de obras antigas catalanas», que començarà –i s'acabarà– amb la publicació, el mateix any 1840, de les *Obras poètiques* de Pere Serafí, a cura de J. M. de G. y J. R. O., anagrames que corresponen a aquells autors. El fet que Joaquim Rubió ingressés molt poc temps després a l'Acadèmia amb motiu de les seves poesies catalanes no pot amagar que també devia pesar molt entre els seus mèrits l'edició recent d'un clàssic de les lletres catalanes com era el Rector de Vallfogona. Valgui com a exemple el judici de Ramon Muns fent l'apologia de l'antiga poesia catalana en el certamen de l'Acadèmia de Bones Lletres celebrat l'any 1842 –en el qual Joaquim Rubió havia estat premiat pel poema *Roudor del Llobregat*. Muns negava que la literatura catalana hagués degenerat posteriorment respecte dels models clàssics, «como lo acredita el célebre Doctor Vicente García, Rector de Vallfogona, y otros más modernos» (Muns 1842: 30).

En tot cas, la importància de Rubió com a acadèmic (un dels més llongs: cinquanta-set anys d'acadèmic) i com a editor i estudiós de Garcia justifica que en tractem aquí amb detall. Precisament el primer dels seus estudis sobre el Rector va ser objecte d'una sessió acadèmica l'11 de maig de 1863, i l'últim dels treballs que li va dedicar era una monografia sobre

⁵¹ Volum en quart, XX f. + I f. + 218 p. + IV f. + 38 p. [3-40] + *Suplement* (52 p.). Gravats de Garcia i 6 làmines de Ramon Puiggarí. Sobre les característiques físiques d'aquest llibre, cf. Vélez 1989: 37, 73-75 i 320.

Garcia 1840

ell amb motiu de la col·locació del seu retrat —aquest retrat que avui ens acompanya— a la Galeria de catalans il·lustres.

Recordem els moments clau de la vinculació de Rubió amb l'Acadèmia: a principis de febrer de 1841 es produeix una visita de Joaquim Roca i Cornet a Rubió per explicar-li que el volien incorporar com a membre de l'Acadèmia; el 2 de juliol de 1842, obté el títol de soci honorari; el 24 de febrer de 1844 esdevindrà membre resident o numerari.⁵² Va ser secretari de l'Acadèmia el 1858, vicepresident el 1867 i president el 1878.

És curiós com Grau i Rubió, però especialment aquest darrer, patiran les censures dels erudits, que atribueixen tots els canvis que presenta aquesta edició a la iniciativa dels dos joves, alguns dels quals, si prescindim de les poesies inèdites que hi afegeixen, provenien de l'edició de 1820 (la dels acadèmics; no la que va imprimir el pare de Joaquim Rubió i Ors). Fins i tot amb l'error de repetir que el poema 244 «és altre de las excel·lents poesies de Garcia ab què se enriqueix esta nova edició» (Garcia 1840: p. XIX), precisió que només corresponia fer a l'edició que els servia de model. Anys a venir, el volum va ser objecte d'una dura crítica per part de Ramon Corbella, biògraf de Vicent Garcia:

En 1840 aparegué una nova edició, en la qual s'hi observa una metamòrfosis tan notable que tampoc podem passar-la per alt [...]; i és que en aquesta edició de 1840 hi apareix estafeta la portada, suprimides per enter les esmentades *Pre-fació* i *Dedicatòria*, reduïda a compendi la *Vida* de Garcia, i augmentat lo volum de poesies amb les poques que·ls primers editors havien deixat per verdes, amb algunes que no poden reportar honra ni profit a cap poeta, i amb altres que, per lo ròtül que porten o per la matèria que tracten, s'endevina desseguida que quan foren compostes ja temps havia que·l Rector de Vallfogona feia malves.

L'autor d'aquesta etzegallada fou lo Doctor Rubió i Ors en companyia de D. Josep Mª Grau, cosa que ja sabíem, però que mai hauríem gosat dir-la, per por d'ofendre al bondadós *Gaiter del Llobregat*, si·l senyor Menéndez i Pelaio no li retragués en so d'alabança en lo pròlec que li posà al segon volum de ses *Poesias catalanas*. [...]

I aquesta edició de 1840, la més dolenta de totes, ha sigut la més llegida, la que ha fet més víctimes, la font enmetzinada a ont han begut tots los jutges que havien de formular sentències sobre Garcia i ses obres. (Corbella 1921: 66-68).

52 Veg. Rossich (en premsa).

Grau i Rubió van incloure totes les composicions que contenia l'edició de 1820, però afegint-hi quatre romanços amb l'avertiment: «Aquest romans [núm. 157] y los següents [235, 242, 241] són altres de las poesias que novament se continuan en esta edició» (Garcia 1840: 110). A la fi del llibre, encara, hi van incorporar el poema 98, fins llavors absent de les edicions –sorprenentment, perquè era un poema liminar publicat en vida–, així com dues composicions del «Prior de Rasquera» al·lusives a l'edició de 1703 (1840: 207-210). Sens dubte va ser Torres Amat (1836: 272) qui els va fer adonar de la mancança d'aquell poema dins les obres del Rector, poema que no van poder localitzar fins a darrera hora. Els nous editors, aprofitant la «Nota dels editors» de 1820b (i reproduint més avall, resumidament, els mateixos dubtes que aquells tenien sobre qüestions d'ortografia), van explicar confusament aquestes incorporacions:

No estranya lo lector el vèurer continuadas en lo fi d'esta obra unas poesias que, guardant lo ordre observat en ella, corresponen a altre lloch, pués fins al últim moment no han arribat a nostres mans las tals poesias inèdites del cèlebre poeta Doctor Vicens Garcia, y axí mateix lo romans y lo soneto que las subsegueix, que, si bé no són de Garcia, pero tenen proxima relació ab ell. (Garcia 1840: 211)

En realitat, només hi havia una sola poesia nova de Garcia (la núm. 98), i no era inèdita; les altres peces eren d'altres autors. Els dos curadors també van completar alguns fragments eliminats de les edicions precedents (en especial, sis dècimes del poema 67). I la seva feina s'hauria acabat aquí si no els hagués arribat a les mans un nou manuscrit, amb moltes obres inèdites atribuïdes al Rector. Per això, amb la satisfacció que podem imaginar en dos joves que començaven a investigar sobre l'antiga literatura catalana, després de l'«Avertència» dels editors on anuncien l'aparició de la «Collecció de obras antigas catalanas», i de les «Mostras de la Collecció de Obras antigas catalanas, escullidas entre las de nostres millors poetas y prosistas» (p. 3bis-40bis), fan imprimir una «Nota» que diu així (Garcia 1840: 40bis):

Posteriorment se nos ha proporcionat un manuscrit que conté algunas poesias inèdites del Doctor Vicens García, rector de Vallfogona y, no volent privar al públich de est preciós descubrimient, tan luego com rebem altres que se nos han promès, las donarem per suplement. Ab est motiu debem fer present

que tots los que no se suscrigueren al primer tomo de ditas poesias per tenir ja las impresas en 1820, no sols podran pèndrer per separat dit suplement, sí que també totas las demás obras de la collecció [de obras catalanas antigas].

De tots els canvis de què Rubió i Grau van ser acusats en aquella andanada de Corbella, només la restitució de passatges que havien estat censurats a les edicions precedents i l'afegit dels poemes inèdits es devien a la seva iniciativa. I s'ha de dir que, fins i tot en aquest últim aspecte, no se'ls pot acusar d'haver inclòs de manera indiscriminada poesies obscenes o irreverents. A la vista dels poemes manuscrits que van tenir en compte, tant se'ls podia acusar de poca consciència moral com del contrari: la censura exercida contra un poema inequívocament de Garcia com el 127, o la dràstica eliminació de la major part de la composició en els núms. 227 i 228 (en realitat, dos apòcrifs) només responen als escrúpols morals dels editors. Però vegem quina és la procedència d'aquestes poesies, ja que en aquesta edició, per primera vegada en la complicada transmissió de les poesies del Rector de Vallfogona, podem establir relacions entre les fonts manuscrites i les versions impreses.

El resultat de la publicació del *Suplement* va ser una arreplega important de noves composicions atribuïdes al Rector, pràcticament totes inèdites. La meitat d'aquestes obres segurament li pertanyen, ja que així ho fan constar força manuscrits i no s'adverteixen raons que ho impedeixin. Són els núms. 40, 43, 44, 48, 49, 51, 53, 54, 57, 58, 59, 60, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 96, 123, 126, 127, 128, 129, 131, 132 i 133. La resta són, per raons diverses que seria prolix detallar, falses atribucions: 194, 195, 196, 197, 198, 202, 204, 209, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 237, 239, 243 i 253.

A part d'aquestes composicions, hi ha les que he esmentat primer, les que no formaven part del *Suplement*. La procedència d'aquells poemes (núms. 98, 157, 235, 241 i 242, a més dels dos poemes del Prior de Rasquera), per tant, és diferent de la dels poemes que figuren al *Suplement* –imprès, com hem vist, posteriorment. Sobre el poema 98 no hi pot haver cap dubte d'on prové: de l'edició del pare Rebullosa que havia donat a conèixer Torres Amat (1836: 272); els altres tenen una font manuscrita que no he pogut identificar. El mateix Joaquim Rubió ens explica quants manuscrits ha vist de Garcia, en els seus articles: «En ninguna de las tres colecciones de obras manuscritas

SUPLEMENT

À LAS POESIAS JOGOSAS Y SERIAS

DEL

CÉLEBRE Dr. VICENS GARCIA,

RECTOR DE VALLFOGONA.

SONETO I.

Als desdenys de una ingrata.

Agraciada señora del cos prim,
Aixis per ell me veja jo enfilat
Com es de mas potencias adorat,
Com tal tresor mes que la vida estim' :
Traéume de las tenebras de aquest llim
Hont eixas mans me tenen captivat,
Y plenas de bellesa y crueltat
Continuament me están donant sublim.
Si com á esclau meresch tant gran rigor,
Com á lleal la llibertat meresch,
Puix sols pera rendirvosla la vull.
Agenollat t' está pregant lo amor,
Obeix al amor, puig lo obeesch,
Que ara es lo millor temps que la sanch bull.

Garcia 1840 (*Suplement*)

que nos ha sido dado posible examinar donde se leen versos de García, y en alguna de las cuales, como en la de la Academia de Buenas Letras, se encuentran poesías escritas en el idioma de Castilla, hemos visto ni copiada ni mencionada ninguna composición de nuestro poeta en dicho idioma», diu en una ocasió (1979: 69).

No hi ha dubte que l'exemplar de l'Acadèmia és l'actual ms. 3-I-10, per la descripció que en fa en diversos llocs;⁵³ ara bé: l'any 1840 aquest manuscrit era desconegut per Grau i Rubió i no el van utilitzar, ja que Rubió mateix assenyala que presenta variants en relació amb l'edició que ell i Grau havien fet (Rubió 1879: 24, nota 1). Torna a parlar del manuscrit de l'Acadèmia en els *Apéndices* a aquest darrer article: «No continuamos algunos versos que se le atribuyen en el M. S. de *Papeles Varios* de la Academia de Buenas Letras, porque nada ha de perder la reputación de García como poeta y como moralista en que no salgan de la oscuridad en que yacen» (1879: 77).

Però és a continuació que, amb la seva actitud característica de desmarcar-se d'aquella edició de joventut com si no hi hagués intervingut, explica d'on van treure els poemes del *Suplement*:

Terminaremos advirtiendо que varias poesías que corren impresas no se hallan continuadas en el índice de la *Curiositat Catalana* [cf. Rossich 2022], y que faltan en él la mayor parte de las impresas en el *Suplement* de la mencionada edición de 1840, algunas de las cuales fueron copiadas, si no estamos mal informados, de la colección *Matalàs de tota llana*, que, según decíamos en otra parte, se atribuye al canónigo Blanch de Tarragona. (Rubió 1879: 77-78)

De tot això n'hauríem de concloure que els poemes nous que figuren al volum provenen de dos manuscrits: del primer es van copiar les composicions 157, 235, 241 i 242, i del segon —el *Matalàs de tota llana*—, la majoria de les de l'esmentat *Suplement*. Però o bé l'esment de Josep Blanch és un recurs per alliberar el poeta Garcia de la paternitat de nombroses peces burlesques que ara devia semblar a Rubió que el desacreditaven (recordem el que diu a propòsit dels poemes del manuscrit de l'Acadèmia, que no calia exhumar-los) o estava, en efecte, mal informat. Perquè, de la compulsua de les lliçons d'aquesta edició amb les dels manuscrits, resulta, en primer

53 Rubió 1863: 112, nota 2, i 116, nota 1; Rubió 1879: 51, nota 2.

lloc, que no hi ha cap dubte que els editors de 1840 van copiar les poesies del *Suplement* dels actuals manuscrits 3899 de la Biblioteca Nacional (Madrid) i D.47 de la Boston Public Library,⁵⁴ dos manuscrits ara separats però que abans devien haver format una unitat;⁵⁵ i en segon lloc que cap dels manuscrits conservats de la col·lecció *Matalàs de tota llana* (el manuscrit 2217 de Biblioteca de Catalunya, el que havia format part de la biblioteca de Carles Babot i Boixeda, i un altre que es guarda a la meua biblioteca) no conté aquestes poesies. Sobre el primer manuscrit, en canvi, no tenim cap pista que ens permeti identificar-lo. De la *recensio* dels manuscrits coneguts es desprèn que es tracta d'un manuscrit no localitzat, o perdut.

Amb l'accés renovat a les premses, es renovava el prestigi de Vicent Garcia, i destacats acadèmics reivindicaven la necessitat de retre-li homenatge. Víctor Balaguer es lamentava: «¿Es justo que tengamos olvidados en un rincón de la parroquia de Vallfogona los restos del Quevedo catalán, del vencedor de las justas poéticas del Buen Retiro?» (Balaguer 1857: 61). Encara que Balaguer no en celebrés les composicions burlesques, mantenia que Garcia

fue, efectivamente, el que con más vigor, con más genio, con más elevación y espontaneidad de sentimiento sostuvo la escuela [catalana] que la influencia castellana amenazaba de muerte, y gracias principalmente a él se continuó prestando culto a la lengua de los Ausias March, de los Muntaner, de los Desclot y Martorell. Nunca será bastante alabado por esto. García es el lazo que une a la literatura de nuestra edad de oro con la de la restauración literaria de este siglo XIX. (Balaguer 1863: 607)⁵⁶

L'11 de març de 1859, poques setmanes abans de la primera festa dels Jocs Florals restaurats, Salvador Mestres llegia una comunicació a l'Acadèmia («Poesías perdidas de Vallfogona: poetas ignorados») donant a conèixer un cançoner barroc que entre moltes altres composicions atribuïa 306 poesies a Garcia,⁵⁷ que li permetien assegurar que eren autèntiques gairebé la totalitat de les poesies publicades al *Suplement* que van compilar Josep Maria de Grau i Joaquim Rubió (Mestres 1859: 395). Escriu:

54 Vegeu-ne uns quants exemples a Rossich 2019: 138-139.

55 Això es pot provar per la coincidència de la lletra dels manuscrits.

56 El judici de Balaguer (1876), en canvi, ja serà més aviat advers a Garcia.

57 Sobre aquest cançoner, en gran part mutilat, veg. Rossich 2022.

Dos literatos catalanes que, no obstante de haberse ocultado modestamente con un velo anónimo se sabe que son los señores Grau y Rubió, con una perseverancia digna del mayor elogio, han descubierto muchas composiciones de Vallfogona, que han insertado en la edición de 1845 por Roger, al fin de las ya anteriormente conocidas. (Mestres 1859: 394)

Sorprenentment, Mestres no fa referència a la primera versió d'aquest suplement, aparegut després de l'edició de 1840, sinó al que acompanyava una nova edició, més popular i de format petit, impresa el 1845. Van ser Rubió i Grau, doncs, també, els impulsors d'aquesta nova edició? Si més no Rubió, que assistia a la sessió acadèmica (veg. Miret 1921: 312), li ho hauria pogut desmentir. Vegeu, a la pàgina anterior, la portada de 1845.

Poesías jocosas y serias del célebre Doctor Vicens Garcia Rector de Vallfogona. Nova edició arreglada sobre la feta en lo any 20 aumentada y adornada ab hermosas viñetas y lo retrato del autor. Edicion económica. Barcelona En la Estampa de Joan Roger. 1845⁵⁸

«Edición económica», consta a la portada, en castellà. Malgrat que el títol posa «arreglada sobre la feta en lo any 20», en realitat reproduïx l'edició de 1840 –fins i tot en aquesta frase en què diu que parteix de l'edició de 1820–, el *Suplement* inclòs, però sense el «Prolech dels Editors» (i, en canvi, amb la «Protestació. Que los Rectores de Pitalluga y dels Banys feren en nom del poeta», la qual sempre figura al verso de l'últim full del pròleg), ni les composicions noves que incorporava l'edició de Garcia (1840) al final del text, ni la *Comèdia de santa Bàrbara*. La «Vida del célebre Doctor Vicens García» és atribuïda aquí a D. L., però el text és el mateix que a Garcia (1820b i 1840) s'atribuïa a D. S. G. y J. Se'n va distribuir una partida amb una portada nova, datada el 1847.

Som a mitjan segle XIX. Aparentment, el prestigi de Garcia era indiscutit i indiscutible. En el que constitueix la primera història de la llengua i la literatura catalanes en forma de llibre, un altre acadèmic, Magí Pers i Ramona exaltarà el nostre autor afirmant que «bien puede decirse que Vicente García eclipsó a todos los poetas contemporáneos con su

58 Volum en dotzau, 366 p. + 4 f. + *Suplement* (51 p. + 2 f.) + 4 litografies signades “Soler del.”

P O E S Í A S

JOGOSAS Y SERIAS

DEL CELEBRE

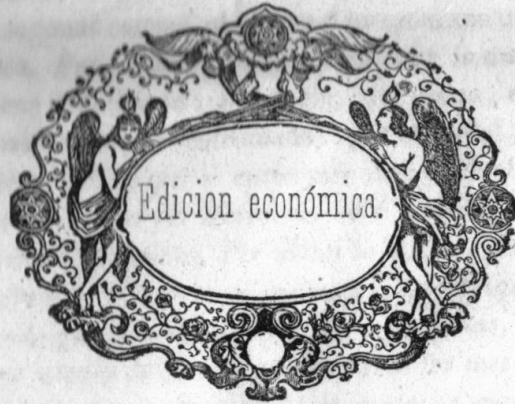
DOCTOR VICENS GARCIA

RECTOR DE VALLFOGONA.

NOVA EDICIÓ

ARREGLADA SOBRE LA FETA EN LO ANY 20

*aumentada y adornada ab hermosas viñetas
y lo retrato del autor.*

BARCELONA

En la Estampa de Joan Roger.

1845.

Garcia 1845

numen sublime y sus cantos dulces e inmortales» (Pers 1850: 71). Amb tot, és en una nova edició, molt ampliada, del seu llibre, intítulat *Historia de la lengua y de la literatura catalana*, que els elogis de Garcia arriben al grau més elevat: «Virgilio de la literatura [catalana]», «divino vate» i «poeta brillantísimo» són alguns dels qualificatius que Pers li dedicarà.⁵⁹

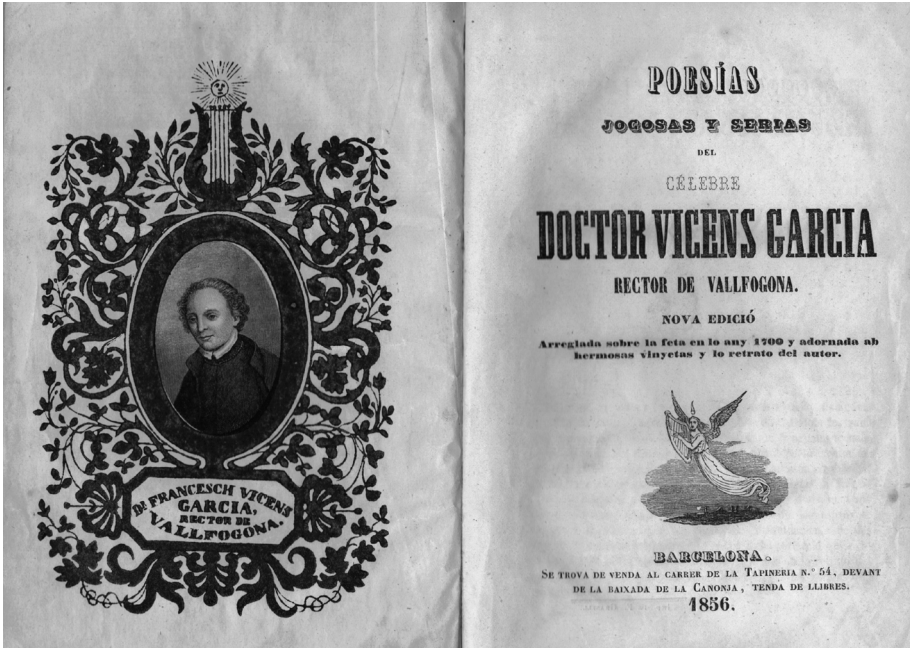
Val a dir que la comparança amb Virgili ja sortia a l'edició de 1703: «altre Virgili», deia el Rector de Bellesguart (Garcia 1703: f. [a7]v); «nostre Virgili», escrivia el Rector de Pitalluga (f. [c6]v) Però la veritat és que, a la fama del Rector de Vallfogona, li feia una mica de nosa el to predominantment jocós de la seva producció. Certament, ni el bon gust dels neoclàssics ni el transcendentalisme dels romàntics no s'acabava d'avenir amb el barroc de caràcter burlesc de Garcia. En descàrrec seu feia falta algun tipus de justificació. Per això, la voluntat de privilegiar la poesia seriosa de Garcia enfront de la satírica o burlesca va arribar a l'extrem de fer pensar que aquella llegenda segons la qual ell, penedit del caràcter massa profà de les seves poesies, les havia fet cremar abans de morir havia estat la causa de la desaparició dels seus millors poemes. L'anècdota, qualificada de «verosímil» per Salvador Mestres, ens és explicada així:

El Doctor García no quemó por sí mismo sus composiciones. Sepultado en el lecho de muerte e imposibilitado para realizarlo, dio esta orden a su ama de servicio, la que, no sabiendo leer, tuvo la mala suerte de equivocarse los legajos, y en su consecuencia redujo a cenizas una buena parte de sus mejores poesías, salvándose otras de las proscritas por su autor» (1859: 13).

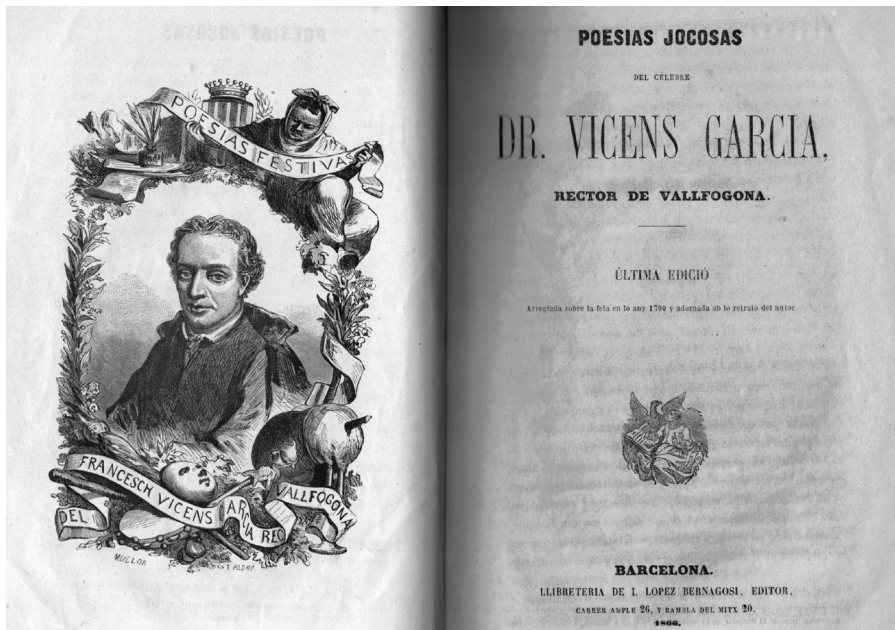
L'anatema contra Garcia

A partir de 1856 se succeixen diverses edicions que aparentment ja no tenen cap vinculació directa ni indirecta amb l'Acadèmia o els seus membres, tret del fet que van reproduint el text de l'edició de 1840 o posteriors (encara que diguin un altre any), però sense el *Suplement*. Són aquestes:

⁵⁹ Pers 1857: 162-164. A la Biblioteca-Museu Balaguer, de Vilanova i la Geltrú, es conserven papers inèdits de Pers i Ramona, entre els quals uns *Materiales para una segunda edición de la Historia de la lengua y literatura catalanas* (carpeta 104, tercer plec), on hi ha una defensa del qualificatiu de «Virgilio catalan» aplicat a Garcia, que Víctor Balaguer (1863: 607) li havia criticat.

Garcia 1856

Garcia 1866 [1867]

Poesías jocosas y serias del célebre Doctor Vicens Garcia Rector de Vallfogona. Nova edició. Arreglada sobre la feta en lo any 1700 y adornada ab hermosas vinyetas y lo retrato del autor. Barcelona. Estampa de Francisco Granell, carrer de les Arenes dels Escudillers, n.º 3, piso. 1856.⁶⁰

Malgrat que el títol diu que parteix de l'edició de 1700, en realitat ho fa de Garcia 1840, amb els poemes afegits dins el text pels curadors d'aquesta edició, sense el *Suplement*. No inclou tampoc la «Nota dels Editors», tot i que la remissió a aquesta nota figura a l'índex. La mateixa edició va aparèixer amb una portada i una orla diferent:

Poesías jocosas y serias [...]. Barcelona. Se trova de venda al carrer de la Tapineria n.º 54, davant de la baixada de la Canonja, tenda de llibres. 1856. [Dors: Imp. de F. Granell].

Al cap d'uns deu anys, va aparèixer una nova edició (vegeu, a la pàgina anterior: Garcia 1866 [1867]).

Poesías jocosas del célebre Dr. Vicens Garcia, Rector de Vallfogona. Última edició arreglada sobre la feta lo any 1700. Barcelona. Llibreria de I. Lopez Bernagosi, editor. Carrer Ampla, 26 y Rambla del Mitx, 20. 1866 [1867].⁶¹

Reprodueix tan sols el text de les poesies «jocosas» de l'edició de 1856. El volum es va distribuir amb una coberta amb el títol «Poesías festivas y satíricas del [*sic*] Vicens Garcia Rector de Vallfogona. Barcelona. 1867», dissenyada per Tomàs Padró⁶² (vegeu *infra*, p. 68). Aquesta data –si no és que la coberta es va fer posteriorment només per a alguns exemplars del fons editorial– demostra que el llibre va aparèixer realment el 1867.

La següent edició va ser aquesta:

Poesías jocosas del célebre Dr. Vicens García, Rector de Vallfogona. Última edició arreglada sobre la feta en lo any 1700 y adornada ab lo Retrato del Autor.

60 Volum en quart, 228 p. [mal numerades: repeteix la 227] + 3 f. Gravat de Garcia i 6 làmines de Ramon Puiggarí.

61 Volum en quart, 128 p. Gravat de Garcia de Tomàs Padró.

62 La contracoberta anunciava totes les obres dramàtiques de Serafí Pitarrà i el seu grup publicades per Innocenci López.

Barcelona. Llibretería de I. Lopez Bernagosi, Editor. Rambla del Mitj, núm. 20. 1871.⁶³

És una reproducció de l'edició de Garcia 1866. El llibre es va distribuir amb una coberta amb el títol «Poesías festivas y satíricas del Doctor Vicens Garcia, Rector de Vallfogona». Hi ha una «Nota del editor de la present edició» que diu així:

En l'any 1866, no trobant-se exemplars de las obras del Dr. Vicens Garcia, ab l'intent sols de fer un servey a la literatura catalana, ja que, com se pot comprendre pel preu en què-s vengué la colecció, no podia existir en mi cap mira comercial, vaig publicar aquest volum de poesias. Habent-se agotat també aquella edició, he determinat reproduir-la corretjada y millorada, sabent, ab motiu del èxit que ha obtingut lo drama de *D. Serafí Pitarra* titolat *Lo Rector de Vallfogona*, són molts las personas que desítjan possehir las obras del popular poeta del sigle xvii. (Garcia 1871: 3)

Les correccions i millores que anuncia són simplement canvis ortogràfics. A la fi del volum s'anuncia la publicació «dintre pochos días, puig està en prempsa», de «la segona part de aquesta colecció», que és l'edició descrita a continuació, i que no va sortir fins l'any següent:

Poesias sèrias del cèlebre Dr. Vicens Garcia, Rector de Vallfogona. Última edició arreglada sobre las fetas en los anys 1700, 1820, 1840, 1856 y 1866. Barcelona. Llibretería de I. López Bernagosi, Editor. Rambla del Mitj, núm. 20. 1872.⁶⁴

Malgrat el títol d'aquest opuscle, l'edició no es basa en tantes edicions ni conté només les poesies considerades serioses. El text d'aquestes és copiat de Garcia (1840). Després de la *Comèdia de santa Bàrbara* també s'hi inclou el «Suplement a las Poesías jocosas y sèrias, publicat després de la edició de 1840». Al final del llibre hi ha una «Nota del Editor» que diu el següent:

63 Volum en quart major, 52 p. Gravat de Vicent Garcia de Tomàs Padró. Text a dues i tres columnes.

64 Volum en quart major, 60 p. Text a dues i tres columnes.

Publicant-se la present edició de las obras del Doctor Vicens Garcia, Rector de Vallfogona, que conté todas las publicadas fins avuy, ha vingut a nostras mans una colecció manuscrita de poesias del mateix autor, entre las quals n'hi ha moltes de inèdites que prometem publicar a la major brevetat, creyent ab això fer un servey a las lletras catalanas.

Aquest projecte, però, no es va dur finalment a terme. L'última edició de les obres del Rector (a partir d'aquest moment ja només se'n publicaran reculls antològics) és la de 1887:

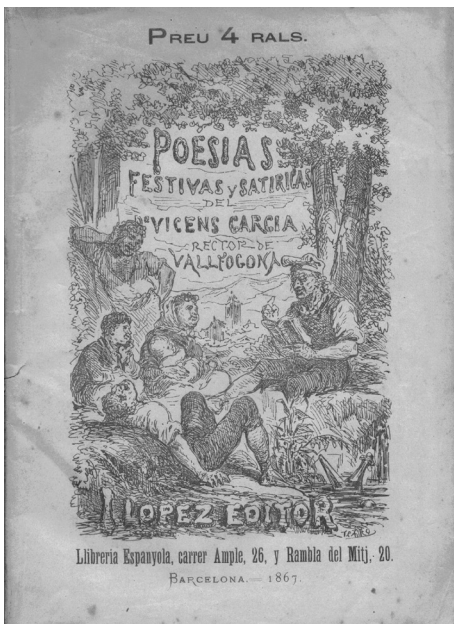
Poesías jocosas del célebre Dr. Vicens Garcia Rector de Vallfogona. Última Edició arreglada sobre la feta en lo any 1700 y adornada ab lo Retrato del Autor y un gran número de dibuixos intercalats en lo text, per J. Pellicer Monseny Barcelona. Llibrería de Lopez, Editor. Rambla del Mitj, núm. 20. 1887.⁶⁵

El volum reproduïx l'edició de 1871. La coberta duu el títol «Poesías festivas y satíricas de Vicens Garcia, Rector de Vallfogona ab dibuixos d'en J. Pellicer Monseny. López, editor. Rambla del Mitj, 20, Barcelona». Aquest llibre inclou una «Última Advertencia»:

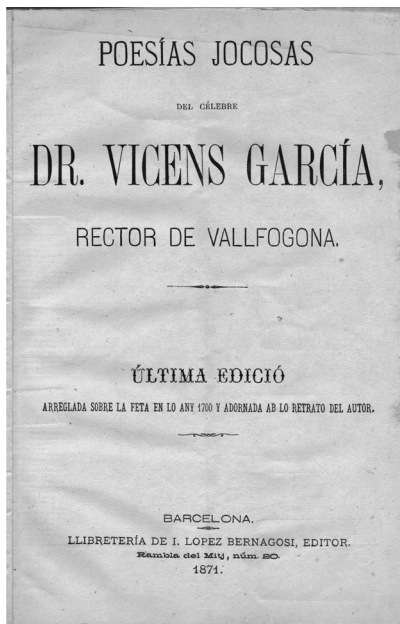
L'èxit sempre creixent d'aquesta obra ha obligat al editor a reproduhir-la altra vegada, perfeccionant la edició de 1871 y posant-la a la altura de las exigèncias de la època present millorant extraordinàriament la impressió e il·lustrant-la ab numerosos grabats. (Garcia 1887: 9)

Totes aquestes edicions reflecteixen la vitalitat d'una tradició; una tradició que ara s'ha desvinculat dels sectors acadèmics. De seguida veurem com s'allunyen de Garcia els intel·lectuals catalans (i l'Acadèmia de Bones Lletres, per tant) i com un sector nou s'apodera del llegat del Garcia més popular. És el sector que orbita a l'entorn de Frederic Soler i les revistes satíriques catalanes, els seguidors del seu teatre –recordem que Soler va escriure *Lo Rector de Vallfogona*–, els divulgadors de l'anecdota del Rector, els cultivadors del mite d'un geni envejat i incomprès (veg. Rossich 1987: 145-181 i Rossich 2010b: 535-539). Fixem-nos en qui era l'impressor de les edicions de Garcia

⁶⁵ Volum en octau, 240 p. Gravat de Garcia de Tomàs Padró i il·lustracions de Joan Pellicer Monseny.

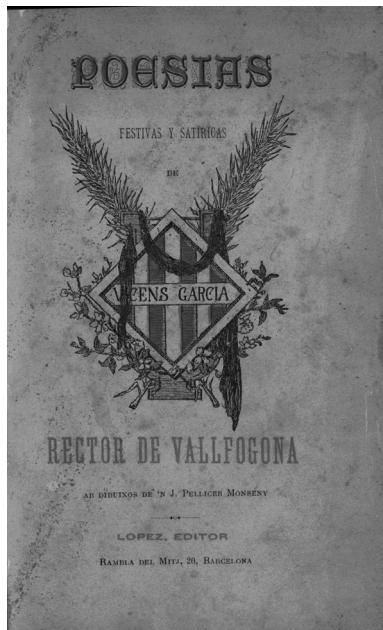
Garcia 1866 [1867]

Garcia 1871

Garcia 1872

Garcia 1887

1866, 1871, 1872 i 1887: Innocenci López Bernagosi, l'editor de les gatades de Serafí Pitarra (els *Singlots poètics*) i d'*Un Tros de paper* i *Lo Noy de la mare*, el fundador de *La Campana de Gràcia* i *L'Esquella de la Torratxa*. La seva "Llibreria Espanyola" publicava les obres de Frederic Soler, Valentí Almirall, Robert Robert, Conrad Roure, Albert Llanas... Un integrant d'aquest cercle, Eduard Vidal i de Valenciano, molt abans d'ingressar a l'Acadèmia de Bones Lletres també l'havia reivindicat (veg. Rossich 2010b: 536). Aquest és el públic que el mantindrà viu, i amb el nom de *Lo Rector de Vallfogona* veurem aparèixer revistes, així com novel·les i poesies, auques i opuscles biogràfics, societats recreatives i fins i tot productes medicinals i reclams publicitaris.

Res d'això no he de desenvolupar aquí, sinó remuntar el fil fins al moment que es produeix el divorci entre l'acadèmia (en sentit ampli: la universitat, els intel·lectuals, els integrants d'aquesta Acadèmia de Bones Lletres) i els que continuaran defensant la vigència de Vicent Garcia.

El primer que va formular una condemna de la seva obra va ser Manuel Milà i Fontanals, però sempre de passada i sense fer-ne una qüestió polèmica: aquesta comesa se la va reservar Antoni de Bofarull. Però la prioritat cronològica correspon a Milà, i és lògic pensar que és a la seva influència que es deu en bona part el desencadenament del procés. En un article suscitat per l'èxit, a França, de les poesies en llengüadocià de Jacques Boé, *Jasmin*, titulat «Cultivo de la literatura provincial» (Milà 1854), reflexionava sobre els models literaris que podien seguir les poesies compostes en les dues branques de la llengua d'oc. Davant la temptació de repetir rutinàriament la poesia desprestigiada del barroc i el rococó, Milà suggeria el camí nou de la poesia popular, tot just descoberta i mitificada. Escriu Milà:

Inspírese, pues, el poeta por medio de la poesía popular, que no es la de los Vallfogonas ni los Goudoulís, y devuelva en su misma lengua al pueblo (al verdadero pueblo, al pueblo de la tradición) lo que da de sí el mismo pueblo, pero ennoblecido y purificado (Milà 1854 [1892: IV, 173-174]).

Dos anys després, el 1856, el mateix Milà sentenciava que Garcia no era «ni de mucho tan eminente poeta como se ha querido suponer» (Milà 1892: IV, 442). Al 1867 reblava el clau: «D'ensà qu-en Aribau donà a la llengua catalana lo to de la poesia moderna y que après ha sigut coneguda

y estimada la vera poesia popular, se trencà, y fou en molt bona hora, la tradició de l'escola de Vallfogona».⁶⁶

La publicació dels primers estudis seriosos sobre ell, la sèrie de monografies escrites per Rubió i Ors (1863, 1879 i 1883), aparentment reforçava l'opinió dels admiradors del Rector, per la dedicació constant a Garcia que representaven per part d'un historiador professional, acadèmic i catedràtic de la Universitat. Però, tot i els esforços esmerçats en favor de Garcia, el seu entorn el va dur a matisar i ponderar els seus judicis. Com hem vist, l'any 1840 Joaquim Rubió i Ors havia contribuït decisivament a la publicació de l'edició més completa del rector; això no obstant, el seu fill Antoni explicarà que el seu pare considerava aquesta edició com un «pecat de què, en lo doble sentit literari i moral, se'n penedia molt amargament en sa vellesa» (Rubió 1902: p. XXVIII). I així veiem com, en successius treballs, manifesta les seves reserves damunt una tasca que el 1840, als vint-i-dos anys, li devia semblar una empresa gloriosa. En el seu primer estudi crític sobre el Rector adverteix:

Si no nos tinguéssim, com nos tenim, per bons catalans, comensaríem per protestar que tot quant escriurem que pugua disminuir en res la fama de què gosa lo més popular de nostres poetas ho escriurem ab dolor del nostre cor y tant sols per a obeir a la veu de la consciència, de més autoritat per a nosaltres que lo crit de un exagerat amor a las cosas de nostra benvolguda pàtria; y que si no haguéssim estat fermament convenuts de que la major part dels defectes que en Garcia havíam de trobar eren, més que seus, del temps y de la secta literària a què perteneixia, hauríam tal vegada deixat qu'emprenguessen altres una tarea que hauria sigut per a nosaltres ingrátissima. (Rubió 1863: 100).

En aquest treball, Rubió ja presenta els tres motius de crítica que provocaran el rebuig de la seva obra entre els erudits de la Renaixença: l'estètica barroca, la immoralitat o el mal gust d'alguns temes, la contaminació lingüística. Diu, efectivament, Rubió: «Garcia és lo poeta del temps en què vivia y de la secta poètica a què estava afillat [...]. Com molts altres ingenis de son temps, Garcia se despullà de las brillants qualitats y abundosas ab què lo havia revestit la Providència, per a cobrir-se ab la llibrea, algun tan desllustrada ja per llurs imitadors, de Góngora y de Quevedo».

66 Giró i Milà 1868, citat per Manuel Jorba (1989: 117).

I més avall es refereix a la poca decència de moltes composicions, tot i que, «ab vergonya ho confessam, a sas poesias jocosas, y lo que pitjor és, a eixa mateixa falta de decència y netedat que tant nos raca, deu lo Rector de Vallfogona la anomenada de què en Catalunya gosa». L'acusació de fer servir un llenguatge castellanitzat també és clarament exposada. Aquest –escriu– és «un dels defectes més graves de nostre poeta, per lo qual se li poden fer i fan més càrrechs sense que sia possible disculpar-lo. Tal és lo haver destruït la puresa de la llengua tenint o molt poch o gens d'escrúpul en usar en sas obras paraulas castellanas» (Rubió 1863: 109, 116 i 123, respectivament).

Aquests tres motius són els mateixos que addueix un altre acadèmic, Antoni de Bofarull. Però aquest ho farà amb una contundència inusitada:

La propagación de las obras de Vallfogona, lejos de haber contribuido al desarrollo y perfección de la lengua catalana, fueron [*sic*] un medio pervertidor del verdadero sentimiento poético, una tentación para que los bufones y chocarreros se atrevieran a llamarse poetas, un fatal ejemplo de impureza tanto por lo que toca al lenguaje como a la moral y, por fin, una nueva tea de discordia en la parte gramatical y especialmente ortográfica. Justificaré estos desahogos, tan antiguos en mí como la afición que profeso a la lengua, y que he manifestado más de una vez a ciertos rutinarios que miraban a Vallfogona como invulnerable». (1864: 31)

És clar que bona part d'aquests retrets són injustos. No té sentit criticar-li l'ortografia, perquè la dels seus llibres és la que hi van posar els editors de 1703. Ni acusar-lo de pervertir el veritable sentiment poètic, si conrea la poesia satírica i burlesca i reflecteix l'estètica del seu temps. Pel que fa a la moral, no és obligatori que els escriptors es dediquin a alligonar (cosa que, d'altra banda, en la denúncia de les aparences i les males conductes, Garcia bé que ho fa). Al discurs dels Jocs Florals de 1864, Joan Cortada adoptava encara una postura contemporitzadora: «Lo prebere mossèn Vicens Garcia, rector de Vallfogona, fixa ell tot sol, segons alguns, una època gloriosa per nostra poesia» (1864: 15); l'any següent, però, al mateix lloc, Antoni de Bofarull tornava a carregar contra ell, alegrant-se que ja no tingués seguidors en la literatura catalana tot just renaixent:

Per conèixer la virtut y servey del consistori no hi ha més que fer una senzilla observació: entre tots los poetas que acudiren des de que-s donà·l primer crit pels restauradors dels Jochs Florals, ni un tan sol s'ha recordat de imitar al autor del *Assumpto llépol*, al pseudo-Rabelais de Catalunya: todas sas composicions respíran los més nobles y elevats sentiments. (Bofarull 1865: 30).

Marià Aguiló és un altre dels acadèmics que es manifestarà sovint en contra de Vicent Garcia. En resposta a un corresponsal seu que manifestava irritació per la politització del catalanisme i abjurava dels escriptors catalans, per exemple, escriu: «No voldria per cap estil que [...] cremasses o oblidasses per sempre més els Llulls, els Marchs, etc.; en quant a en Vallfogona, no em fa res que l'oblidis» (Mas 1991: 184). Els papers privats i esborranys conservats de Marià Aguiló, sempre interessants, confirmen repetidament el rebuig de l'obra de Garcia, que és víctima sovint de generalitzacions. Aquesta afirmació, precisament, no hauria agradat gens a Bofarull, l'autor de *L'orfaneta de Menargues*:

Jo pregunt si la generalitat dels escrits catalans des d'en Vallfogona fins a l'*Orfaneta*, no produeixen la impressió, en la seua casi totalitat, de que estan pensats en castellà? I encara fos lo pensament, només! Lo pitjor [és] que, a més de pensats, estan escrits a la castellana. (Aguiló 2014: 67)

Ara: a vegades també fa matisacions que salvarien algun aspecte de la llengua que Garcia fa servir. En una altra ocasió escriu, per exemple, que, a diferència de Francesc Fontanella i de Josep Romaguera, que usen ben poques paraules catalanes,

si se fa lo mateix d'en Vallfogona, si es cerquen totes ses paraules catalanes, s'hi pot escriure encara en català, sisquera en català brut.

Vallfogona feu mal a la llengua pel castellanisme, mal a la moral, etc., mal a l'art prostituint-lo, fent un bordell del Parnàs; i lo pitjor, que aquesta prostitució durà fins que n'Aribau cantà a la pàtria. Vol dir dos segles, que acabaren amb lo gust literari d'aquest desdixat país. (Aguiló 2014: 69)

A mesura que avancen els anys, Rubió i Ors insistirà en les crítiques que ja formulava el 1863, però ho farà amb més acrimònia cada vegada. En un nou estudi de 1879, exposa la seva intenció de ser més rigorós en l'as-

pecte moral que en seu primer treball, ja que «la crítica, que cierra a veces los ojos y se manifiesta menos severa con los descuidos literarios, múestrase inflexible con las ofensas que a la moral se hacen» (Rubió 1879: 49). I encara, en un discurs a l'Acadèmia de Bones Lletres parlant de Garcia i de «la escuela, si tal dictado puede dársele, de que era cabeza y jefe», els retreu que «para mayor ofensa de la lengua y descrédito de las catalanas musas, no tuviesen el menor miramiento con aquélla, antes por el contrario se permitieran con ella todo género de licencias, ni tratasen a las segundas con las atenciones que el respeto a la belleza y a la moral exigen». Ell també sucumbeix al blasme generalitzat: no solament Garcia no era una glòria de les lletres catalanes, sinó que era el principal culpable d'haver-les enfonsat:

A no ser por el citado Doctor Vicens Garcia y por la muchedumbre, mayor de lo que generalmente se cree, de sus imitadores en los siglos XVII y gran parte del siguiente [...] hubiérase por ventura conservado más tiempo la tradición de la escuela poético-catalana de la décima quinta centuria, y retardándose por consiguiente la decadencia a que, por seguir otros caminos, vinieron a parar nuestras letras e idioma. No fue así, por desgracia (Rubió 1880: 154-155).

A desgrat de les crítiques, el prestigi del poeta encara era tan generalitzat que l'any 1882 l'Ajuntament de Barcelona, presidit pel liberal Rius i Tauler, feia col·locar solemnement el seu retrat (conjuntament amb el d'Aribau!) a la Galeria de Catalans il·lustres. Joaquim Rubió, com a gran especialista en el tema («circunstancia para mí en este momento no sé si favorable o adversa», comenta; 1883: 7), va ser cridat a pronunciar el discurs oficial, que va redactar sense apartar-se del guió dels últims anys.⁶⁷ En el seu parlament lamentava «las libertades que se tomó con la musa de la risa» (1883: 19). Aquest any, Albert Savine, membre corresponent a París de l'Acadèmia, continuava encara divulgant a França la figura de Garcia, però ja el presentava des d'una perspectiva desfavorable:

Il ne faut pas chercher en Garcia un poète original, un poète personnel, mais seulement un poète de reflet, encore ce reflet est-il celui d'une décadence, car

⁶⁷ Una breu notícia de l'acord de l'Ajuntament de col·locar el retrat es pot llegir dins Pere Bohigas (1948: 23-24).

Gongora et Quévedo [...] ne pourront jamais passer pour des talents sains [...]. Étudions donc le gongorisme et le quévédisme, deux formes du mouvement littéraire qui affligea à cette époque toute l'Europe» (Savine 1883: 282).

No es va allunyar tampoc de la condemna general el fill de Joaquim Rubió i Ors, Antoni Rubió i Lluch. En els seus textos, el to despectiu que li dedica (el «llenguatge [...] aplebeiat d'en Vicenç Garcia», «la vulgar escola vallfagonina», «la musa chabacana del vallfagonismo a la vez prosaica y culterana») contrasta amb el respecte que al principi encara li inspirava un altre poeta barroc, Francesc Fontanella («l'idil·lisme bucòlic d'en Fontanella», l'«elegant poeta del segle XVII»).⁶⁸ També Jacint Verdaguer, en l'oració necròlogica que va llegir en aquesta Acadèmia dedicada a Rubió i Ors escriu:

La escola del malaguanyat Rector de Vallfogona, que, *a desgrat d'ell tal vegada* [el subratllat és meu], ha fet tant de mal a les lletres y, per lo tant, a l'ànima de Catalunya, dominava allavors [a l'època de Rubió i Ors] d'un cap fins a l'altre lo petit y mal conreuat camp de ses lletres. Lo llenguatge d'Ausias March [...] ja no servia sinó per fer riure y per comptar estiravots entre gent de bona jeya» (1902: 22).

La crítica i l'erudició ja havien abandonat majoritàriament la veneració per l'obra del poeta, que des d'ara serà menyspreada i combatuda. La unanimitat era total, a l'Acadèmia. La mateixa Acadèmia que durant cent cinquanta anys havia exalçat el nom de Garcia, ara n'abanderava la defenestració: a dins de la institució, no parlant-ne; a fora, blasmant-lo. Ernest Moliné i Brasés (1913: 32), criticant unes quintilles guardonades als Jocs Florals, formulava així les seves objeccions: «No sabem veure llenguatge escollit ni harmonia en les quintilles premiades ab lo primer accèssit de la englantina; ben al contrari, hi hem descobert lo fatal presagi de l'escola pitarresca, o la permanència dels ecos vallfogonescs». No costa gens trobar més exemples d'aquesta animadversió. Un altre acadèmic destacat, Carles Riba, parlant de *La pàtria* d'Aribau, li valorava així l'ambició literària:

68 Rubió 1902: p. XXXIV, XLIX, XIV i XXIV. La referència a «la musa chabacana del vallfagonismo» és d'un altre treball on tampoc Fontanella se salvarà del seu desdeny: «el mediocre y castellanizado Fontanella» (1930: 22-23).

«Habría sido fácil a Aribau salir del apuro con una chocarrería a lo Vallfogona; optó por acometer la aventura a todo evento» (1953: 143).

La important història de la literatura catalana de Jordi Rubió formula contra el Rector de Vallfogona els mateixos motius de crítica que ja havia expressat el seu avi o Antoni de Bofarull: «la tendencia a los temas sucios o a la procacidad deshonestas; la castellanización de su lenguaje, y el gongorismo o culteranismo de su estilo poético» (1956: 557). La novetat és que Rubió va provar, tímidament, de refutar-les:

Los temas pornográficos y coprológicos, y claro está que no los justifico, se han dado en todas las épocas literarias. No por haberse dejado tentar por ellos silenciamos los nombres de Pere y Jaume March en nuestra literatura medieval. La castellanización idiomática [...] era una consecuencia de la boga de la literatura castellana en aquella época, como los latinismos lo fueron en los días del Renacimiento. Reconozcamos, sin embargo, que la adopción de tantos vocablos castellanos innecesarios es prueba de pereza o de impotencia decadente. Tocando al tercer punto, la crítica a esta escuela precisamente porque fue culterana se formuló por vez primera por boca de nuestros románticos, que vivían y se educaron en un clima radicalmente distinto [...]. Grave defecto de una literatura es ser anacrónica, y no tacharemos de serlo ni a Vallfogona ni a Fontanella. Pero también lo es mostrarse falta de originalidad y adocenada. En esto, a despecho de otras cualidades, pecó más el segundo que el primero. (Rubió 1956: 557)

Aquí, Garcia s'imposava a Fontanella. En canvi, un altre historiador de la literatura i acadèmic, Manuel de Montoliu, oposava «el corrent vulgar i cruament realista» de Garcia a la imitació «dels grans escriptors conceptistes i culterans espanyols» que caracteritzava l'obra de Fontanella (Montoliu 1957: 24).

Quan això s'escribia, però, ja havien aparegut els primers senyals de rectificació. Al començament són indirectes, o tímids. Joaquim Molas va fer notar en aquest sentit com Martí de Riquer havia tractat Garcia i Fontanella amb un respecte infreqüent en l'antologia publicada conjuntament amb Josep M. Miquel i Vergés i Joan Teixidor, l'any 1936, i en el mateix treball donava la notícia que Riquer i Guillem Díaz-Plaja «prepararen per a l'Editorial Barcino una antologia de la poesia barroca que, segons sembla, es perdé amb la guerra».⁶⁹

69 Molas 1976: 35. La primera d'aquestes antologies és la de Riquer, Miquel i Teixidor (1936);

Riquer i Díaz-Plaja, tots dos acadèmics, van continuar defensant el barroc anys a venir. El primer va exposar opinions radicalment noves en el panorama historiogràfic català dins el seu *Resumen de literatura catalana*, on el període que ens afecta s'enceta amb aquests mots sorprenents: «Afortunadamente, en el siglo XVII hace su aparición en la poesía catalana el barroquismo castellano, y la poesía culta y aristocrática de Góngora le da unos leves destellos de dignidad y grandeza». La seva actitud de presentar els aspectes més cultes de Garcia és clarament programàtica, enfront de la «poesía escatológica, grosera y sucia que, naturalmente, ha sido la única que ha logrado predicamento y fama entre la zafiedad del pueblo» (Riquer 1947: 147 i 149, respectivament).

És veritat, amb tot, que a la seva definitiva *Història de la literatura catalana* moderarà aquesta valoració polèmica, de manera que, tot i cridar l'atenció sobre l'elegància i l'artificiositat de Garcia, sentència:

El cas de Vicent Garcia no té res de singular ni de personal. La seva obra poètica, en tots els aspectes –elegància de sonets amorosos o dècimes cortesanes, paròdia de la faula mitològica, sàtira violenta i despiatada, burla dels tòpics dels poetes del temps, desengany del món, estirabots, “letrilles”, sensualitat, obscenitat i brutícia–, correspon a una part de l'obra literària de Francisco de Quevedo, autor que també ha fruit d'un desenfocat prestigi popular que només té en compte l'escatologia, encara que cal no oblidar l'enorme distància que separa Vicent Garcia de l'intel·ligentíssim i subtilíssim Quevedo» (Riquer 1964: 644).

Encara més: en dues notes a peu de pàgina, una lamentant la falta d'una edició crítica de Garcia i l'altra recomanant l'estudi de la llengua literària de la “Decadència”, no s'està de manifestar: «Amb tot, tenim l'esperança que, abans de veure una edició crítica de les obres del Rector de Vallfogona, en veurem una de la crònica de Muntaner, per exemple, i d'altres autors catalans més dignes de treball seriós». En el segon cas, introdueix una idea semblant: «Tinc la confiança que primer s'empenirà l'estudi seriós de la

la segona, el llibre de Riquer i Díaz-Plaja, s'anuncia a Mirador (Riquer 1936) i encara s'hi refereixen l'any 1956, perquè Díaz-Plaja, parlant de la poesia barroca a Catalunya, explica: «Aquestes notes han estat preses del llibre *Poetes catalans dels segles XVI i XVII*, que tenim preparat amb la col·laboració de Martí de Riquer» (Díaz-Plaja 1956: 74).

llengua dels autors medievals o moderns, com Eiximenis, sant Vicent Ferrer, Roís de Corella, Josep Carner, Carles Riba o J. V. Foix». ⁷⁰

En tots dos llibres, però, Riquer plantejava una qüestió que replicava a un altre motiu de rebuig de les obres del Rector: la castellanització lingüística. Per això diu que

gran parte de los castellanismos que se hallan en los poetas catalanes cultos de los siglos XVI y XVII no indican pobreza de expresión ni falta de habilidad literaria: son elementos que forman parte de una lengua poética determinada, del mismo modo que en la edad media y en los poetas renacentistas los provenzalismos y los italianismos eran importaciones puramente artísticas. Muchos de los castellanismos de Vicens Garcia y de Francesc Fontanella son voces que los mismos puristas castellanos de su época criticaban como palabras de la “jerga gongorina”. ⁷¹

Un nou replantejament

En aquests últims anys, les interpretacions sobre els mèrits de Garcia han començat a variar. A l'Acadèmia també. Alguns dels que més han fet per superar els prejudicis que han emmascarat la valoració del Rector de Vallfogona són acadèmics. Un dels personatges clau en el canvi de perspectiva que avui apliquem a Garcia va ser Joaquim Molas. En part, per un article disruptiu que trencava amb la norma no escrita de valorar Garcia com un poeta regional, subordinat lingüísticament i temàticament al barroc espanyol. Era una col·laboració a *Serra d'Or* (1976) en què es posava en relació el sonet “Ab una pinta de marfil polia” (núm. 36) amb tota la tradició barroca que ha tractat el mateix motiu poètic: Garcia com a poeta europeu (veg. Valsalobre 2012).

Molas va escriure poques coses sobre el barroc català, però aquesta perspectiva va influir els seus deixebles i va deixar una empremta que explica la interpretació que farà Giuseppe Grilli de la poesia de Garcia en un llibre de la col·lecció “Antologia Catalana”, dirigida per Joaquim Molas i Jordi Cas-

⁷⁰ Riquer 1964: 625, n. 4, i 645, n. 52, respectivament.

⁷¹ Riquer 1947: 150. D'una manera semblant, bé que menys emfàticament, s'expressarà a Riquer 1964: 644-645.

tellanos, *Sonets* (Garcia 1979).⁷² Grilli, acadèmic corresponent d'aquesta casa, ha escrit diversos articles que han representat un tomb en la consideració de l'obra del Rector de Vallfogona en diversos aspectes (1981, 1982). Però la seva contribució més important ha estat la publicació d'aquesta edició de vuitanta sonets, que inclou tots els poemes compostos en aquesta estrofa que han estat impresos (cinquanta-dos), més uns quants de procedència manuscrita (vint-i-vuit) atribuïts a Vicent Garcia. La introducció, lligant la seva poesia amb la civilització del Barroc des d'una perspectiva europea, constituïa una aportació original que renovava la manera tradicional d'acostar-nos a l'obra del poeta.

Les últimes dècades han propiciat un canvi de paradigma en la percepció del barroc català. Fa temps, entre els acadèmics actuals, Pere Gimferrer va posar èmfasi en la necessitat de tenir en compte la poesia de Garcia superant visions desfasades, i aquesta idea li va permetre fer una necessària reivindicació de Francesc Vicent Garcia (1970, 1979 i 2008: 18-21). En aquest marc de normalitat en la valoració del Rector de Vallfogona hi hem d'inscriure també l'homenatge poètic que Carme Riera va fer al nostre autor (Tugues 1980). Aquí mateix, en aquesta sala, es va celebrar un acte el 9 de novembre del 2000 per presentar una edició facsímil de l'edició *princeps* de 1703, obra promoguda per Eulàlia Duran. A la universitat, seguint els ensenyaments de persones com ella, Vicent Escartí i d'altres, per esmentar persones vinculades a aquesta Acadèmia, una colla de joves estudiosos –i no tan joves– s'ha preparat per normalitzar definitivament l'estudi de la literatura catalana barroca.

Per completar la relació d'edicions que hem resseguit fins ara he d'incloure aquí un altre volum, una antologia de poemes de Vicent Garcia amb cinquanta-tres composicions atribuïdes a ell extretes de Rossich (1984), amb un breu pròleg i una presentació de Roger de Belfort (pseudònim de Manuel Aragonès i Virgili), però sense aparat crític (Garcia 1985). La intenció del llibre era divulgar una selecció de les seves poesies en una versió més acurada que la que es podia llegir en les edicions anteriors, gràcies a una col·lació manuscrita encara provisional. Inclou, però, algunes poesies

⁷² El llibre es va reeditar dins Francesc Fontanella, Francesc Vicenç Garcia, *Teatre i poesia*. F. Fontanella: Lo Desengany. F. V. Garcia: Sonets. A cura d'Anna M. Torrent. Edicions 62, S.A. / Ediciones Orbis, S.A., Barcelona, 1985.

que ara considero apòcrifes (188, 189, 191, 192, 232, 234 i 236). La crítica de les atribucions és una tasca difícil i entretinguda, i a vegades reserva sorpreses. Tres obres tan emblemàtiques com el sonet-laberint dedicat a santa Teresa de Jesús (núm. 190; *cf.* Rossich 2018), les dècimes “A un assumpto llépol” (núm. 210), damunt de les quals s’ha fonamentat la imatge del Garcia escatològic, i el “Cant últim del millor cisne català, l’autor, en les seues agonies” (núm. 244), que evocava l’episodi del penediment final, no són obra del Rector. Els dos primers s’han de considerar anònims, i l’últim és d’Agustí Eura (*cf.* Eura 2002: 112-114 i 217-225). L’estudi de la llengua, en el primer cas, i el de la transmissió de les obres, en els dos següents, proven sense cap mena de dubte que no li pertanyen. La necessitat de disposar ja d’un inventari de tota la seva obra m’ha decidit a indexar al final d’aquest treball les peces autèntiques, separades de les espúries.

Encara que no tingui relació amb l’Acadèmia de Bones Lletres, no voldria acabar sense esmentar l’edició d’Àngels i Francesc Massip del teatre del Rector de Vallfogona (Garcia 1987), que reproduïx el text que van recollir o preparar els editors de Garcia 1703, regularitzat ortogràficament, anotant els canvis que es troben en algunes edicions posteriors.

He arribat al final del meu periple i m’agradaria que es desprengués d’aquest discurs, si més no, la constatació que aquesta Acadèmia, en la seva llarga història, no era una institució que simplement anava subsint en un cercle tancat i autocomplaent. De la mateixa manera que ara veiem fins a quin punt va ser decisiva l’Acadèmia de Bones Lletres en l’inici del moviment de la Renaixença –molt més que no havíem pensat, segurament (*cf.* Rossich 2019)–, em satisfaria que es percebés també el paper central que va tenir, a vegades discretament, en la salvaguarda de la literatura catalana de l’edat moderna.

L’any 2023 –l’any que ve– es complirà el quart centenari de la mort de Francesc Vicent Garcia. Aquest any veurà l’aparició del primer volum de l’edició crítica de la seva poesia. I com l’any 1703, l’any 1820 i l’any 1840, segur que l’esperit d’aquesta Acadèmia estarà vinculat a l’esdeveniment. Crec que serà un símbol d’estabilitat poderós per a un autor que va passar de ser el màxim exponent de la literatura catalana al seu pitjor representant. No era ni una cosa ni l’altra, al capdavall.

Moltes gràcies.

BIBLIOGRAFIA CITADA

- Aguiló 1923: Mariano Aguiló y Fustér, *Catálogo de obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid, Sucesores de Rivadeneyra, 1923.
- Aguiló 2014: Marià Aguiló, *Cartes sobre el Renaixement. Materials*. A cura de Margalida Tomàs. Lleida, Punctum, 2014.
- Alsina 2021: Laia Alsina, «Els retrats de la Galeria de Catalans Il·lustres: artistes, fonts iconogràfiques i història del seu trasllat», dins Laia Alsina, Pere Molas, Borja de Riquer, Margalida Tomàs, *Construint la memòria. La Galeria de Catalans Il·lustres de l'Ajuntament de Barcelona*, Barcelona, Reial Acadèmia de Bones Lletres, 2021, 79-204.
- Aut.: *Diccionario de la lengua castellana ... compuesto por la Real Academia Española*, 3 vol., Madrid, Imprenta de Francisco del Hierro, 1726-1737. [Facsimil: Madrid, Editorial Gredos, 1979.]
- Balaguer 1857: Víctor Balaguer, *Reseña de la funcion cívico-religiosa celebrada en Barcelona el 15 de julio de 1857 para la traslacion de las cenizas de Don Antonio de Capmany y de Montpalau, y su biografia*, Barcelona, Imprenta nueva, de Jaime Jepús y Ramon Villegas, 1857.
- Balaguer 1863: Víctor Balaguer, *Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón*, vol. IV, 1863, 606-607. [Reedició: *Historia de Cataluña*, VIII i XI, Madrid, Imprenta y fundición de Manuel Tello, 1886 i 1887].
- Balaguer 1876: Víctor Balaguer, *De la literatura catalana*. Discursos leídos ante la Real Academia de la Historia en la Receptcion Publica del Excmo. señor Don ..., Barcelona, Imprenta de Narciso Ramírez y C.^a, 1876, 124. [Reproduït dins Víctor Balaguer, *Los Juegos florales en España. Memorias y discursos*, Barcelona, Tipolitografía de Luis Tasso, 1895.]
- Bastero 1724: Antonio Bastero, *La Crusca provenzale, ovvero, le voci, frasi, forme, e maniere di dire, che la gentilissima, e celebre lingua toscana ha preso dalla provenzale; arricchite, e illustrate, e difese con motivi, con autorità, e con esempj*, I, Roma, Stamperia di Antonio de' Rossi, MDCCXXIV.
- Bofarull 1864: Antonio de Bofarull, *Estudios, sistema gramatical y crestomatía de la lengua catalana*, Barcelona, Librería de El Plus Ultra, 1864.

- Bofarull 1865: Antoni de Bofarull, «Discurs del Senyor President del Consistori», dins *Jochs Florals de Barcelona en 1865*, Barcelona, Estampa de Lluís Tasso, 1865, 25-33.
- Bohigas 1948: P[ere] Bohigas Tarragó, «Historia de la Galería de catalanes ilustres del Excmo. Ayuntamiento de Barcelona», dins *Galería de catalanes ilustres. Biografías*, I, Barcelona, Palacio de la Ciudadela [Ajuntament], MCMXLVIII, 1-62.
- Brown 1989: Kenneth Brown, «Encara més sobre Pere Serra i Postius», dins Antoni M. Badia i Margarit i Michel Camprubí (ed.), *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Tolosa de Llenguadoc, 12-17 de setembre de 1988), Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, 267-289.
- Brown 1991: Kenneth Brown, «Antoni Peguera i Aimeric (1680/1681-1707): obres en català i en castellà», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XLII (1989-1990 [1991]), 29-80.
- Brown i Melchor 1995: Kenneth Brown, Vicent de Melchor, *Vida i obra de Joan de Gualbes i Copons*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.
- Burgos i Peña 1987: Francisco Javier Xavier Burgos Rincón, Manuel Peña Díaz, «Imprenta y negocio del libro en la Barcelona del siglo XVIII. La casa Piferrer», *Manuscrits*, 6 (1987), 184-218.
- Campabadal 2006: Mireia Campabadal i Bertran, *La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona en el segle XVIII. L'interès per la història, la llengua i la literatura catalanes*, Barcelona, Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.
- Campabadal 2007: Mireia Campabadal i Bertran, «Austriacisme i literatura a l'Acadèmia dels Desconfiats», dins *Actes del Congrés L'aposta catalana a la guerra de Successió (1705-1707)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya / Museu d'Història de Catalunya, 2007, 217-231.
- Camprubí 2011: Xevi Camprubí i Pla, «Josep Forcada, un notari cec a la Barcelona del segle XVII», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, 29 (2011), 187-217.
- Camprubí 2018: Xevi Camprubí, *L'impressor Rafael Figueró (1642-1726) i la premsa a la Catalunya del seu temps*, Barcelona, Fundació Noguera, 2018.

- Caresmar s.d.: [Jaume Caresmar], *Apuntamientos ... para formar una Biblioteca de Escritores Catalanes y añadir varios artículos á la de Dⁿ. Nicolas Antonio*, ms. 13464 de la Biblioteca Nacional de Madrid.
- Carreras 1922: Joseph R. Carreras y Bulbena, «Constitució y Actes conservades de la Academia Desconfiada, anomenada també Escola y Academia dels Desconfiats», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, X (1922), 225-277, 289-336 i 179bis-194bis.
- Casamada 1828: D. M[anuel] C[asamada] y C[omella] P[resbítero], *Curso elemental de poesía*, Barcelona, Imprenta de José Torner, 1828.
- Corbella 1889: Ramon Corbella, *Mostra dels escrits en prosa y vers del Rnt. Dr. Francesch Vicens García Rector de Vallfogona precehida d'algunes noticies biogràfiques del autor per ...*, Vich, Tip. y Llibrería Católica de Sant Joseph, 1889
- Corbella 1898: Ramon Corbella, *Lo nostre poble. Aplech de noticies fahents pera l'història de Vallfogona, per ...*, Vich, Tipografia Católica de Sant Joseph, 1898.
- Corbella 1921: Ramon Corbella, *Lo Rector de Vallfogona i los seus escrits, per ...*, Barcelona, Imprempta «La Hormiga de Oro», 1921.
- Corbella 1999: Domènec Corbella i Llobet, *Vallfogona. Aigua i poesia a la Vall del Corb*, Vallfogona de Riucorb [Barcelona], Editorial Claret, 1999.
- Cortada 1864: Joan Cortada, «Discurs del M[olt] I[l-lustre] S[enyor] President, Don ...», dins *Jochs Florals de Barcelona en 1864*, Barcelona, Establiment Tipogràfic de Narcis Ramirez y Rialp, 1864, 11-18. [Reproduït dins Joan Cortada, *Catalunya i els catalans*, Barcelona, Edicions 62, 85-93.]
- Díaz-Plaja 1956: Guillem Díaz-Plaja, *De literatura catalana. Estudis i interpretacions*, Barcelona: Editorial Selecta, 1956.
- Du Cange 1678: Carolo Dufresne Domino Du Cange [Charles Du Fresne Sieur du Cange], *Glossarium mediae et infimae latinitatis*, I, París, Gabrielis Martini, 1678. [Cito per l'edició de París, Firmin Didot fratres, 1840.]
- Elies 1795: Antonio Elies y Rubért, *Que AA. [=autores] ô documentos catalanes exísten que puedan conducir para arreglar una gramatica catalana. Catálogo de las obras que se han escrito en lengua catalana desde el reynado de don Jayme el Conquistador*, ms. de l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, Separata 8, núm. 39, UC 478.

- Eura 2002: Agustí Eura, *Obra poètica i altres textos*, Barcelona, Fundació Pere Coromines, 2002.
- Feliu 2000: Francesc Feliu i Torrent, *Catàleg dels manuscrits filològics d'Antoni de Bastero*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2000.
- Garcia 1700: *La Armonia del Parnàs, mes numerosa en las poesias varias del atlant del cel poetic, lo D^r. Vicent Garcia, Rector de la parroquial de Santa Maria de Vallfogona*, Barcelona, Rafel Figueró, 1700 [ca. 1780].
- Garcia 1703: *La Armonia del Parnàs, mes numerosa en las poesias varias del atlant del cel poetic, lo D^r. Vicent Garcia, Rector de la parroquial de Santa Maria de Vallfogona*, Barcelona, Rafel Figueró, 1703.
- Garcia 1820a: *La Armonia del Parnàs, mes numerosa en las poesias varias del atlant del cel poetic, lo Doctor Vicent Garcia, Rector de la parroquial de Santa Maria de Vallfogona*, Barcelona, en la estampa de Joseph Rubió, 1820.
- Garcia 1820b: *Poesias jocosas y serias del célebre Dr. Vicens García, Rector de Vallfogona*. Nova edició, Barcelona, Imprenta Nacional de Josep Torner, 1820.
- Garcia 1830: *Poesias jocosas y serias del célebre Dr. Vicens García, Rector de Vallfogona*. Nova edició, Barcelona, Imprenta de Joseph Torner, 1830.
- Garcia 1840: *Poesias jocosas y serias del célebre Dr. Vicens Garcia, Rector de Vallfogona*. Nova edició, Barcelona, en la estampa de Josep Torner, 1840.
- Garcia 1845: *Poesias jocosas y serias del celebre Doctor Vicens Garcia, Rector de Vallfogona*. Nova edició, Barcelona, en la estampa de Josep Torner, 1845.
- García 1970: Encarnación García Dini, «Pablo Ignacio de Dalmases y la Academia de los Desconfiados de Barcelona», dins *Miscellanea di studi ispanici*, Pisa, Università di Pisa, 1969-1970, 199-260.
- Garcia 1979: Francesc Vicenç Garcia, *Sonets*. A cura de Giuseppe Grilli, Barcelona, Edicions 62, 1979.
- Garcia 1985: Francesc Vicent Garcia Rector de Vallfogona, *Antologia poètica* a cura del professor Albert Rossich i Estragó, Santes Creus, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, 1985.
- Garcia 1987: Francesc Vicent Garcia, *Comèdia famosa de la gloriosa Verge i Màrtir Santa Bàrbara*. A cura d'Àngels Massip i de J. Francesc Massip, Barcelona, EU Publicacions Universitat de Barcelona, 1987.
- Germán 1993: Isabel Germán Torres, «La Academia de los Desconfiados», *Pedralbes*, 13, II (1993), 565-572.

- Gimferrer 1970: Pere Gimferrer, «Acerca del barroco literario catalán», *Destino*, 1721 (26 de septiembre de 1970), 28-29.
- Gimferrer 1979: Pere Gimferrer, «Reivindicación del Rector de Vallfogona», *Destino*, 2164 (29 de marzo de 1979), 31.
- Gimferrer 2008: Pere Gimferrer, *La poesia catalana segons ...*, Barcelona, FGC Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya / Edicions 62, 2008.
- Giró i Milà 1868: [Josep] G[iró] y [Manuel] M[ilà], «Un versista desconegut», *Lo Gay Saber*, I, 9 (1^r de juliol de 1868), 67.
- Grilli 1981: Giuseppe Grilli, «Un codice dell'osceno per la poesia catalana?», dins *I codici della trasgressività in area ispanica. Atti del Convegno di Verona - 12-13-14 giugno 1980*, Verona, Istituto di Lingue e Letterature Straniere di Verona, 1981, 223-236.
- Grilli 1982: Giuseppe Grilli, «Apropaments progressius a un text poètic barroc: "Amo a una Pedra..."», de Francesc Vicenç Garcia», dins Narcís Garolera, *Anàlisis i comentaris de textos literaris catalans*, I, Barcelona, Curial, 1982, 179-198.
- Índice* 1790: *Índice ultimo de los Libros prohibidos y mandados expurgar: para todos los Reynos y Señorios del Catolico Rey de las Españas el Señor Don Carlos IV*. Contiene en resumen todos los Libros puestos en el Índice Expurgatorio del año 1747, y en los Edictos posteriores, hasta fin de Diciembre de 1789, Madrid, Imprenta de Don Antonio de Sancha, 1790.
- Jorba 1989: Manuel Jorba, *L'obra crítica i erudita de Manuel Milà i Fontanals*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989.
- Madurell 1965: José María Madurell Marimon, «Licencias reales para la impresión y venta de libros (1519-1705)», *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* (Madrid), LXXII, 483 (1964-1965), 111-248.
- Martí 1975: Francisco Martí Gilabert, *La abolición de la Inquisición en España*, Pamplona, Ediciones Universidad de Navarra, 1975.
- Mas 1991: Joan Mas i Vives, «L'epistolari entre Marià Aguiló i Bartomeu Mun-taner, font per a l'estudi de la Renaixença», *Randa*, 30 (1991), 177-192.
- Massip, Àngels i Francesc: veg. Garcia 1987.
- Mestre 1970: Antonio Mestre, *Historia, fueros y actitudes políticas. Mayans y la historiografía del XVIII*, Valencia, Publicaciones del Ayuntamiento de Oliva, 1970.

- Mestres 1859: Salvador Mestres, *Poesias perdidas de Vallfogona: Poetas ignorados. Resúmen de la disertacion literaria acerca del fragmento de un libro manuscrito titulado Curiositat Catalana*, leida en la sesion de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en 11 de Marzo de 1859, por el Académico de número Dr. D. ..., Barcelona, Imprenta de Celestino Verdaguer, 1867. [És una separata de l'article, aparegut l'any següent, «Poesias perdidas de Vallfogona: Poetas ignorados: Fragmento de un libro manuscrito titulado Curiositat Catalana», *Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, II (1868), 385-412. A l'arxiu de l'Acadèmia se'n conserva l'original manuscrit, amb data de 1859. Signatura: lligall 5, núm. 25, UC 567, f. 203].
- Milà 1854: M[anuel] M[ilà], «Cultivo de la literatura provincial», *Diario de Barcelona*, 24 enero de 1854. [Reproduït dins Manuel Milá y Fontanals, *Obras completas del Dr. D. Coleccionadas por el Dr. D. Marcelino Menéndez y Pelayo*, IV (*Opúsculos literarios. Primera serie*), Librería de Álvaro Verdaguer, Barcelona 1892, 170-174.]
- Milà 1892: Manuel Milá y Fontanals, *Obras completas del Dr. D. Coleccionadas por el Dr. D. Marcelino Menéndez y Pelayo*, IV (*Opúsculos literarios. Primera serie*), Librería de Alvaro Verdaguer, Barcelona 1892.
- Miret 1921: J[oaquín] Miret y Sans, «Dos siglos de vida académica», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, IX (1917-1920 [1921]), 10-32, 92-116, 168-193, 249-285 i 305-358.
- Miró 2008: Maria-Mercè Miró, «El Rector de Vallfogona en una carta del segle XVII de l'Arxiu Episcopal de Vic», *Estudis de llengua i literatura catalanes*, LVII [=Miscel·lània Joaquim Molas / 2] (2004), 67-75.
- Molas 1976: Joaquim Molas, «Francesc Vicenç Garcia vs. Rector de Vallfogona», *Serra d'Or* (Barcelona), 196 (15 de gener 1976), 34-39.
- Moliné 1913: Ernest Moliné y Brasés, *La primera vinticinquena dels Jochs Florals*. Discursos llegits en la «Real Academia de Buenas Letras de Barcelona» en la recepció pública de D. ..., Barcelona, Estampa de la Casa Provincial de Caritat, 1913.
- Moliné 1921: E[rnest] Moliné y Brasés, «La Academia dels Desconfiats», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, IX (1917-1920 [1921]), 1-10 i 63.

- Montiano 1756: Agustín de Montiano, «Oracion gratulatoria», [*Memorias de la*] *Real Academia de Buenas Letras de la ciudad de Barcelona*, I (1756), 71-79.
- Montoliu 1957: Manuel de Montoliu, *La llengua catalana i els trobadors*, Barcelona, Editorial Alpha, 1957.
- Muns 1842: Ramon Muns, «Memoria», dins *Academia de Buenas Letras de Barcelona. Sesión pública del día 2 de julio de 1842*, Barcelona, Imprenta de A. Brusi, 1842, 5-31.
- Palau 1953: Antonio Palau y Dulcet, *Manual del Librero hispanoamericano*, VI, Barcelona, Librería Palau, 1953.
- Pers 1850: Magin Pers y Ramona, *Bosquejo histórico de la lengua y literatura catalana, desde su origen hasta nuestros días*, Barcelona, Imprenta de J. Tauló, 1850.
- Pers 1857: Magin Pers y Ramona, *Historia de la lengua y de la literatura catalana, desde su origen hasta nuestros días*, Barcelona, Imprenta de José Tauló, 1857.
- Prats 1990: Modest Prats, «La llengua i la literatura catalanes: una síntesi a la fi del Set-cents», *L'Autonomista. Suplement literari* (Girona), octubre 1990, 29-31.
- Pujol 1990: Josep Maria Pujol, «Pellicer Borràs, J.E., La *Rondalla de rondalles* de Lluís Galiana» [ressenya], *Llengua & Literatura* (Barcelona), 3 (1988-1989 [1990]), 593-597.
- Riba 1953: Carles Riba, «La escuela poética mallorquina» [text de 1953], dins Enric Sullà, «Carles Riba i l'escola poètica mallorquina», *Randa*, 18 (1985), 139-155. [Reproduït a Carles Riba, *Obres completes*, IV (*Crítica*, 3). Edició a cura d'Enric Sullà [i Jaume Medina], Barcelona, Edicions 62, 1988, 244-264.]
- Riera 1871: Joaquim Riera y Bertran, «Carta Literaria a mon coral amich Pere Nanot y Renart», *La Renaxensa* (Barcelona), I (1871), 31-33.
- Riera, Carme: veg. Tugues 1980.
- Riquer 1936: Martí de Riquer, «Sobre clàssics castellans», *Mirador*, 388 (20 d'agost), 6.
- Riquer 1947: Martín de Riquer, *Resumen de literatura catalana*, Barcelona, Editorial Seix Barral, 1947.
- Riquer 1955: Martín de Riquer, «Breve historia de la Real Academia de

- Buenas Letras de Barcelona», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXV, 2 (1953 [1955]), 275-303.
- Riquer 1964: Martí de Riquer, *Història de la Literatura catalana*, III, Esplugues de Llobregat, Edicions Ariel, 1964.
- Riquer, Miquel i Teixidor 1936: Martí de Riquer, Josep Maria Miquel i Vergés i Joan Teixidor, *Antologia general de la poesia catalana*, Barcelona: Edicions de la Rosa dels Vents, 1936.
- Rossich 1984: Albert Rossich, *Francesc Vicent Garcia: assaig d'edició crítica*. Tesi doctoral [dirigida per Joaquim Molas], Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filologia Hispànica, 1984.
- Rossich 1987: Albert Rossich, *Francesc Vicent Garcia. Història i mite del Rector de Vallfogona*, Barcelona, Edicions 62, 1987. [2ª edició, revisada: 1988].
- Rossich 1994: Albert Rossich, «Un acadèmic de començament del XIX: Bru Bret», dins Albert Rossich i Pep Balsalobre (ed.), *Estudi General*, 14 (1994), 197-214.
- Rossich 2002: Albert Rossich, «La poesia catalana a l'Acadèmia abans de la Renaixença», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XLVIII (2001-2002), 213-230.
- Rossich 2007: Albert Rossich, «Segimon Comas i Vilar, acadèmic i preceptista», dins Eulàlia Miralles i Josep Solervicens et al. (ed.), *El (re) descobriment de l'edat moderna. Estudis en homenatge a Eulàlia Duran*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de Barcelona, 2007, 431-461.
- Rossich 2010a: Albert Rossich, «El teatre barroc (segle XVII)», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitella, 2010, 505-574.
- Rossich 2010b: Albert Rossich, «La fortuna literària i crítica de Francesc Vicent Garcia», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitella, 2010, 505-574.
- Rossich 2018: «Un poema visual falsament atribuït a Francesc Vicent Garcia (1614)», *eHumanista/IVITRA*, 14 (desembre 2018), 187-200. (http://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.span.d7_eh/files/sitefiles/ivitra/volume14/B/4.%20Rossich.pdf)

- Rossich 2019: Albert Rossich, *Dos panegírics d'Andreu Rey d'Artieda (1604) i Vicent Garcia (1613) pronunciats a l'Estudi General de Lleida. Edició crítica*, Lleida, Universitat de Lleida, 2019
- Rossich 2020: Albert Rossich, «Francesc Vicent Garcia, Rector de Vallfogona. Poeta barrocc», dins Borja de Riquer (dir.), *110 biografies catalanes*, Barcelona, Edicions 62, 2020, 249-255.
- Rossich 2022: Albert Rossich, «Reconstrucció del cançoner *Curiositat Catalana* (final del s. XVII)», *Revista de Cancioneros Impresos y Manuscritos*, 11 (2022), 235-263.
- Rossich (en premsa): «Joaquim Rubió i Ors i la restauració dels Jocs Florals». (<http://diobma.udg.edu/handle/10256.1/5895>)
- Rubió 1863: Joaquim Rubió y Ors, «Lo Doctor Vicens García y sas obras literarias», dins *Jochs Florals de Barcelona en 1863*, Barcelona, Estampa y Llibrería de Salvador Manero, 1863, 99-126. [Segona edició, amb correccions, dins Joaquim Rubió y Ors, *Lo Gayter del Llobregat*. Edició políglota, III, Barcelona, Estampa de Jaume Jepús y Roviralta, 1889, 305-348].
- Rubió 1879: Joaquin Rubió y Ors, «Dr. Vicente García, (Rector de Vallfogona.) Su biografía y juicio crítico de sus obras», dins *Certamen de la Academia de la Juventud Católica de Tortosa en honor de su excelsa patrona la Virgen*, Tortosa, Imprenta y Librería de Salvador Insuar, 1879, 19-83.
- Rubió 1880: Joaquim Rubió i Ors, «Breve reseña del actual Renacimiento de la lengua y literatura catalanas. ¿Débese á la influencia de los modernos trovadores provenzales?» Memoria escrita para la real Academia de Buenas Letras de Barcelona y leida en sus sesiones de los dias 3 y 17 de febrero de 1877, *Memorias de la Academia de Buenas Letras de Barcelona*, III (1880), 141-238.
- Rubió 1883: Joaquin Rubió y Ors, *El Doctor D. Francisco Vicente García, Rector de Vallfogona. Su vida y sus obras poéticas*. Monografía compuesta por D. ..., por encargo del Excmo. Ayuntamiento Constitucional de esta ciudad, y leida en el acto solemne de colocar su retrato en la «Galería de Catalanes Ilustres» en el histórico Salon de Ciento de estas Casas Consistoriales, celebrado el 25 de setiembre de 1882, Barcelona, Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramirez y

- C.^a, 1883. [Segona edició dins *Galería de catalanes ilustres. Biografías*, I, Barcelona, Palacio de la Ciudadela, MCMXLVIII, 217-242].
- Rubió 1902: Antoni Rubió y Lluch, «Prólech» a Joaquim Rubió y Ors, *Lo Gayter del Llobregat. Poesies catalanes (1839-1895)*, IV, Barcelona, Estampa de Francisco X. Altés, 1902, p. V-LXIV.
- Rubió 1930: Antonio Rubió y Lluch, *Del nombre y de la unidad literaria de la lengua catalana. Discursos leídos ante la Real Academia Española en la recepción pública del Sr. D. ...*, Barcelona, Imprenta de Angel Ortega, 1930.
- Rubió 1956: Jorge Rubió Balaguer, «Literatura catalana», dins Guillermo Díaz-Plaja (dir.), *Historia general de las Literaturas hispánicas*, IV, 1ª parte, Barcelona, Editorial Barna, 1956, esp. 557-566. [Versió catalana: Jordi Rubió i Balaguer, *Història de la literatura catalana*, II, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, esp. 187-199.]
- Rubió 1960: Jordi Rubió i Balaguer, «Pròleg» a Enric Jardí, *Antoni Puigblanch. Els precedents de la Renaixença*, Barcelona, Editorial AEDOS, 1960, p. IX-[XXX]. [Reproduït a Jordi Rubió i Balaguer, *Il·lustració i Renaixença*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, 87-114.
- Sala s.d.: Jaime Sala y Guardia, [“Notas”] a *Coleccion de varias Poesias, publicadas é inéditas, en catalan y castellano*; por el Doctor Don ... [final del segle XVIII-començament del segle XIX], ms. 3-I-1 [vol. I], 3-I-4 [vol. IV] i 3-I-5 [vol. V] de la Biblioteca de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.
- Salat 1827: Josef Salat, «Catálogo de las obras, que se han escrito en lengua Catalana desde el reinado de D. Jayme el Conquistador, arreglado por el Dr. D. ...». [Suplement a] Joseph Pau Ballot y Torres, *Gramatica y apología de la llengua cathalana*, Barcelona, Joan Francisco Piferrer, s.d. [1827?] (2^a ed.).
- Savine 1883: Albert Savine, «Le Recteur de Vallfogona. Étude catalane», *La Revue Lyonnaise*, Août-Septembre 1883, 274-288. [Reeditat dins Albert Savine, *Les étapes d'un naturaliste. Impressions et critiques*, Paris, Nouvelle Librairie parisienne E. Giraud et Cie., éditeurs, 1885, 63-81.]
- Serra 1726: Pedro Serra y Postius, *Prodigios, y finezas de los Santos Angeles, hechas en el Principado de Cataluña. Ilustradas con dos copioso indices: uno historico, de los autores de los manu-escritos, que en este libro se citan,*

- y se hace mencion: otro de lo mas particular, y notable de toda la obra*, Barcelona, Imprenta Jayme Surià, 1726.
- Sogues 2017: Marc Sogues Marco, «*Proeses que les barceloneses dones han ostentat en este siti de l'any 1706: una aproximació filològica*», *Scripta*, 10 (desembre 2017), 191-228.
- Soldevila 1963: Ferran Soldevila, *Història de Catalunya*, Barcelona, Editorial Alpha, 1963 [2a edició].
- Torres 1805: Ignasi Torres Amat, *Qué Autores ó Documentos Catalanes existen que puedan servir de modelos para arreglar la ortografía catalana?*, ms. de l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, lligall 4, núm. 29, UC 452.
- Torres 1836: Félix Torres Amat, *Memorias para ayudar a formar un Diccionario crítico de escritores catalanes*, Barcelona, Imprenta de J. Verdaguer, 1836.
- Tugues 1980: Albert Tugues, «Conversando en la catedral con Vicenç Garcia, "Rector de Vallfogona", descubrimos cuatro sonetos originales de Carme Riera», *Hora de poesia* (Barcelona), 8 (Marzo-Abril 1980), 62-68.
- Ullastra 1980: Josep Ullastra, *Grammatica cathalána* [acabada al 1743]. Estudi i edició crítica a cura de Montserrat Anguera, Barcelona, Bibliograf, 1980, esp. 34-35 i 230.
- Vall 2015: Francesc Xavier Vall i Solaz, «La guerra de Successió en el teatre i la poesia catalans de l'època», *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 33 (2015), 139-174.
- Valsalobre 2012: Pep Valsalobre, «Vicent Garcia, poeta europeu», *Caplletra*, 52 (Primavera, 2012), 153-179.
- Vélez 1989: Pilar Vélez, *El llibre com a obra d'art a la Catalunya vuitcentista* (1850-1910), Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 1989.
- Verdaguer 1902: Jacinto Verdaguer, «Recort necrològich del Excm. Sr. D. Joaquím Rubió y Ors llegit en la solemne sessió inaugural celebrada per la «Real Academia de Buenas Letras» lo día 12 de janer de 1902 per Mossen ... », dins *Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. Sesión pública inaugural celebrada el día 12 de enero de 1902*, Barcelona, Imprenta de la Casa provincial de Caridad, 1902, 19-34. [Reimprès dins Jacinto Verdaguer, *Obres completes de Jacinto Verdaguer*, Barcelona, Editorial Selecta, 1943, 1359-1368.]

RELACIÓ DE COMPOSICIONS ATRIBUÏDES A FRANCESC VICENT GARCIA

L'edició crítica de les obres de Garcia (en curs) ha donat com a resultat l'establiment del corpus de la seva obra, departit de les atribucions dubtoses i de les falses atribucions. Per arribar-hi, a més de comprovar les atribucions que fan els testimonis, no sempre fiables, s'han tingut en compte criteris lingüístics, estilístics, històrics i de transmissió. La necessitat de marcar quines són les composicions atribuïdes a Garcia des de la primera edició de les seves obres i de numerar-les per fer les remissions imprescindibles en aquest treball ha fet que fos convenient indicar aquest resultat. El buidatge dels cançoners poètics que contenen composicions en català atribuïdes en alguna ocasió a Vicent Garcia ha donat un repertori poètic de més de cinc-centes peces. Totes han estat valorades cas per cas, però en aquesta llista només s'inclouen les composicions raonablement segures, les d'atribució dubtosa i les falses atribucions impreses (o sigui, els poemes atribuïts explícitament a Garcia per algun imprès). De l'examen de tot el conjunt de poemes publicats a nom seu n'han resultat 167 peces autèntiques, 73 d'espúries i 13 de dubtoses.

Les composicions amb un asterisc darrere el vers són les que figuren entre les obres de Garcia des de la primera edició de 1703.

Obres autèntiques

Poesia

Sonets

- 1.- Ara baixes la vista envers la immunda *
- 2.- Ix la pròdiga llum que ab sutil ralla *
- 3.- Los raigs de l'Orient desembeinava *
- 4.- Sola una mija dent que li restava *
- 5.- Brama, ocupada de rabioses penes *
- 6.- Eixos desmais que ab desigual cruesa *
- 7.- De les exhalacions que l'aire cria *
- 8.- De l'Arca on s'embarcà Naturalesa *

- 9.- Ai, cap de déus en mi! No só mussol *
- 10.- Estic per a posar-me dins un foc *
- 11.- Tirsis, així de l'un a l'altre Pol *
- 12.- Plantant llorers junt a les cristal·lines *
- 13.- Entre sos braços dolçament tenia *
- 14.- Mala Pasqua us dó Déu, monja corcada *
- 15.- Jo no sé, Amor, en qué havem de parar *
- 16.- Ai, ai! Mal hajau vós, dama d'escac *
- 17.- Ah, senyor lluminós! ¿A on anau *
- 18.- Per a curar de rael, senyora mia *
- 19.- Renunciant les arades i les relles *
- 20.- Maleta de convent, gruta de hostal *
- 21.- Si en eixa perxa, hermosa sabatera *
- 22.- De ma estela fatal la heretge cara *
- 23.- Sou, oh Nise, la suma de bellesa *
- 24.- Reixa cruel, que la claror divina *
- 25.- En poder de mossén Tuttururut *
- 26.- Amor, que de mon bé ja no s'empatxa *
- 27.- En lo rigor de certa matinada *
- 28.- Per aigua anava lo meu bé un cert dia *
- 29.- Si los raigs ab qué a penes me tocàreu *
- 30.- Tota apressada, la senyora Aurora *
- 31.- Amo a una pedra, que, segons és dura *
- 32.- Per eixos ulls te jur, gentil Madrona *
- 33.- Petite és, jo ho confés, la tacanyona *
- 34.- Les víctimes d'Amor dins mi tenia *
- 35.- Ja per a dar un tomb mon seny estava *
- 36.- Ab una pinta de marfil polia *
- 37.- Flaca parcialitat de ma ventura *
- 38.- En les faldes del somni descansava *
- 39.- Més espinosa sou que les castanyes
- 40.- Quan los ulls d'esmeralda, Gràcia mia
- 41.- No em tir ni em pag ab tu, vana quimera
- 42.- *“Monseñor Ilustrísimo ha mandado*
- 43.- Un mirador de monges se mirava

- 44.- D'unes hores romanes, sor Maria
 45.- Estafeta de muses renegades
 46.- Si fósseu majordona de soldada
 47.- ¡Ai, cap de déus en vós, nimfa d'aigüera
 48.- Sempre ha tingut lo món per cosa estranya
 49.- Que puga tant la força de la usança
 50.- Deixe's d'això, senyora Isabeleta
 51.- Agraciada senyora del cos prim
 52.- Oh, vós, discret notari afadrinat
 53.- "D'eixos cabells tan pentinats debades
 54.- Ton aire i ton donaire és tan estrany
 55.- En hora bona sies tota mia
 56.- Una amorosa junta, un desposori
 57.- Al punt de les tres hores cavalcam
 58.- Reneg, com Déu és Déu, d'un petit pler
 59.- Quan baixes de Montseny, valerós Roca
 60.- Si dec als oficials, si a ningú pag
 61.- Oh, tu, insigne poeta català
 62.- "Aguardau-vos un poc! tanta prestesa
 63.- ¡Pel cap de greus, minyona, que et vull bé

Dècimes

- 64.- Si pot jaure un cos rodó *
 65.- Ací jau un Amadís *
 66.- *Hic jacet* lo qui cregué *
 67.- Ja, de la casa encantada *
 68.- Si no és que vols ser pastora *
 69.- Bella com un serafí *
 70.- Ditxes, glòries i alegries *
 71.- Que no us vulla més que a mi *
 72.- Ja del món la fe és fugida *
 73.- De la caritat vinguí *
 74.- La major glòria he alcançat *
 75.- Amor, que ríurer solia *
 76.- Juntà en vós Naturalesa *

- 77.- De veure-us tan celebrada *
- 78.- Bé diuen, senyora mia *
- 79.- Diuen que es cria un ardor *
- 80.- A la sombra de l'honor *
- 81.- Un nu massís, entre humana *
- 82.- Ací jau un escolà *
- 83.- Ferrer, ab tals aparells *
- 84.- Diverteix-te i folga't bé
- 85.- Tecla que sones ab manxa
- 86.- Mirava's na Caterina
- 87.- Deixar-me d' enamorar
- 88.- Com ha temps que ab vós no vaig
- 89.- Volgué definir lo que és
- 90.- Mònica, la del mirar
- 91.- Amor, Francisca, que sol
- 92.- De mos llavis als divins
- 93.- Queixen-se d'Icard en va

Quintilles

- 94.- Reverend rector, i amat *
- 95.- Si una vida de pesar
- 96.- No plores, Belisa amada
- 97.- Tercianes teniu, i set
- 98.- Entre els donatius preciosos
- 99.- A qué ens admirem incita

Quartets

- 100.- Ací jauen sepultats *
- 101.- La monarquia regint *
- 102.- Ab ser pacífic Ginés *
- 103.- Moltes queixes tinc de vós *
- 104.- A son nom venç ab excés *
- 105.- En aquest sepulcre estret *
- 106.- De Vallfogona parteix *
- 107.- Tots en comú ens alegam *

- 108.- Com a vostre esclau humil *
 109.- Dos mil voltes me ha tirat *
 110.- En la nit de mos pesars *
 111.- Si sou Coloma, senyora *
 112.- De tots los pans que ha posats *
 113.- Fabi, ab un ull tancat *
 114.- Per una, no sé qui s'és *
 115.- La condició de l'avar *
 116.- Ja per a plorar pesars *
 117.- Ja Amor contra mi es provoca *
 118.- Ves a cullir espinacs *
 119.- Ausent de per qui em moria *
 120.- Si de Bàrbara divina *
 121.- A nova vida torní *
 122.- Francesc en lo món visqué *
 123.- Gelada em deixa la sang
 124.- Vui de la Naturalesa
 125.- Un cervo Cèsar temia
 126.- No sé jo Amor qué més vol
 127.- No són testimonis frívols
 128.- Una lletja segonada
 129.- Pretén mon cor en amar
 130.- A la mar me'n vull anar
 131.- Ab tan enganyosos llaços
 132.- Entre peus subjecta em porta
 133.- Les mans que m'atormentaren

Romanços

- 134.- Ja, de la llengua de l'aigua *
 135.- Una nimfa de Segarra *
 136.- Qué se'm dona a mi que el Sol *
 137.- Prop lo jorn que l'Innocent *
 138.- A vós, la lletraferida *
 139.- A vós ho dic, bella Filis *
 140.- Algun segador planeta *

- 141.- Lo solatge de les mosses *
- 142.- Ai, cap de greus en la gent *
- 143.- Per cert, madò Cucafera *
- 144.- No, senyora Madalena *
- 145.- Montjuïc, cap d'orivell *
- 146.- La nit estava en silenci *
- 147.- Parlem-nos quatre paraules *
- 148.- A vós, lo pastor Amintes *
- 149.- Sobre la baieta trista *
- 150.- Tingué Agenor, rei fenício *
- 151.- Aquell senyor resplendent *
- 152.- Déu la guard, senyora mia *
- 153.- La senyora Primavera *
- 154.- A la fe, senyora mia *
- 155.- Mitja nit era per fil
- 156.- Està'm atent, si és possible
- 157.- Déu te guard, perleta mia

Goigs

- 158.- Puix sou capità esforçat *

Altres combinacions

- 159.- Cantem un poc del que s'usa *
- 160.- Diuen que és mort l'Interés *
- 161.- Verda és la mansa anyella *
- 162.- Mossén Perera cridava
- 163.- Si a la gran dignitat d'eixa presència *

Teatre

- 164.- Puix se va així menyscabant (*Comèdia de Santa Bàrbara*) *

Prosa

- 165.- *Sermó en les exèquies de Felip III*
- 166.- *Lletra al notari de Cervera*

Obres d'atribució dubtosa

- 167.- Oh, tu, que de Cervera a Barcelona *
- 168.- Una dama d'aquesta compostura
- 169.- Poc més de la primera passaria
- 170.- Per sa pròpia senyora, un majordom
- 171.- Albínia, mai ton rigor
- 172.- Vists los atxaques i mals *
- 173.- Per més que em talle los passos
- 174.- Monells apar un espàrec
- 175.- Eufrasina del meu cor
- 176.- Si preteniu, Teresa, ab descalçar-vos
- 177.- Deixa't ja de llastimar
- 178.- Adorava jo una ingrata
- 179. Les estèrils entranyes d'Anna santa
- 180.- Màrtirs, puix vostra virtut *

Obres relacionades amb composicions de Garcia

- 181.- Musa, què pretens de mi? (Cordelles a Garcia) *
- 182.- Reverend i amat rector (Ocari a Garcia) *
- 183.- Bé us valdria més, Garceni (El rector de Vallbona a Garcia)

Falses atribucions impreses

Sonets

- 184.- Gaste, qui de les flors de poesia *
- 185.- Marit impertinent, qué preteneu *
- 186.- Temps, que sens temps passares com a temps *
- 187.- No més comparacions! Vaja tot fora *
- 188.- ¡Desvia l'arc un poc, cego punter *
- 189.- Obert ja lo vaixell, sens arbre, antena [és una traducció de Martín de Bolea] *

- 190.- TanTa Temor, Teresa, TanTa pena *
- 191.- Ab lo llarg temps, lo tigre més feroç *
- 192.- Si voleu ser discret, parlau a pler *
- 193.- No tant son curs Apol·lo apressurava [és una traducció de Francisco de Figueroa] *
- 194.- De la tòrrida zona a Montgibell
- 195.- Molt poc més que la merda era el Parnàs
- 196.- Sobre el clavell de la fragant boqueta
- 197.- Cruel Joana, glòria de les mosses [és d'Antoni Massanés]
- 198.- En lo cor de la iglésia de Vallbona
- 199.- Desitjós una nit de calar brotxa
- 200.- Entrant un cert capó, que no devia
- 201.- Sarna i polls cria lo cabell dorat [és una traducció de Carlos Alberto de Cepeda]
- 202.- Quan Cervera les festes de Maria
- 203.- “Trenta mília poc és!”, diu Vilafranc
- 204.- Amor, Amor, qué vols fer del buirac?
- 205.- Per lo golfo d'est món corrent fortuna
- 206.- Los rius de Babilònia augmentam
- 207.- Prou ja lo teu pèl roig nos demostrava
- 208.- Si vas a Montserrat, vés per Sant Lluc [és de Pere Serra i Postius]
- 209.- ¡Ai, cap de tal, mossetes vellacones

Dècimes

- 210.- No serà persona cuerda *
- 211.- La voraç activitat *
- 212.- És Ovidi un borinot
- 213.- Molt estim, senyora mia
- 214.- Entre la neu i les roses
- 215.- De què serveix, pensament
- 216.- Senyora, no sé ab què forma
- 217.- Per a rèbrer la persona [és de Jeroni Pujades?]
- 218.- Ací jau un frare blanc
- 219.- Don Agustí, jo no sé [és de Joan de Gualbes?]
- 220.- Só jo, per ditxa, aquell tal
- 221.- La mare dels desenganys

Quintilles

222.- És aquest insigne vas [és d'Antoni Massanés?]

223.- Ulls tenui de rat penat

Quartets

224.- Un canyelló li donava [és d'Antoni Massanés] *

225.- Recolliu eixos robins

226.- Ab tes gràcies infinites

227.- ¡Rosa, qui et pogués gozar

228.- Senyor, sols per vostra cara [o Senyor, si en Vós no mirara]

229.- *Vuestra madre pura fue*

Romanços

230.- La casadeta de l'any *

231.- En un bosc de Guadarrama [és d'Antoni Massanés] *

232.- En lo temps que el rei Perico *

233.- Lo pare de les desgràcies *

234.- Puix, Soledat apacible *

235.- ¡Mostra eixa cara de Pasqua

236.- No voleu oir mes penes

237.- Vulla Déu, bella homicida

238.- Dos dies ha que sabí

239.- Saltant va de branca en branca

240.- Posat entre les ruïnes

241.- Para, Fortuna enemiga

242.- Fulminen mos ulls incendis [és de Francesc Fontanella]

243.- Esta seca anatomia [és de Rafael Nogués?]

244.- Des d'est catafal incògnit [és d'Agustí Eura]

245.- Ara mirau! Qui diria

246.- En la Miralles me miro

247.- Mons amats i pobres pares [és de Sinesi Sabater]

Octaves

248.- ¡Oh, Musa, que, mil voltes conjurada

Goigs

- 249.- Puix que sou esposa amada *
- 250.- Llúcia, verge sagrada *
- 251.- Puix que Déu vos ha exaltada *
- 252.- Venerada en Vallfogona *

Altres combinacions

- 253.- Veguer il·lustre, cuia dreta esgrima [és d'Andreu Rey d'Artieda?]
- 254.- *Omnia transibunt; nos ibimus, ibitis, ibunt* [és de diversos autors llatins]
- 255.- Sense frares estigué [és de Joaquim Rubió i Ors?]

DISCURS DE CONTESTACIÓ DE L'ACADÈMIC NUMERARI
DR. MANUEL JORBA

Senyor President de l'Acadèmia,
senyores i senyors acadèmics,
senyores i senyors:

Comparteixo amb el nou acadèmic el respecte i l'admiració per la persona i l'obra del doctor Joan Vernet, de qui acaba de fer una evocació justa i sentida. Vaig tenir el goig de conèixer-lo en algun moment dels meus anys de la Biblioteca de Catalunya, i vaig poder constatar la humil convicció de la seva reconeguda vàlua científica, l'amor i l'interès per les institucions bibliotecàries i pel patrimoni bibliogràfic històric i pel modern, i la generositat per enriquir-lo amb discreció.

Hi comparteixo també el respecte i l'admiració pel doctor Alberto Blecu, devot membre d'aquesta Acadèmia, que li vol dedicar un acte de record i reconeixement, conjuntament amb el dels altres dos acadèmics desapareguts recentment, dins aquest bienni negre, els doctors Joan Vilà i Valentí i Carlos Seco Serrano. El doctor Alberto Blecu, pels seus interessos i l'altíssima competència en èpoques i matèries molt coincidents amb els d'Albert Rossich, i per l'amistat que els unia, estava destinat a fer els discurs de contestació. Si no per altre mèrit, accepteu les meves paraules substitutives per l'amistat personal i pel reconeixement intel·lectual que el nou acadèmic em mereix i mereix, i pel respecte degut a les prescripcions reglamentàries de l'Acadèmia.

No recordo quin va ser l'atzar o quina la necessitat que me'l va fer conèixer, els anys en què era pràcticament impossible no coincidir en activitats acadèmiques i paraacadèmiques de tota mena i arreu. Els qui, en temps atziacs, estàvem predisposats a dedicar-nos a la recerca i a la docència en el camp de la llengua catalana i de la història i matèries afins de la literatura catalana, de primer contra tota esperança, aviat en activitats de perspectives precàries, abans de poder-ho fer en el món de l'ensenyament i la recerca universitàries, vam enllaçar amb una nova primera generació

que acabava els estudis superiors al voltant de 1975. Els horitzons continuaven essent esborradissos, bé que no tan incerts; hi havia més i millors avinenteses per coincidir en ocupacions satisfactòries i, si la voluntat s'hi avenia, el contacte podia tenir continuïtat i derivar en la col·laboració i l'amistat. Aquest és el nostre cas. Vam coincidir al Col·legi Universitari de Girona i a la Universitat Autònoma de Barcelona, on vam compartir, més exactament ens vam partir, la docència en matèria de literatura moderna i contemporània, la que va del segle XVI al segle XIX, que incloïa cursos generals o monogràfics, concretament sobre el teatre del Renaixement al Romanticisme i al Realisme.

Paral·lelament i consecutivament, vam coincidir en activitats com la del Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, de 1984, en diversos Col·loquis promoguts per la Societat Verdaguer, en les Xarxes temàtiques dedicades a l'estudi de la literatura moderna i contemporània i, darrerament, d'ençà de 2014, compartim el privilegi de ser membres de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, i ara el de ser-ho d'aquesta Acadèmia de Bones Lletres.

Albert Rossich es va llicenciar en Dret i en Filologia romànica (en l'especialitat de Filologia catalana) a la Universitat de Barcelona, entre 1974 i 1975, i en Ciències de la Informació a la Universitat Autònoma de Barcelona, el 1981. El 1985 es doctorà en Filologia catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona. En aquella Universitat va obtenir premi extraordinari de llicenciatura i, a la Universitat Autònoma, el premi extraordinari de doctorat.

El 1975 s'incorporava al Col·legi Universitari de Girona, vinculat a la Universitat Autònoma de Barcelona fins que, el 1992, es va constituir com a Universitat de Girona. N'és catedràtic de Filologia catalana i hi continua el seu intens periple docent i investigador, dedicat principalment a l'estudi del barroc i dels corrents literaris successius, al de la continuïtat d'unes tipologies literàries concretes fins avançat el segle XIX i als avatars dels usos lingüístics dels temps antics i dels actuals.

La distinció per a la Promoció de la Recerca universitària li ha reconegut l'activitat positiva com a promotor, coordinador o editor, en col·laboració algunes vegades, de diverses obres i iniciatives acadèmiques col·lectives, com a director, en diferents etapes entre 1987 i 2008, de l'Institut de la

Llengua i la Cultura Catalanes de la Universitat de Girona, i com a investigador principal de grups de recerca en projectes com «Literatures en contacte en l'edat moderna», «Models de llengua literària (oral i escrita)», «Repertori de textos teatrals antics», «Textos bàsics de la literatura catalana de l'edat moderna», «Llengua i literatura catalanes de l'edat moderna», «La literatura catalana del renaixement i el barroc en el context europeu», «Francesc Vicent Garcia (1579-1623) en el context barroc», els quals han comportat col·loquis i altres activitats congressuals i han derivat en publicacions diverses.

Albert Rossich va codirigir, amb la doctora Lola Badia, el repertori bibliogràfic de literatura i llengua de l'edat mitjana a l'edat moderna *Quiern*, elaborat per Pep Valsalobre, amb la col·laboració puntual d'altres investigadors, des de l'any 1993 fins al 2016. La iniciativa partia d'un repertori únic anterior, *Estudis de literatura catalana dels segles XVI a XVIII* (1985-1986) publicat el 1987 per «testimoniar la constitució d'un grup d'investigadors dedicats a l'estudi de l'aleshores postergada literatura dels segles XVI, XVII i XVIII», i, al capdavant, per estimular i facilitar la recerca.

Simultàniament, i també amb intenció estimuladora, una *Antologia poètica* publicada el 1985, tot just acabada la tesi doctoral, volia «suplir la manca d'edicions modernes de les obres de Garcia i donar-lo a conèixer a un públic més ampli que els dels especialistes en literatura catalana», i l'any 1987 (i el 1988) publicava, també amb la voluntat d'arribar a un públic ampli, *Francesc Vicent Garcia: Història i mite del Rector de Vallfogona*.

Després, la llarga i pacient dedicació a aquest autor, que li ha permès d'establir la relació de les obres autèntiques, de què ara ja podem disposar, sense l'aparat crític que ens proporcionarà aviat, s'engloba en la del conjunt dels autors, obres i manifestacions literàries que van del Renaixement fins a l'encavallament amb els anys de la desclosa, consolidació i crisi del Romanticisme.

Són de destacar diferents línies d'estudi, molt interrelacionades i transversals, la primera de les quals és la dedicada al barroc en general, als corrents successius que han persistit els segles següents i als grans gèneres, temes tots ells tractats en congressos i col·loquis i en articles, en estudis introductoris d'antologies i d'obres col·lectives i en capítols inclosos en diversos tractats i manuals acadèmics o d'alta divulgació: «El Bar-

roc» (1985 i 1989); «Renaixement, Manierisme i Barroc en la literatura catalana» (1989); «Bibliografia general d'història de la llengua catalana del segle XVIII» (1995), amb August Rafanell; «Subordinació i originalitat en el barroc literari català: alguns paral·lelismes (1989), «La literatura (1516-1716)» (1997) i «La literatura (1716-1808)» (1996), refosos i actualitzats, el 2010, a «Panoràmica de la literatura catalana»; «Bibliografia sobre teatre català antic (segles XIII-XVIII)» (2001), amb Pep Vila; «El teatre barroc (segle XVII)» (2001; versió actualitzada el 2010). Alguns dels estudis citats i d'altres d'escrits a posta són inclosos a *Edat moderna* (2011), volum tercer, dirigit per Albert Rossich, dels sis del *Panorama crític de la literatura catalana* (2009-2011), coordinat per ell mateix.

A la «Introducció» a la *Poesia catalana del barroc. Antologia* (2006) (preparada per Pep Valsalobre i ell mateix), s'imposaven basar-se en «criteris de qualitat», amb intenció reivindicativa i denunciadora de «prejudicis» arrelats, i per això mateix «provocadora». El 2004 Albert Rossich havia escrit, amb una finalitat semblant i continuant un tema clau de textos anteriors, que el «concepte de Decadència [...] va anar distorsionant la valoració de les obres del període». I que, per això, «parlar de “Decadència” no és tant un error de concepte com de mètode. És un obstacle per a entendre l'evolució de la llengua i la literatura catalana moderna –i més enllà i tot». Per això figura, amb Joaquim Molas, Joan Fuster, Eulàlia Duran i Giuseppe Grilli entre els qui fixen els «conceptes de Renaixement, Barroc i Il·lustració com a elements centrals de l'explicació de la literatura catalana de l'edat moderna», i, més important encara, destaca entre els qui han contribuït més continuadament i eficaçment a establir línies d'estudi que inclouen el dels diferents gèneres, autors i obres literàries del temps, sense rèmores ni prejudicis morals i estètics, tot fent-hi aflorar, fixar i valorar textos diversos de gramàtica, de preceptiva, de retòrica, de didàctica, de teoria i de crítica literàries.

Em refereixo, entre d'altres estudis d'aquestes línies de recerca, als dedicats al *Parnàs català* de Narcís Julià (1979), al segon tom, inèdit, de les *Instruccions per a l'ensenyança de minyons* de Baldiri Reixac (1981), aquest en col·laboració amb Salomó Marquès, al preceptista Segimon Comes, i als dedicats a autors, obres i gèneres literaris diversos, sempre amb el coixí de la reflexió sobre el barroc i les escoles successives com a moviments literaris que han persistit els segles següents. A part els dedicats més específicament

a Francesc Vicent Garcia, hi ha «Els certàmens: de la Gaia Ciència als Jocs Florals» (2006); «La poesia de Jeroni Pujades, entre tradició i modernitat» (2014); «Les faules mitològiques burlesques als segles XVII-XVIII» (2004); entre els dedicats a Fontanella, «Notes sobre la transmissió textual de l'obra de Fontanella» (2006); el «Pròleg» l'*Obra poètica i altres textos* d'Agustí Eura (2003), i «Un acadèmic [Bru Bret] de començament del XIX» (1995).

I encara en l'àmbit poètic, els estudis dedicats a obres d'abans i de després del Barroc, que marquen continuïtat en gèneres concrets, com el d'un Cançoner cinc-centista amorós, de cançons derivades de la dansa provençal, de caràcter popular, «relativament pròxim a l'oralitat», que va donar a conèixer el 2016, o com *La musa llaminera, o apètitos lascius de naturalesa i en harmoniosos versos en dialecte català*, un llibre de 1837, descrit i comentat el 2003. Abans d'aquesta obra, ja havia prestat rigorosa atenció a la tradició productiva de literatura burlesca i eròtica (entre d'altres llocs, a *Poesia eròtica i pornogràfica catalana del segle XVII* [1985]) i al plurilingüisme (especialment dins *El plurilingüisme en la literatura catalana. Retòrica, versemblança, diglòssia* [2014], amb Jordi Cornellà).

També als dedicats a la prosa del barroc en general i a la narrativa en particular, des del segle XV al XIX: «La prosa catalana a l'època del barroc» (2010), amb Modest Prats, i «La narrativa catalana, entre el *Tirant* i *L'orfaneta de Menargues*» (2010), versions actualitzades d'estudis anteriors, i a estudis de diversos aspectes i moments de la situació històrica i actual de la llengua, de repercussió literària, social o política: *El futur de la llengua catalana* (1990, revisat i ampliat el 1994, amb Modest Prats i August Rafanell; «Oralitat, escriptura, ortologia» (1998), amb August Rafanell; «El model ortològic del català modern» (2006); «L'ortoèpia catalana segons Milà» (2011); «La llengua catalana després del decret de Nova Planta» (2014); «Llengua i dialecte al teatre català de l'edat moderna» (2018).

El 2018 Albert Rossich va rebre el “Premi de recerca Joan Solà” que atorguen biennalment el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida i l'Ajuntament de Bell-lloc d'Urgell, per l'estudi i l'edició de *Dos panegírics d'Andreu Rey de Artieda (1604) i Vicent Garcia (1613) pronunciats a l'Estudi General de Lleida. Edició crítica* (2019): n'estableix l'autoria, aporta nova informació i valoració dels respectius autors, i, concretament sobre Francesc Vicent Garcia, sobre la data i el lloc del naixe-

ment i sobre d'altres episodis de la seva vida i diversos aspectes de l'obra. Aquest estudi i el discurs d'avui són testimoni reeixit, i no pas encara la culminació, de la dedicació a la literatura del XVII, que es troba en el punt d'arrancada de la recerca en història de la literatura del nou acadèmic, privilegiadament en el que té per objecte la figura de Francesc Vicent Garcia en tots els seus aspectes, inclosos els de la recepció i difusió impresa iniciada per aquesta Acadèmia de Bones Lletres.

Com acabem de sentir, tot just fundada, el 1700, com a Acadèmia Desconfiada, l'Acadèmia publicava, el 1703, *L'armonia del Parnàs*, impresa per Rafael Figueró, habitual col·laborador de l'Acadèmia i d'altres institucions, públiques i privades en època austriacista. Els recopiladors emulaven la denominació de Rector de l'autor dels versos, que consta a la portada identificat, a part nom i cognom, com a «rector de la parroquial de Santa Maria de Vallfogona». A la introducció posada per Albert Rossich al facsimil publicat el 2000 per la Universitat de Barcelona i la de València remarca que «el bon criteri i la pulcritud van presidir l'elaboració de l'edició», i ara, al discurs, el nou acadèmic destaca encara que edicions posteriors signifiquen un retrocés respecte de la dels editors de 1703, als quals cal reconèixer i «agrair que deixessin de banda els excessius escrúpols morals que van manifestar bona part dels erudits posteriors», així com el «bon sentit en l'establiment dels textos i encert en la tria de variants».

El paper decisiu de l'Acadèmia de Bones Lletres en la recopilació i la transmissió impresa de l'obra de Francesc Vicent Garcia ha suggerit ben adequadament a Albert Rossich el tema del seu discurs d'ingrés, d'un interès que ja l'havia portat a acostar-s'hi en dos estudis previs: «Francesc Vicent Garcia: tres segles i mig de referències escrites», el 1984, i «La fortuna literària i crítica de Francesc Vicenç Garcia», el 2010. Amplia així l'extensa nòmina històrica d'acadèmics estudiosos de la vida i l'obra del nostre autor i dels autors del seu temps, i de més ençà de l'espai que va del Barroc a la Il·lustració i a les fronteres llunyanes en què certes constants es mantienien. I engruixeix també la nòmina dels acadèmics, entre els quals em compto, que han escollit per als respectius discursos d'ingrés temes basats en activitats, efemèrides, personalitats i materials diversos d'aquesta Acadèmia, per als quals han trobat suport i fonament en el ric fons documental i bibliogràfic que afortunadament va esdevenint de més profitosa i de més

amigable identificació i consulta, gràcies als esforços de la institució i de les persones que hi treballen.

Albert Rossich mateix s'havia servit d'aquests fons, per exemple a l'estudi de «La poesia catalana a l'Acadèmia abans de la Renaixença», publicat al butlletí d'aquesta casa el 2002, i ha continuat treballant-hi i els ha enriquit amb un important document, utilitzat al seu discurs, que algú n'havia sostret i que ell va rescatar d'una llibreria de vell. Troballa deguda a la seva passió de bibliòfil al servei de la recerca i de col·leccionista selectiu.

Ha donat raó, al discurs, del paper central del poeta ebrenç en la seva orientació com a docent i investigador: Francesc Vicent Garcia ha estat el punt de referència inicial, des dels anys d'aprenentatge del filòleg i l'historiador de la literatura i continuadament al llarg del seu períple de professor i investigador, estudiós i definidor del Barroc català i de tota la literatura que, com ha insistit a demostrar, contradiu l'etiqueta de la «decadència de la literatura catalana».

Hi cita oportunament una carta de Mayans i Siscar a dos dels germans Andrés que reflecteix el prestigi de Francesc Vicent Garcia «com a símbol de la literatura catalana», prestigi compromès per una prohibició inquisitorial que, de fet, no va frenar greument el reconeixement secular, per bé que provocà manipulacions en les edicions d'aquells temps, en les quals continuaven interessats impressors i editors amb bona visió comercial, i comentaristes amb l'oportunisme polític evidenciat a la segona de les edicions aparegudes el 1820, que incloïa, com hem sentit, «un cant a la constitució i un atac furibund a la Inquisició». Hem sentit també que el prestigi de Garcia es mantenia ben viu en el professor i clergue Manuel Casamada, que l'elogiava «por la naturalidad de su estilo y por la finura del gracejo», per bé que amb la reserva de dir que les seves obres «no deben estar en manos de todos por las razones que no se ocultan a los eruditos». Els seus alumnes Milà i Fontanals, Piferrer, Rubió i Ors i Llausàs, o el seu probable lector Víctor Balaguer, si no d'entrada, passat un temps ja no van compartir el reconeixement com a model literari. Diu Rossich que, aleshores, «a la fama del Rector de Vallfogona, li feia una mica de nosa el caràcter predominantment burlesc de la seva producció».

Rubió i Ors va ser un editor primerenc i estudiós del Rector, i Rossich n'ha explicat detalladament aquesta trajectòria, treball ecdòtic i reticències

estètiques i morals incloses. Enfront de les seves conclusions i de la d'altres acadèmics com Salvador Mestres i Antoni de Bofarull, i de les al·lusions més incidentals d'Aguiló i de Milà i Fontanals, desgranades al discurs, és de destacar que els partícips del «sector popular que orbita al voltant de Frederic Soler», amb l'editor Innocenci López com a eficaç i necessari difusor, faran mantenir el prestigi literari de Garcia i consumaran la desvinculació dels sectors acadèmics, que hi veien un obstacle a la modernització de la literatura. Ho ha deixat ben assentat el nou acadèmic, que a «Perspectiva de la Renaixença (1859-1877)», un estudi sobre la continuïtat de models literaris tradicionals ben entrat encara el segle XIX, publicat el 2019, es refereix a la confluència del sector popular i l'acadèmic: dels qui, lleigeixo textualment, «d'una banda, volien erigir un monument a la literatura catalana, i, de l'altra, dels qui es van trobar que allò que feien tan modestament era digne d'un monument». I hi proposa entendre-la, la Renaixença, tenint en compte aquesta confluència, «com el moviment, aglutinat a l'entorn de la institució dels Jocs Florals, que reivindica la recuperació del conreu literari de la llengua, i al qual s'afegiran gradualment els diversos grups de persones (de formació i d'ideologies diferents) que escriuen en aquell moment en català».

Antany i enguany, una peça teatral de Conrad Roure i Eduard Vidal i Valenciano, ja adduïda per Rossich a l'estudi, ja esmentat, sobre «La fortuna literària i crítica de Francesc Vicenç Garcia», caricaturitzava les posicions enfrontades: la llengua catalana antiga, personificada en la figura de Clemència Isaura, havent estat protegida d'Ausiàs March i de Jordi de Sant Jordi, que n'eren els «tutors», es posa al servei del Rector de Vallfogona, que és qui és postulat com a model poètic, al costat de l'Aribau de «La pàtria» i enfront dels Jocs Florals, que «són uns jocs que és el que guanya | qui més estrany sap escriure».

El vallfagonisme, restrictivament considerat com a escola de poesia burlesca i proçaç, estava a les antípodes del tipus de la poesia que des dels àmbits acadèmics s'aspirava a imposar; «feia nosa», efectivament, per al projecte de renovació profunda de la literatura, compatible amb la diglòssia, ben entronitzada, i es tractava, per a Rubió, d'oposar-se als poetes coetanis que «treballen tan sols per a veure qui farà passar son ingeni per un alambí més estret, per a que sia més sutil lo pensament que destil·le»,

de posar-los en evidència i de substituir-los, perquè entenia que la poesia que convenia a l'època no podia derivar de la que s'havia anat escrivint en català els darrers decennis, per les característiques de l'estil i el llenguatge de l'«escola» que hi dominava: calia obviar els versos que es consideraven derivats de la escola del segle XVII, «nada indígena en el fondo, impura en el lenguaje, y no más natural que elevada», en mots de Milà i Fontanals; i obviar també, o encara més, certa literatura de consum popular, que, per romanticisme i modernitat, batejaren globalment de «vulgar». Per a Rubió, es tractava de «composiciones chocarreras o bajas, cuando no obscenas», i per a Balaguer d'obres sorgides del «cenagal en que inmundos copleros la habían hundido».

Hi havia un consens, doncs, en els cercles acadèmics, a considerar que (i ho dic amb mots de Verdaguer, ressò dels de Milà, Rubió i tants d'altres, que ja vaig adduir en aquesta mateixa sala) la tradició vallfogonesca havia fet «mal a les lletres, i per lo tant a l'ànima de Catalunya», perquè havia introduït i fet persistent l'humor gras o insubstancial i el joc d'enginy rutinari i banalitzador, i perquè era considerada el factor decisiu de l'abandó de «l'àurea cadena de la tradició literària [la d'abans del segle XVII], en mala hora rompuda», per dir-ho també amb mots de Verdaguer. Per acabar voldria donar les gràcies a l'Acadèmia i al nou acadèmic per l'alt honor de fer-me participar en aquesta festa d'humanitats, i a tots vostès per l'atenció que m'han prestat.

BIBLIOGRAFIA D'ALBERT ROSSICH (SELECCIÓ)

1972

«Aproximación a la poesía catalana de vanguardia», *Camp de l'arpa*, núm. 3 (novembre de 1972), 10-12.

1975

«Julià, Narcís», dins Joan Carreras i Martí (dir.), *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. VIII, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1975, 189.

«Recuperació de C.-A. Jordana», *Presència*, núm. 378 (12 de juliol de 1975), 26-27.

1976

«Carles Rahola, prosista», *Presència*, núm. 423 (22 de maig de 1976), 14-15 [reproduït dins *Homenatge a Carles Rahola*, Barcelona, Fundació Miró, 1976, VIII-IX].

«Prosa rítmica i prosa rimada en català. Notes a propòsit de la funció poètica del llenguatge», *Anuario de Filología*, núm. 2 (1976), 531-547.

1978

«Pere Quart: Quatre mil mots», *Els Marges*, núm. 13 (maig de 1978), 118-119.

1979

«Agustí Bartra: Soleia (Les tres rapsòdies); L'home auroral», *Els Marges*, núm. 14 (setembre de 1978 [1979]), 119-120.

«Algunes reflexions sobre didàctica de la literatura», dins AA. DD., *Didàctica del català*, Col·lecció Documents, a-4, Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació (Universitat de Barcelona), 1979, 146-150.

«La literatura catalana, avui», *Punt Diari*, 10 de maig de 1979, 4.

Una poètica del Barroc: el "Parnàs català", Girona, Col·legi Universitari, 1979, 264 p.

«Primera mostra d'ensenyament en català», *Presència*, núm. 531 (novembre-desembre de 1979), 32-33.

«El surrealismo de "Espadas como labios"», *Cuadernos Hispanoamericanos*, CXVIII, núms. 352-354 (octubre-desembre de 1979), 355-369.

1980

«Narcís Julià, un fill il·lustre de Torroella», *Llibre de la Festa Major de sant Genís*, Torroella de Montgrí [Cassà de la Selva], Impremta Roura, 1980, 8 p.

1981

«Baldiri Reixac, a dos-cents anys de la seva mort», *Presència*, núm. 548 (maig de 1981), 44-45, i núm. 550 (juliol-agost de 1981), 7.

Baldiri Reixac, *Instruccions per a l'ensenyança de minyons, tom II*. Introducció, transcripció i notes a cura de Salomó Marquès i Albert Rossich, Girona, Col·legi Universitari, 1981, 420 p.

1982

«La data de naixença del Rector de Vallfogona», *La Vanguardia*, 14 de gener de 1982, 36.

«La fortuna literària de Francesc Vicent Garcia», dins AA. DD., *IV Centenari del naixement del Rector de Vallfogona, 1582-1982. Francesc Vicenç Garcia i la seva època*, Valls, "La Segarra", 1982, 17-20.

«Per una edició crítica de l'obra de Francesc Vicent Garcia», *L'Estruç*, núm. 1 (II època) (abril de 1982), 3-4.

«Vigència de Francesc Vicent Garcia», *Avui*, 10 de gener de 1982, 18.

1983

«Renaixença i decadència a la literatura catalana», *Punt Diari*, 23 d'abril de 1983, XVII-XVIII.

«La codolada, una forma mètrica catalana», *Estudis Universitaris Catalans*, XXV [=Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra, III] (1983), 473-488.

1984

«Dades inèdites sobre l'Estudi General de Girona», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXVI (1982-1983 [1984]), 543-558.

«Festes literàries de la Girona siscentista», *Punt Diari*, 28 d'octubre de 1984, 29.

«Francesc Vicent Garcia: tres segles i mig de referències escrites», *Arxiu de textos catalans antics*, núm. 3 (1984), 259-276.

[«Poesia barroca»], dins M. Costa-Pau (dir.), *Ulisses. Enciclopèdia de la recerca i la descoberta*, vol. XI (*Els Països Catalans*), Esplugues de Llobregat, Edicions Ulisses, 1984, 245-246 i 266-270.

1985

- Francesc Vicent Garcia, *Antologia poètica* a cura d'Albert Rossich, Santes Creus [Barcelona], Fundació Roger de Belfort, 1985, 208 p.
- «El Barroc», dins Joan Manuel Prado i Francesc Vallverdú [dirs.], *Història de la literatura catalana*, I i IV, Barcelona, Edicions 62 - Ediciones Orbis, 1985, 165-176 i 35-36. [2ª edició: Fascicles de l'Avui, 26 de novembre de 1989].
- «Contra el terme "Decadència"», *Papers empordanesos*, núm. 18 (juny de 1985) [=suplement de *L'hora nova*, núm. 417 (26 de juny - 1 de juliol de 1985)], VI-VII.
- Francesc Vicent Garcia: assaig d'edició crítica*. Resum de Tesi doctoral, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1985, 42 p.
- «Francesc Vicent Garcia i el Barroc hispànic», *Els Marges*, núm. 31 (maig de 1984 [1985]), 3-9.
- Poesia eròtica i pornogràfica catalana del segle XVII*, Introducció, edició i notes a cura d'Albert Rossich, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1985, 148 p. [2ª edició, revisada: 1989. Alguns d'aquests poemes van ser traduïts al castellà per Albert Tugues, «Poesia eròtica catalana del barroc», *Hora de poesia*, núm. 48 (novembre-desembre de 1986), 42-47.]

1986

- «El Barroc català. Una descoberta tardana», *Revista de Catalunya*, núm. 3 (desembre de 1986), 158-168.
- «Dos llibres pòstums d'Antoni Comas», *Llengua & Literatura*, núm. 1 (1986), 527-531.
- «La introducció de la mètrica italiana en la poesia catalana», *Els Marges*, núm. 35 (setembre de 1986), 3-20.
- «El Rector de Vallfogona i Girona», *Revista de Girona*, núm. 115 (març-abril de 1986), 163-166.

1987

- «Antoni Ferrando Francés, Els certàmens poètics valencians del segle XIV al XIX», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 6 (1987), 356-358.
- August Rafanell i Albert Rossich, «Estudis de literatura catalana dels segles XVI a XVIII (1985-1986)», *Butlletí del Grup d'estudiosos de la llengua i la literatura catalanes dels segles XVI a XVIII*, núm. 1 (maig de 1987), 8 p.
- Francesc Vicent Garcia. Història i mite del Rector de Vallfogona*, Barcelona, Edicions 62, 1987, 200 p. [2ª edició, revisada: 1988].
- «Morell, Carme. La famosa comèdia de *La gala està en son punt*», *Llengua & Literatura*, 2 (1987), 583-586.

«La poesia eròtica del Barroc», *Caplletra*, núm. 2 (primavera de 1987), 89-99.
«Pròleg», dins Francesc Fontanella, *El Desengany*. Adaptació d'Albert Rossich, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1987, 7-21.

1988

«Acció sota l'occità [=Les aventures de Blandín]», *Diari de Barcelona*, 12 de gener de 1988, Suplement *Llibres*, II.

«Catalan baroque», *Catalonia Review*, núm. 1 (1987 [1988]), 170-179.

«L'introduction du sonnet dans la littérature catalane (xve et xvie siècles)», dins AA. DD., *Le sonnet à la Renaissance des origines au xviie siècle*. Actes des troisièmes journées rémoises, 17-19 janvier 1986, sous la direction de Yvonne Bellenger, Paris, Aux Amateurs de Livres, 1988, 19-29.

«El llenguatge eròtic català», *El País. Quadern*, núm. 297 (9 de juny de 1988), 1 i 3.

Modest Prats i Albert Rossich, «El "Llibre dels secrets d'Agricultura" i la prosa catalana a l'època del Barroc», dins Miquel Agustí, *Llibre dels secrets d'agricultura, casa rústica i pastoril*, Barcelona, Editorial Alta Fulla, 1988, 21-38. [Reeditat dins Modest Prats, *Engrunes i retalls. escrits de llengua i de cultura catalanes*, Girona, CCG Edicions, 2009, 156-191. Versió revisada de la primera part: Albert Rossich i Modest Prats, «La prosa catalana a l'època del barroc», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Belcaire d'Empordà, Edicions Vitella, 2010, 125-157].

«Mirar amb ulls barrocs», *Diari de Barcelona*, 27 de setembre de 1988, Suplement "Llibres", II.

«El sexe i la llengua», *El Temps*, núm. 188 (25-30 de gener de 1988), 85.

1989

«Literatura i escatologia», *Punt Diari*, 5 de maig de 1989, 54.

«El llenguatge eròtic, un llenguatge efímer», *L'Avenç*, núm. 123 (febrer de 1989), 34 i 51.

«La novel·la catalana entre el *Tirant* i *L'orfeneta de Menargues*», *Revista de Catalunya*, núm. 29 (abril de 1989), 150-162.

«Presentació», dins *El Barroc català. Actes de les Jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. A cura d'Albert Rossich i August Rafanell, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1989, 9-10.

«Renaixement, Manierisme i Barroc en la literatura catalana», dins AA. DD., *Actes del Vuitè Col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes / II. Tolosa de Llenguadoc, 12-17 de setembre de 1988*, a cura d'Antoni M. Badia i Margarit i Michel Camprubí, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, 149-179.

«Subordinació i originalitat en el barroc literari català: alguns paral·lelismes», dins *El Barroc català. Actes de les Jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. A cura d'Albert Rossich i August Rafanell, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1989, 531-557.

1990

«El Carnestoltes de 1720», *Diari de Barcelona*, 24 de març de 1990, Suplement *Lletres*, XI.

«El català que encara es parla», *Diari de Barcelona*, 26 de maig de 1990, Suplement "Lletres", V.

«Els Nostres Clàssics», més a prop de nosaltres», *Serra d'Or*, núm. 363 (març 1990), 59-60.

Modest Prats, August Rafanell i Albert Rossich, *El futur de la llengua catalana*, Barcelona, Editorial Empúries, 1990, 88 p. [6ª edició revisada i ampliada: 1994, 112 p., 7ª edició: 1995].

«El futur del català», *El País. Quadern*, núm. 387 (1 de març de 1990), 1 i 4.

«Joan Ramis Poesies burlesques i amoroses», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 9 (1990), 402.

«La poesia eròtica del Barroco», *Azul. Cuaderno de cultura*, núm. 69 (17 de març de 1990) [=suplement de *Guadalete* (Jerez de la Frontera), III-IV].

«Quin futur hi ha per a la llengua catalana?» [en col·laboració amb August Rafanell], *Revista de Catalunya*, núm. 37 (gener de 1990), 21-26 [reproduït dins *L'Insurgent*, núm. 2, 2ª època (2on trimestre 1991), 13-15; i Joan Badia, Eusebi Coromina, Joan Solà, *Llengua*, Alaquàs, Editorial Bruño, 1991, 346-348].

1991

«Balanç d'un debat inexistent», *Regió7*, 20 octubre 1991, Suplement de cultures "...idees", 7.

«Defensa de la retòrica», dins AA. DD., *Festa de la Poesia*, [Figueres], Societat Coral Erato, 1991, [V-IX].

«El fons de la qüestió», *El País. Quadern*, núm. 436 (7 de febrer de 1991), 6.

«Francesc d'Olesa i la *Nova Art de Trobar*», dins AA. DD. *Miscel·lània Joan Fuster*. Estudis de llengua i literatura a cura d'Antoni Ferrando i d'Albert G. Hauf, vol. III, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991, 267-295.

«La literatura catalana entre el barroc i el romanticisme», *Caplletra*, núm. 9 (Tardor, 1990 [1991]), 35-57.

«Teatre català del Rosselló. Segles XVII-XIX (volum I), a cura de Pep Vila», *Els Marges*, núm. 43 (febrer de 1991), 105-107.

1992

- «Un clàssic redescobert», *Butlletí [del] Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya*, núm. 80 (Juny 1992), 57.
- «Escatologia i literatura», *El País. Quadern*, núm. 533 (24 de desembre de 1992), 1 i 3.
- «Francesc Fontanella, escriptor barroc», dins AA. DD., *Cicle de teatre clàssic català. Temporada 1991-1992*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1992, 20-21 [traducció al castellà: «Francesc Fontanella, escritor barroco», dins ídem, 70-71; al francès: «Francesc Fontanella, écrivain baroque» [*sic!*], dins ídem, 91; a l'anglès: «Francesc Fontanella, Baroque Writer», dins ídem, 112].
- «Francesc Fontanella i *El Desengany*», *Crònica d'Ensenyament*, núm. 44 (Març 1992), 42.
- «Pròleg» a Antoni Puigverd, *Curset de natació*. Premi Carles Riba 1991, Barcelona, Edicions Proa, 1992, IX-XIII.

1993

- «Barroc i neobarroc», *Idees: suplement de Set Dies* [dominical de *El Observador*], núm. 58 (24 de gener de 1993), VI-VII.
- «Joana Escobedo, Plects poètics catalans del segle XVII de la Biblioteca de Catalunya», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 12 (1993), 458-459.
- «La literatura catalana del Renaixement a la Renaixença», *Revista de Catalunya*, núm. 71 (febrer de 1993), 125-139.

1994

- «El català: àmbits de prestigi i àmbits d'ús», dins AA. DD., *II Jornades de Sociolingüística: "l'ús social i el futur de la llengua"*, Alcoi, Ajuntament d'Alcoi, 1994, 123-141 [reproduït dins Modest Prats, August Rafanell i Albert Rossich, *El futur de la llengua catalana*, Barcelona, Editorial Empúries, 1994 (6ª edició), 85-103].
- «Decadència i Renaixença: una visió programàtica de la literatura catalana. [(]La literatura del XVI i del XVII vista des de la Renaixença[)]», *Estudis Universitaris Catalans*, XXVIII [=Actes del Col·loqui internacional sobre la Renaixença (18-22 de desembre de 1984), II], (1994), 33-50.
- «Josep Romeu i Figueras, Quatre lectures de poesia medieval [...] Poesia en el context cultural del segle XVI al XVIII [...]», *Els Marges*, núm. 49 (Març de 1994), 113-117.
- «L'humor, aquell insolidari» [Humor i literatura], *El País*, Extra Sant Jordi, 23 d'abril de 1994, IV.

«Llegir i riure a la literatura catalana», *El País*, Extra Sant Jordi [suplement], 23 d'abril de 1994, V.

«El Rector de Vallfogona, entre nyerros i cadells», dins AA. DD., *Torna, torna Serrallonga. Història i llegenda dels bandolers catalans del barroc*, Barcelona, Fundació “la Caixa”, 1994, 51-53.

1995

August Rafanell i Albert Rossich, «Bibliografia general d'història de la llengua catalana del segle XVIII», dins Pep Balsalobre i Joan Gratacós (ed.), *La llengua catalana al segle XVIII*, Barcelona, Quaderns Crema, 1995, 547-589.

«Un acadèmic de començament del XIX: Bru Bret», dins Albert Rossich i Pep Balsalobre (ed.), *Estudi General*, 14 (1994 [1995]), 197-214.

«Presentació», *Estudi General*, 14 (1994 [1995]), 9-11.

«Una qüestió d'història de la llengua catalana: el reconeixement de la vocal neutra», dins Pep Balsalobre i Joan Gratacós (ed.), *La llengua catalana al segle XVIII*, Barcelona, Quaderns Crema, 1995, 119-200.

«Una sessió pública de l'Acadèmia de Barcelona al 1731», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XLIV (1993-1994 [1995]), 303-334.

1996

«Les arrels literàries de Verdguer», *Ausa*, XVII, núm. 136 (1996), 39-60.

«Un autor fonamental del barroc» [ressenya de M. Mercè Miró, *La poesia de Francesc Fontanella*], *Avui*, 16 de maig de 1996, Suplement “Cultura”, VI. [Reproduït, amb una omisió no autoritzada, a *Ausa*, XXVII, núm. 137 (1996 [1997]), 232-233].

«Davantal», *Quèrn*. Repertori bibliogràfic biennal de literatura i llengua catalanes de l'edat mitjana i l'edat moderna, 1 (1995 [1996]), 5-8.

«Formas del plurilingüismo literario: textos de doble y triple lectura», dins Ignacio Arellano, María del Carmen Pinillos, Frédéric Serralta & Marc Vitse (ed.), *Studia Aurea. Actas del III Congreso de la AISO (Toulouse, 1993)*, vol. I, Toulouse / Pamplona, Universidad de Navarra / Université de Toulouse, 1996, 501-512.

«La llengua catalana: historia de una anomalia», dins Club Arnau de Vilanova [=AA. DD.], *Para entendernos. Los grandes temas del debate España-Cataluña*, Barcelona, Editorial Ariel, 1996, 155-165 [2ª ed.: 2001, 156-157].

«La literatura (1716-1808)», dins Pere Gabriel (dir.), *Història de la cultura catalana*, III. *El Set-cents*, Barcelona, Edicions 62, 1996, 121-142.

«Per un Museu del Còmic a Barcelona», *Avui*, 25 d'abril de 1996, Suplement “Cultura”, XIV.

«Prefaci» a *Humor i literatura (de Russinyol a Monzó)*, a cura de Margarida Casacuberta i Marina Gustà, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996, 5-16.

«Un tipus de frase negativa del nord-est català», *Els Marges*, núm. 56 (Octubre de 1996), 109-115.

1997

«És vàlid avui el concepte de decadència de la cultura catalana a l'època moderna? Es pot identificar decadència amb castellanització?», *Manuscripts*, núm. 15 (1997), 127-134.

«La literatura (1516-1716)», dins Pere Gabriel (dir.), *Història de la cultura catalana*, II. *Renaixement i Barroc. segles XVI-XVII*, Barcelona, Edicions 62, 1997, 145-166.

«La llengua catalana, entre l'ús i el desús», *Serra d'Or*, núm. 455 (novembre 1997), 23-25.

«La poesia eròtica del barroc», dins Eva Serra i Puig i Xavier Torres i Sans, dirs., *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*, vol. IV: *Crisi institucional i canvi social. Segles XVI i XVII*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1997, 242-243.

1998

Pep Balsobre i Albert Rossich, «Literatura catalana moderna», dins Isidor Marí Mayans (coord.), *Introducció a la literatura catalana*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, 1998, 57 p.

«Literatura plurilingüe a Sardenya», dins Paolo Maninchedda (ed.), *La Sardegna e la presenza catalana nel Mediterraneo*, vol. I, Cagliari, Cooperativa Universitaria Editrice Cagliariitana, 1998, 487-510.

Albert Rossich i August Rafanell, «Oralitat, escriptura, ortologia», dins Joan Mas i Vives, Joan Miralles i Montserrat & Pere Rosselló Bover (ed.), *Actes de l'Onzè Colloqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Palma (Mallorca), 8-12 de setembre de 1998 [=1997], vol. I, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Universitat de les Illes Balears, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998, 263-298.

1999

«Barroc, neobarroc i postmodernitat», dins Vicent Josep Escartí & Rafael Roca (ed.), *Cabanilles i el Barroc valencià*, València, Editorial Saó, 1999, 99-118.

«La cultura literària gironina a l'època de Baldiri Reixac», *Revista de Girona*, núm. 192 (Gener-Febrer 1999), 51-54.

Albert Rossich i Enric Querol Coll, «Noves dades biogràfiques del poeta Vicent Garcia», *Nous Colloquis*, III (1999), 99-124.

«Una obra dramàtica desconeguda sobre la Immaculada Concepció (segle XVII)», dins Pep Valsalobre i August Rafanell (ed.), *Estudis de filologia catalana*. Dotze anys de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes. Secció Francesc Eiximenis, Barcelona, Institut de Llengua i Cultura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, 253-298.

2000

Pep Vila i Albert Rossich, «Un cançoner català del barroc», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XLI (2000), 179-189.

«El cavaller Joaquim de Setanti», *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, LXXX (Març 2000), 3-6.

«Introducció», dins Francesc Vicent Garcia, *La Armonia del Parnàs*. Edició facsimil, Barcelona, Edicions de la Universitat de València / Edicions Universitat de Barcelona, 2000, 9-15.

August Rafanell i Albert Rossich, «La langue occitane dans la Catalogne du XVIIIe siècle», *Lengas*, 48 (2000), 45-65.

August Rafanell i Albert Rossich, «La llengua occitana a la Catalunya del segle XVIII», *Revista de Catalunya*, 156 (novembre de 2000), 77-95 [versió catalana del núm. anterior, sense notes].

«Miquel de Reguer, el Samsonier del Rigat», *El Plafó* (Olot), núm. 25 (abril 2000), 5.

«El nom de les lletres», *Caplletra*, 27 (Tardor 1999 [2000]), 65-86.

Enric Bou (dir.), *Nou Diccionari 62 de la literatura catalana*, Barcelona, Edicions 62, 2000. Revisió i esmenes a 91 articles i redacció de 60 de nous. [Els articles van patir algunes manipulacions i interpolacions no autoritzades.]

«Pròleg», dins August Rafanell, *El català modern (set estudis d'història cultural)*, Barcelona, Editorial Empúries, 2000, 5-8.

2001

«Teatre», dins Pep Valsalobre (amb la col·laboració d'Albert Rossich), *Literatura catalana moderna II*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, 2001, Literatura de creació (II), 33-53.

Enric Querol Coll, Albert Rossich, «Un epigrama inèdit de Vicent Garcia», *Nous Colloquis*, V (2001), 119-128.

«Recerca i filologia», *El País. Quadern*, núm. 932 (24 de maig de 2001), 5.

«Pròleg», dins Pep Vila, *Una Passió olotina medieval*, Girona, Diputació de Girona, 2001, 11-14.

«El teatre barroc (segle XVII)», dins Albert Rossich (coord.), Antoni Serrà Campins, Pep Valsalobre i David Prats (ed.), *El teatre català dels orígens al segle XVIII*. Actes del II Col·loqui Problemes i Mètodes de Literatura Catalana Antiga: “Teatre català antic”. Girona, 6 al 9 de juliol 1998, Kassel, Edition Reichenberger, 2001, 57-79.

Albert Rossich i Pep Vila, «Bibliografia sobre teatre català antic (segles XIII-XVIII)», dins Albert Rossich (coord.), Antoni Serrà Campins, Pep Valsalobre i David Prats (ed.), *El teatre català dels orígens al segle XVIII*. Actes del II Col·loqui Problemes i Mètodes de Literatura Catalana Antiga: “Teatre català antic”. Girona, 6 al 9 de juliol 1998, Kassel, Edition Reichenberger, 2001, 427-514.

2002

«Alternança de llengües en Cerverí de Girona», dins Albert Rossich, Mariàngela Vilallonga i David Prats (ed.), *Estudi General*, núm. 22 (2002) [=*Miscel·lània d'homenatge a Modest Prats*, vol. II], 13-39.

«La poesia catalana a l'Acadèmia abans de la Renaixença», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XLVIII (2001-2002), 213-230.

«Història del teatre en català», *La Vanguardia*, 24 de junio de 2002, Supl. “Vivir en Girona”, 2.

«La supervivència de la llengua catalana», dins M. Carme Junyent i Virginia Unamuno (ed.), *El català: mirades al futur*, Barcelona, Ediciones Universitarias de Barcelona, 2002, 33-37, 53-56 i 125-131.

«Il testo mistilingue: la parodia della lingua italiana nelle letterature ispaniche», dins Furio Brugnolo e Vincenzo Orioles (ed.), *Eteroglossia e plurilinguismo letterario*, vol. II: *Plurilinguismo e letteratura*. Atti del XXVIII Convegno interuniversitario di Bressanone (6-8 luglio 2000), Roma, Centro Internazionale sul plurilinguismo / Circolo filologico linguistico padovano / Editrice “Il Calamo”, 2002, 213-231.

«La poesia de Josep Bernat i Baldoví», dins Miquel Nicolás (ed.), *Bernat i Baldoví i el seu temps*, València, Universitat de València, 2002, 251-261.

«Aproximació a la història de l'apòstrof en català», dins Josep Moran i Ocerinjauregui (ed.), *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Girona (25 i 26 de maig de 2001)*, Barcelona / Girona, Institut d'Estudis Catalans / Universitat de Girona, 2002, 11-25.

«La mort de Francesc Fontanella: a propòsit d'una falsa atribució», *Revue d'Études Catalanes*, 4 (2001 [2002]), 87-100.

2003

- «Dues notes sobre la dansa de la mort als països de llengua catalana», dins Josep Lluís Sirera (ed.), *La mort com a personatge, l'assumpció com a tema*. Actes del VI Seminari de Teatre i Música Medievals. Elx, 29 al 31 d'octubre de 2000, Elx, Ajuntament d'Elx, 2002 [2003], 335-346.
- «Pròleg», dins Agustí Eura, *Obra poètica i altres textos*. Edició crítica de Pep Valsalobre, Barcelona, Fundació Pere Coromines, 2002 [2003], 7-9.
- «Sobre unes poesies de 1837 (amb una addenda)», dins Rosa Cabré et al. (ed.), *Professor Joaquim Molas. Memòria, escriptura, història*, vol. II, Barcelona, Publicacions [de la] Universitat de Barcelona, 2003, 895-903.
- «Un pacte pel català», *Culturas*. [Suplement cultural de] *La Vanguardia*, núm. 55 (9 de julio de 2003), 10-11 [reproduït fragmentàriament dins *Ressort* (Figueres), núm. 4 (2003), 8].

2004

- «Decadència? Aquesta no és la qüestió», *Serra d'Or*, 529 (gener 2004), 33-35.
- «Les faules mitològiques burlesques als segles XVII-XVIII», dins Sebastián Neumeister i Roger Friedlein (ed.), *Vestigia fabularum. La mitologia antiga en les literatures catalana i castellana entre l'edat mitjana i la moderna*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004, 114-141.
- «Els certàmens literaris a Barcelona, segles XIV-XVIII», dins Eulàlia Duran, Eulàlia Miralles Jori (coord.), *Barcelona Quaderns d'Història*9: *La Barcelona ideal i la Barcelona real en la cultura literària de l'Edat Moderna*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 2003 [2004], 83-108.

2005

- «Ens mereixem el futur», dins Josep-Lluís Carod Rovira, Albert Rossich i Joan Solà, *El futur del català*, Barcelona, Editorial Empúries, 2005, 9-21.
- «Pròleg», dins Enric Querol Coll & Jacobo Vidal Franquet, *Cultura i art a la Tortosa del Renaixement [=Quaderns de Recerca, 2]*, Tortosa, Generalitat de Catalunya / Consell Comarcal del Baix Ebre, 2005, 5-8.
- «Un modelo lingüístico para la concordia», *El País*, 28 de mayo de 2005, 16.
- «[Intervenció d'Albert Rossich]» [a propòsit de les *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*], *Estudis Romànics*, XXVII (2005), 241-242.

2006

- «Otros clásicos. Francesc Fontanella», *Teatro clásico. Boletín de la Compañía Nacional de Teatro Clásico*, 45 (febrero 2006), 7.

- «El model ortològic del català modern», dins Antoni Ferrando i Miquel Nicolàs (ed.), *La configuració social de la norma lingüística a l'Europa llatina*, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2006, 125-153.
- «La imposició de la llengua castellana», dins Agustí Alcoverro (dir.), *Catalunya durant la Guerra de Successió*, vol. III, Badalona, Ara Llibres, 2006, 66-70.
- «Notes sobre la transmissió textual de l'obra de Fontanella», dins Pep Valsalobre i Gabriel Sansano (ed.), *Francesc Fontanella: una obra, una vida, un temps*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2006, 157-174.
- «Els certàmens: de la Gaia Ciència als Jocs Florals», dins Sadurní Martí (coord.), Miriam Cabré, Francesc Feliu, Narcís Iglésias i David Prats (ed.), *Actes del Tretzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Universitat de Girona, 9-12 de setembre de 2003, vol. I, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006, 63-90.
- «Els dos registres lingüístics de la poesia de Verdaguier», *Anuari Verdaguier*, 14 (2006), 111-129.
- «Pròleg» a Joan Miralles i Montserrat, *Antologia de textos de les Illes Balears, II: Segles XVII-XVIII*, Barcelona, Institut d'Estudis Baleàrics / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006, 7-11.
- Albert Rossich i Pep Valsalobre (ed.), *Poesia catalana del barroc. Antologia*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2006, 404 p.
- «Criteris d'edició (textos clàssics de l'edat moderna)», dins Albert Rossich i Pep Valsalobre (ed.), *Poesia catalana del barroc. Antologia*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2006, 25-36.
- «Criteris d'edició», dins Joan Ramis i Ramis, *Arminda*. A cura de Vicent de Melchor i Pep Valsalobre, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2006, 41-42.

2007

- «Segimon Comas i Vilar, acadèmic i preceptista», dins Eulàlia Miralles i Josep Solervicens et al. (ed.), *El (re)descobrimient de l'edat moderna. Estudis en homenatge a Eulàlia Duran*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de Barcelona, 2007, 431-461.

2008

- Pep Valsalobre i Albert Rossich, *Literatura i cultura catalanes (segles XVII-XVIII)*, Barcelona, Editorial UOC, 2007 [2008], 286 p.
- «Igualdad lingüística en España», *La Vanguardia* (1 de julio de 2008), 23.
- Àlex Broch (dir.), *Diccionari de la literatura catalana*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2008. Refosa o nova redacció de 139 articles.

2009

- «Presentació», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. IV: *El segle XIX*. Direcció d'Enric Cassany, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2009, 11-14. El volum té 518 p.
- «Presentació», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. VI: *El segle XX. De la postguerra a l'actualitat*. Direcció d'Enric Bou, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2009, 13-16. El volum té 760 pàgines.
- «Viladamor, Antoni, *Història general de Catalunya*, 2 vols., edició crítica d'Eulàlia Miralles, pròleg d'Eulàlia Duran, Barcelona, Fundació Noguera (Col·lecció "Textos i Documents", 40), 2007, 969 p. (17 x 24 cm.)», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, LI (2007-2008) [2009], 527-530.
- «Una guia crítica de la literatura catalana», *Serra d'Or*, núm. 598 (octubre 2009), 75-76.

2010

- «Presentació», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. V: *El segle XX. Del modernisme a l'avantguarda*. Direcció d'Enric Bou, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2010, 13-16. El volum té 680 pàgines.
- «Presentació», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. I: *Edat mitjana. Dels orígens a principis del segle XV*. Direcció d'Albert Hauf, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2010, 9-14. El volum té 464 pàgines.
- «Pròleg», dins Abelard Saragossà, *El valencià de Bernat i Baldoví*, Alzira, Edicions Bromera, 2010, 9-11.
- «Los comienzos del cómic en España», *Cultura|s*. [suplement cultural de] *La Vanguardia*, núm. 426 (18 de agosto de 2010), 10.
- «Una política lingüística per a Catalunya», *Ara*, 8 (5 de desembre del 2010), 18.
- «Panoràmica de la literatura catalana moderna», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2010, 15-109.
- Albert Rossich i Modest Prats, «La prosa catalana a l'època del barroc», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2010, 125-157.
- «La narrativa catalana, entre el *Tirant* i *L'orfaneta de Menargues*», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2010, 159-177.
- «El teatre barroc (segle XVII)», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2010, 223-261.

- «La introducció de la mètrica italiana en la poesia catalana», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitella, 2010, 293-322.
- «La fortuna literària i crítica de Francesc Vicent Garcia», dins Eulàlia Miralles (ed.), *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitella, 2010, 505-574.

2011

- «De l'epitafi epigramàtic a l'epitafi burlesc», dins Germà Colón Domènech i Santiago Fortuño Llorens (ed.), *Humor i literatura. Ridentem dicere verum*, Castelló de la Plana, Universitat Jaume I / Fundació Germà Colón Domènech, 2011, 27-45.
- «Nostàlgia que es pot tocar amb els dits. Itinerari per la història dels àlbums de cromos en català», *Ara*, 83 (20 de febrer del 2011), 44-45.
- «Presentació», «La literatura catalana de l'edat moderna: historiografia i crítica», «L'època del renaixement», «Francesc Vicent Garcia», «Francesc Fontanella», «L'època del rocó i l'il·luminisme», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. III: *Edat moderna*. Direcció d'Albert Rossich, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2011, 11-66, 338-350, 364-374, 393-409.
- «Presentació», dins Albert Rossich (coord.), *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. II: *Edat mitjana. Segle d'or*. Direcció d'Albert Hauf, Barcelona, Edicions Vicens-Vives, 2011, 11-16. El volum té 544 pàgines.
- «L'ortoèpia catalana segons Milà», dins Jordi Solé i Bordes i Sílvia Amigó (ed.), *Actes del simposi Manuel Milà i Fontanals*, [Vilafranca del Penedès], Institut d'Estudis Penedesencs, 2011, 120-135.
- Albert Rossich y Pep Valsalobre, *Literatura catalana moderna (siglos XVI-XVIII)*, Madrid, Editorial Síntesis, 2011, 250 p.
- «Garcia Ferrandis, Francesc Vicent», dins Gonzalo Anes y Álvarez de Castrillón (dir.), *Diccionario biográfico español*, vol. XXI, Madrid, Real Academia de la Historia, 2009 [2011], 714-715.

2012

- «Intertextos: sobre les fonts i motius literaris de *Lo desengany* de Fontanella», *Caplletra*, 52 (Primavera, 2012), 207-228.
- «Eighteenth-Century Catalan Literature», *Dieciocho*, 35.1 (Spring, 2012), 117-125.
- Pere Molas, Eulàlia Duran i Josep Massot (dir.), *Diccionari biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres*, Barcelona, Reial Acadèmia de Bones Lletres / Fundació No-

guera, 2012. Refosa o nova redacció de 7 articles: Botet i Sisó, Joaquim; Bret, Bru; Comas, Segimon; Salat, Josep; Torres Amat, Fèlix; Torres Amat, Ignasi; Vada, Jaume.

«La literatura del barroc a Girona (1610-1750) (I: Poesia)», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins. Actes del IV Congrés d'història de Girona. La Girona del barroc. El barroc català. Girona, 24, 25 i 26 de novembre de 2011*, LIII (2012), 49-67.

«Escatologia literaria», dins Fernando Durán López (coord.), *Obscenidad, vergüenza, tabú: contornos y retornos de lo reprimido entre los siglos XVIII y XIX*. XV Encuentro de la Ilustración al Romanticismo. Cádiz, 18, 19 y 20 de mayo de 2011, Cadis, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz, 2012, 73-90.

2013

«Dues obres falsament atribuïdes a Francesc Mulet: la paròdia dramàtica al segle XVIII», dins Josefina Salord (ed.), *Vicenç Albertí i el teatre entre la Il·lustració i el Romanticisme*, vol. II, Barcelona, Edicions UIB / Institut d'Estudis Balearics / Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Institut Menorquí d'Estudis, 2013, 5-29.

«Els papers de la Societat Pírica. Una troballa il·luminadora», *L'Avenç*, 391 (juny 2013), 24-35.

«L'oficialitat de les llengües en la Catalunya independent», *Ara*, 921 (14 de juny del 2013), 28.

«Un nou cançoner barroc», *eHumanista/IVITRA*, 3 (2013), 122-142. (http://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu/span.d7_ch/files/sitefiles/ivitra/volume3/08_Rossich.pdf)

«Un elogi dels bolets al segle XVII», *Ara Tu* [suplement dominical del diari *Ara*] (6 d'octubre del 2013), 18-19.

«Els escriptors de *L'Esquella*», dins Jaume Capdevila (coord.), *L'Esquella de la Torratxa, 60 anys d'història catalana (1879-1939)*, El Papiol, Editorial Efadós, 2013, 93-99.

2014

Albert Rossich i Jordi Cornellà, *El plurilingüisme en la literatura catalana. Retòrica, versemblança, diglòssia*, Bellcaire d'Empordà, Edicions Vitel·la, 2014, 480 p.

Albert Rossich i Eulàlia Miralles, «Un pròleg desconegut de Francesc Fontanella», *Els Marges*, 102 (Hivern 2014), 90-102.

«La llengua catalana vista des de fora», dins Manuel Vial Dumas i Roberto Andrés Soto (ed.), *Llengua i identitat. Testimonis d'alguns racons d'Europa*, Barcelona, Ellinkí Filía, 2014, 41-45 [text català], 47-52 [text grec] i 57-57 [text espanyol].

- «Erotisme i obscenitat en la literatura catalana antiga» [Presentació i coordinació d'un dossier sobre el tema, 161-380], *Scripta. Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, 3 (juny 2014), 161-163.
<http://ojs.uv.es/index.php/scripta/article/view/3840/3468>
- «La llengua catalana després del decret de Nova Planta», dins Agustí Alcoberro (dir.), *Catalunya 1714-2014. La pervivència de la nació*, Barcelona, Ara llibres / Generalitat de Catalunya, 2014, 148-173.
- «El *Papitu* eròtic» i «La Biblioteca Papitu», dins Jaume Capdevila (coord.), *Papitu. Sàtira, erotisme i provocació (1908-1937)*, El Papiol, Efadós, 2014, 69-78 i 126.
- «La poesia de Jeroni Pujades, entre tradició i modernitat», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, LIII (2011-2012) [2014], 379-404.

2015

- «Ors i el barroc», dins Xavier Pla (ed.), *Eugeni d'Ors. Potència i resistència*, Barcelona, Institució de les Lletres Catalanes, 2015, 90-94.
- Pep Valsalobre, Eulàlia Miralles, Albert Rossich (ed.), Francesc Fontanella, *O he de morir o he d'amar. Antologia poètica de ...*, Barcelona, Empúries, 2015, 224 p.
- «El *Soneto ab labirinto a Teresa de Jesús* de Francesc Vicent Garcia», dins *El laberint teresià del rector de Vallfogona*, 2015 [=Exposició virtual: *V Centenari del naixement de Teresa de Jesús* (2015) (<http://crai.ub.edu/coneix-el-crai/biblioteques/biblioteca-reserva/exposicio-santa-teresa/el-laberint>)].
- «Diàleg entre Mart i Venus. Fragment d'una obra dramàtica del segle XVII», *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, LXIX [=Miscel·lània Jordi Bruguera, 3] (2015), 51-54.

2016

- «Pròleg» a Pep Vila, *Desenganys caducs de la terra, fragments d'una passió culta rossellonesa del barroc (còpia de 1696)*, Girona, Institut d'Estudis Gironins / Associació d'Estudis Rossellonesos, 2016, 3-5.
- «Les actituds davant la política lingüística de la monarquia borbònica», dins Jaume de Puig i Oliver (ed.), 1714, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2016, 157-168.
- Eulàlia Miralles i Albert Rossich, «De Perpinyà a Castelló d'Empúries i del francès al català: l'itinerari vital i lingüístic de Maria Teresa de Ponte», dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Miscel·lània d'homenatge a Joan Martí Castell*, I, Tarragona, Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, 2016, 111-119.

2017

«El *Llibre de cançons*, un cançoner cinccentista desconegut», *Revista de Cancioneros Impresos y Manuscritos*, 6 (2017), 115-243. [registre digital: DOI 10.14198/rcim.2017.6.05]. (https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/62153/1/RCIM_06_05.pdf)

2018

«An Overview of literary Multilingualism», *Comparative Critical Studies*, 15/1 (2018), 47-67.

«Edicions de textos literaris i didàctics de l'edat moderna a Catalunya (1601-1832)», *Notandum*, 48 (setembre-desembre 2018), 69-86 (<http://www.hot-topos.com/notand48/69-86Rossich.pdf>).

«Llengua i dialecte al teatre català de l'edat moderna», dins Manuel Pérez Saldanya i Rafael Roca (ed.), *Del manuscrit a la paraula digital. Estudis de llengua i literatura catalanes / From Manuscript to Digital Word: Studies of Catalan Language and Literature*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 2018, 94-111 [XVII Colloqui AILLC].

Albert Rossich, Pep Valsalobre i Vicent Martines (ed.), *Un cançoner català del Renaixement a Roma. Les poesies de Joan Salom, astrònom valencià*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, Ivitra Research in Linguistics and Literature, 2018, 120 p.

«Català vs. castellà a les revistes infantils de Catalunya: bilingüisme, traduccions, filtracions», dins Enric Gallén i José Francisco Ruiz Casanova (ed.), *Bilingüisme, autotraducció i literatura catalana*, Lleida, Punctum, 2018, 181-232.

«Un poema visual falsament atribuït a Francesc Vicent Garcia (1614)», *eHumanista/IVITRA*, 14 (desembre 2018), 187-200 (http://www.ehumanista.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.span.d7_eh/files/sitefiles/ivitra/volume14/B/4.%20Rossich.pdf).

«Cantar i contar la història en el barroc», *Manuscripts*, 37 (2018), 17-20 (<https://www.raco.cat/index.php/Manuscripts/article/view/351804/443057>).

2019

Albert Rossich i Eulàlia Miralles, «Un pròleg d'autor», dins Verònica Zaragoza i Pep Valsalobre (ed.), *Fontanella polièdric: poesia barroca i transmissió*, Barcelona / Girona: Institut d'Estudis Catalans / Institut de Llengua i Cultura Catalanes, 2019, 75-85.

«Jordi Carbonell, estudiós de la literatura catalana», dins *Jordi Carbonell i de Ballester. Sessió en memòria*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2019, 67-75.

- Dos panegírics d'Andreu Rey d'Artieda (1604) i Vicent Garcia (1613) pronunciats a l'Estudi General de Lleida. Edició crítica*, Lleida, Universitat de Lleida, 2019, 284 p.
- «Els estudis d'Antoni Ferrando sobre llengua i literatura catalanes de l'edat moderna (i el debat sobre la superioritat del català occidental)», dins Vicent J. Escartí (ed.), *Nunc dimittis. Estudis dedicats al professor Antoni Ferrando*, València, Universitat de València, 2019, 147-164.
- «Perspectiva de la Renaixença (1859-1877)», dins Francesc Comas Closas, Jordi Rodó Rodà i Jaume de Puig i Oliver (ed.), *125 anys de les Bases de Manresa (1892-2017)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2019, 111-158.

2020

- «ENRIC QUEROL I COLL, *L'efervescència literària a Morella i als Ports (s. XVI-XVIII)*, Benicarló, Onada Edicions, 2019 [...]», *Revista Valenciana de Filologia*, 4 (2020), 274-276.
- «Francesc Vicent Garcia, Rector de Vallfogona. Poeta barroc», dins Borja de Riquer (dir.), 110 *biografies catalanes*, Barcelona, Edicions 62, 2020, 249-255.
- Joaquim Rubió i Ors i la Renaixença* (30 d'abril del 2020) [vídeo]: <https://www.youtube.com/watch?v=7FndCmJvcws>
- Els dos Verdaguers* (28 de maig del 2020) [vídeo]: <https://www.youtube.com/watch?v=vzT37ud4n-Y&t=32s>

2021

- «Ecologisme lingüístic», dins M. Carme Junyent (coord.), *El català, la llengua efervescent*, Barcelona, Viena Edicions, 2021, 145-146.
- «Les *Memòries* d'Antoni Palau i Dulcet», *Blog de l'Escola de Llibreria*. Gremi de Llibreters de Catalunya i Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de la Universitat de Barcelona, 13 d'octubre de 2021. Web: Les «Memòries» d'Antoni Palau i Dulcet | Blog Escola de Llibreria (ub.edu).
- El conte de la Caputxeta* (1 de març del 2021) [vídeo]: <https://www.youtube.com/watch?v=xSkOzGwZoA8>
- La censura, la Inquisició i el Rector de Vallfogona* (10 de maig del 2021) [vídeo]: https://www.youtube.com/results?search_query=rossich+censura

2022

- «Reconstrucció del cançoner *Curiositat Catalana* (final del s. XVII)», *Revista de Cancioneros Impresos y Manuscritos*, 11 (2022), 235-263. (RCIM_11_06.pdf (ua.es))
- «Poesies en occità d'autors catalans (segle XIX)», dins *Països Catalans i Provença: mirades creuades*, Perpinyà, Trabucaire, 2022.

TAULA

Record de Joan Vernet i Ginès	4
L'obra de Francesc Vicent Garcia i l'Acadèmia	7
L'Acadèmia Desconfiada i l'edició prínceps de Vicent Garcia	10
Prohibició de les obres de Garcia	24
La preparació d'una nova edició des de l'Acadèmia de Bones Lletres	30
Les dues edicions de 1820 i noves prohibicions	40
L'edició de Josep Maria de Grau i Joaquim Rubió i Ors	52
L'anatema contra Garcia	63
Un nou replantejament	77
Bibliografia citada	80
Relació de composicions atribuïdes a Francesc Vicent Garcia	91
Obres autèntiques	91
Obres d'atribució dubtosa	97
Obres relacionades amb composicions de Garcia	97
Falses atribucions impreses	97
Discurs de contestació de Manuel Jorba	101
Bibliografia d'Albert Rossich (selecció)	111

